

Marius Oprea (n. 22 mai 1964, Târgoviște) este istoric, poet și eseist, membru al Asociației Scriitorilor Profesioniști din România. A studiat istoria la Universitatea din București. A fost membru al cenaclului „Universitas” condus de profesorul și criticul literar Mircea Martin. Este autorul unei teze de doctorat cu tema *Rolul și evoluția Securității (1948-1964)*. În prezent este director al Departamentului de Investigații Speciale din cadrul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, institut pe care l-a condus între 2005 și 2010. A debutat ca poet în volumul *Pauză de respirație*, alături de Simona Popescu, Caius Dobrescu și Andrei Bodiu. A fost consilier personal al senatorului Constantin Ticu Dumitrescu, coautor al legii de deconspirare a Securității, consilier al Președintelui Emil Constantinescu (1999-2000) și al Prim-Ministrului Călin Popescu Tăriceanu (2005-2010). A scris: *Solo de tamburină*, versuri, Ed. Paralela 45, 1999, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în 1949-1989*, Ed. Polirom, 2002, *Securiștii partidului. Serviciul de cadre al PCR ca poliție politică. Studiu de caz arhiva Comitetului Municipal de Partid Brașov* (coordonator), Ed. Polirom, 2002, *Ziua care nu se uită. 15 Noiembrie 1987*, Brașov (coautor Stejărel Olaru), Ed. Polirom, 2002, *Moștenitorii Securității*, Ed. Humanitas, 2004, *Chipul morții: dialog cu Vladimir Bukovski despre natura comunismului*, Ed. Polirom, 2006, *Zorba și Catedrala*, eseuri, Ed. Humanitas, 2006, *Adevărata călătorie a lui Zahei. Vasile Voiculescu și taina Rugului Aprins*, Ed. Humanitas, 2008, *Bastionul cruzimii: o istorie a Securității (1948 -1964)*, Ed. Polirom, 2008, *Șase feluri de a muri*, Ed. Polirom, 2009, *Întâlnire cu Apostol*, versuri, Ed. Grinta, 2012.

Marius Oprea a fost decorat cu Ordinul Serviciul Credincios În Grad de Comandor (2000) și a primit Medalia pentru Loialitate a Regelui Mihai I (2012).

Autorul își asumă totala responsabilitate juridică a afirmațiilor sale. Nu a fost și nu este angajat al Trustului Intact.

Marius Oprea

ADEVĂRATA FAȚĂ A LUI TRAIAN BĂSESCU

Marius Oprea
ADEVĂRATA FAȚĂ A LUI TRAIAN BĂSESCU

Copyright 2012 @ Editura Jurnalul
Copyright text @ Marius Oprea
Ilustrație copertă: Ion Barbu

Director: Marius Tucă
Director General: Dan Matiescu

Tehnoredactor: Mihai Ruță
Corectură: Olimpia Băloi

Editura Jurnalul:
Șoseaua București - Ploiești nr. 15, Clădirea Iridex, etaj 3-4,
sector 1, cod poștal 013682
Tel: 021-20.30.141
Fax: 021-20.87.642
E-mail: contact@jurnalul.ro

Tiparul executat de Romprint

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României OPREA, MARIUS
Adevărata față a lui Traian Bănescu / Marius Oprea. - București : Jurnalul, 2012
ISBN 978-606-8239-05-7

342.511(498) Bănescu, T.
94(498)"20" Bănescu, T.
929 Bănescu, T

Cuprins

Dedicatie.....	5
Prolog.....	6
Capitolul I: Camionul cu margarină.....	8
Capitolul II: Primul sărut al puterii.....	58
Capitolul III: Umbrele trecutului.....	79
Capitolul IV:Un președinte providențial. Pentru sine.....	100
Epilog.....	107

Dedicație

Clopotele nu trag pentru Mitică.

Cred că raiul nostru e plin și îngerii sunt obosiți.

Mai pe scurt: ce e-n lume și-n viață, în economia calculată drastic, în care o femeie cu trei copii gemeni, pe care îi ține, a primit de la guvern, un guvern dirijat de comandantul său, o alocație doar pentru unul. Și ea, protestând singură într-un orășel, înconjurată de șase polițiști, a zis că e mamă. Fără îndoială, tatăl tripleților nu este comandantul Traian Băsescu. Domnia sa are grija sa, două fete. Și de avort nu se mai pune problema. Domnia sa ne-a avortat cu andrea. Uitându-ne pe un cearșaf însângerat, pâlپând încă vii, în uterul mamei noastre moarte. Numită încă, de noi, cei cu ochii abia deschiși la cer, Patrie.

Din cauza asta, ca patriot român, domnule Băsescu, îți promit disprețul meu.

Așa cum ne-ai disprețuit tu pe noi, deopotrivă adulatori sau supuși.

Și nu sunt singurul. Știu de ce te temi și nu vei scăpa: de judecata istoriei.

Din cauza aceasta, domnule Băsescu, îți dedic această carte.

Autorul

PROLOG

Cine nu știe povestea împăratului gol, cea a lui Andersen, în care croitorii, țesători de minciuni au construit urzeala nevăzută a hainelor poleite, sub care acela ce conduce și defilează își ascunde adevărata ființă, iar un copil vine și spune că împăratul e gol? În România, în acești ani, s-au văzut din ce în ce mai mulți copii. Am văzut un copil cu pălărioară, cred că avea cam cincizeci de ani, am văzut o fată cu ochi foarte tineri și frumoși, chiar dacă avea — după cum ea a spus — „șazeșidoi”.

Nu am crezut că asemenea lucruri, precum cele trăite sub mandatele președintelui Băsescu, se vor mai petrece. Acești copii sunt părinții și bunicii noștri. Imaginile pe care le-am văzut cu cei cărora le-a fost refuzat dreptul la viață doar pentru că și-au trăit-o și trebuie să facă loc altora, după o mentalitate tribală, imagini văzute în zilele în care bătrânii își plâneau pensiile tăiate, mi-au făcut un rău aproape fizic. Rămân tulburătoare. Nu pot pune mâna pe piatră, nu mai pot striga. După atâta tulburare petrecută din 1989 încoace, dați-mi și mie voie să fiu un pic mai calm. Mă gândesc mai ales la cei care ne-au crescut în iluzia că ne va fi nouă bine. La toată dragostea lor pentru noi și la marea lor tristețe pentru că se văd și ne văd așa și la marea suferință a celor cu bun simț din noi — aceea că nu le putem întoarce mai nimic din ceea ce ne-au dat. Ceea ce s-a întâmplat în anii mandatelor lui Traian Băsescu este cel mai greu preț plătit — al disperării pe de o parte, al dezbinării pe de alta. Brutto, netto plus TVA acesta este prețul complicității, lașității sau al lipsei noastre de atenție și umanitate, a noastră spun, pentru că, în cel mai mic grad de vinovăție, am lăsat ca așa ceva să se întâmple. Nouă și celor alături de care trăim și lângă care vom mai trăi.

Nimic nu e nou sub Soare. Ceea ce se întâmplă s-a mai văzut. Atât diversiunea croitorilor, cât și destinul împăratului gol, de când lumea și povestea.

Mie îmi e milă de împăratul Băsescu. De fapt, cine e el în economia istoriei? Și mai ales a sufletelor noastre? Anii în care ne-a condus ne-au distrus bruma de solidaritate și încrederea între părinți și copii, între vechi prieteni. A distrus astfel, cu încetul, râzând, în numele puterii și veseliei sale, solidaritatea unei națiuni. El este creatorul (din nou) al celor două Românii — cea a lor, a boierilor de bani și trufie, și cea a noastră, buni să plătim ca ei să aibă banii și trufia de a ne conduce.

Nu Băsescu e de vină. Vina e aici. În camera mea. Trăiesc cu ea în fiecare zi. Vina e a mea, pentru că am tolerat atâta vreme ca împăratul să se plimbe gol printre noi și să fie lăsat în pace, în aplauzele sicofanților săi. Vina e a mea, pentru că am întârziat să public atâta vreme aceste pagini în care schițez biografia acestui personaj halucinant, care i-a făcut atâta rău României. O fac acum, pentru că nu mai pot da înapoi.

Îmi asum toate riscurile — să fiu acuzat că sunt plătit de șoguni, partide, agenturi sau multe alte asemenea. Am încercat multă vreme să îmi păstrez cumpătul, gândind așa: de ce să fiu acuzat că amestec politicul și istoria? M-am supus comodității de a nu fi criticat că nu sunt „obiectiv”. Dar obiectivitate este doar în capul marxiștilor. Nu există istorie obiectivă; pe aceasta o scrie poate doar moartea, un zeu sau în înger; iar aceste istorii nu se pot citi. Eu doar descriu, în aceste pagini, ce cred despre un personaj care mi-a înrăurit destinul, alături cu destinele altor milioane de oameni; din păcate, nu în bine. Aș fi fost primul fericit să pot dedica o odă faptelor sale; nu am cui și nu am pentru ce. Am întârziat și dintr-un soi de lașă comoditate intelectuală, având pricina în avântul criticilor care mi-au fost adresate, atunci când am publicat pasaje largi din carte în *Observator cultural*, care a găzduit foarte multe din paginile ce le aveți acum sub ochi în forma unei cărți (o carte ce nu ar fi existat fără ajutorul

doamnei Carmen Matei, Ovidiu Șimonca de la *Observer*, prietenilor mei de la Grupul de Investigații Politice, Mugur Ciuvică, Mihai Bodiu și Gabi Vartolomei, care m-au ajutat în publicare sau/și documentarea rândurilor de față). De fapt, ceea ce m-a determinat să public acum această carte este chiar avântul critic la care mă refeream mai sus — mai ales când am văzut că aceia care mă critica au devenit fie colonei, fie au fost medaliați, fie au primit lefuri, bani, sinecuri și diurne doar pentru a apăra o efigie — cea a împăratului gol. Măcar din aceste motive cartea a rămas, recunosc, multă vreme o operă de sertar. Acum o public, pentru că, nu-i așa, care e diferența dintre o cărămidă și o poezie, într-un ceas de furie? Acum sunt furios. Nu numai pe împăratul cel gol, ale cărui efigii vor fi martelate cândva, mai devreme sau mai târziu, chiar și de fiii susținătorilor lui de astăzi (nu e o judecată a mea, așa s-a întâmplat de-a lungul istoriei). Cât mai ales pentru că nu mai vreau să tac și să îl las să defileze.

Domnul Președinte, împăratul, acela învestit de noi, care populează fiecare dintre locurile în care ne mișcăm, ne locuiește gândurile, furia ori devoțiunea este un personaj fascinant. Un adevărat om al istoriei. Nu există, în ultimii ani, o frază în care să nu se pomenească numele său, în care să nu se evoce faptele sale.

Eu nu îl pot privi cu detașare și nu îl pot ierta. Măcar pentru timpul pe care l-a înghițit ceas de ceas în acești ani, irosind între gâlgăituri de răs istoria recentă a poporului său. Dar mi-e milă de el. De aceea i-am dedicat această carte.

Capitolul I: Camionul cu margarina

În 26 mai 2005, care pica atunci într-o joi, după-amiaza de la ora 17, într-o populară emisiune, „România la raport” realizată de Carol Sebastian la Radio Mix, se afla invitat vicepremierul conservator George Copos. La un moment dat, pe parcursul interviului, domnul

Copos a devenit sentimental, povestind cum l-a cunoscut pe președintele României, Traian Băsescu, în 1990: „Eu țin foarte mult la Traian Băsescu. Vă mărturisesc cu toată sinceritatea, îl cunosc din 1990, de când începuse și el cu o fabrică de înghețată. Îmi amintesc că aduceam împreună un camion de margarină și îl împărțeam jumătate-jumătate. Traian Băsescu este un om special, este unul din marii lideri ai anului. Este un om foarte serios, foarte direct, este un om foarte hotărât“. Au trecut câțiva ani de la acea emisiune, de atunci lucrurile s-au mai schimbat. Camioanele de margarină nu se mai împart frățeste. Nu cred că se mai poate spune cât de mult mai ține domnul Copos la președintele Băsescu, cât despre emisiunea „România la raport“ ea a intrat într-un con de umbră, ca și realizatorul ei, pentru o vreme până când a revenit drept coordonator de campanie electorală al Partidului Democrat-Liberal. Partidul Președintelui. Jumătății drepte a camionului de margarină. Dar sunt și lucruri care nu se schimbă în această ordine a lucrurilor. Unul din ele ar fi istoria în sine a acestui minunat și teribil om, Traian Băsescu, a ascensiunii sale, care poate fi considerată, fără nici un fel de îndoială sau notă de sarcasm, drept un „succes story“.

Iat-o, pe scurt, așa cum sună ea în variantă oficială.

Traian Băsescu s-a născut la 4 noiembrie 1951 la Basarabi, un mic oraș din județul Constanța, cunoscut de arheologi pentru bisericiuțele paleocreștine săpate într-un deal de cretă la marginea sa. A fost botezat ortodox, naționalitatea declarată este cea de român, este căsătorit și are două fete. Ca studii, sunt menționate Institutul de Marină Civilă „Mircea cel Bătrân“, Facultatea de Navigație, secția Comercială, absolvită în 1976 și cursurile avansate de management în transportul maritim, absolvite cu o bursă a Academiei Regale din Norvegia. Cunoaște limbile engleză și franceză. Activitatea sa profesională este una prodigioasă. Între 1976 și 1981 a fost ofițer de marină, gradele III, II și I, pe nave de mare tonaj ale NAVROM Constanța, iar între 1981 și 1987 căpitan de cursă lungă, comandant al navelor ARGEȘ, CRIȘANA și BIRUINȚA — cea din urmă, nava amiral a flotei comerciale din România. Din 1987, trece „pe uscat“, mai întâi ca șef al Agenției Navrom de la Anvers, din Belgia, iar din 1989 ca director general al Inspectoratului de Stat pentru Navigație Civilă din Ministerul Transporturilor, funcție în care aveau să-l găsească evenimentele din decembrie 1989. Din 1990, avansează ca subsecretar de stat și șef al Departamentului de Transport Naval din Ministerul Transporturilor, iar în aprilie anul următor a fost numit de Petre Roman ministru al transporturilor, portofoliu pe care l-a ocupat și în timpul guvernelor Stolojan, Ciorbea, Vasile și Isărescu, vreme de aproape șase ani. Ascensiunea sa este strâns legată de prezența politică tot mai activă. Din 1992, ajunge parlamentar, membru al Camerei Deputaților, ales în circumscripția Vaslui pe listele Frontului Salvării Naționale (și nu cum greșit se menționează pe site-ul oficial „Partidul Democrat“, denumire adoptată de FSN mai târziu). În 1996 demisionează din Parlament, renunțând la imunitate pentru a putea răspunde acuzațiilor de corupție în dosarul „Flota“ și este propulsat în funcția politică de coordonator al campaniei electorale a lui Petre Roman, candidat la alegerile prezidențiale. Din 1996 până în 2000 își reocupă locul în Camera Deputaților, fiind reales în circumscripția Vaslui pe listele democraților; la fel și portofoliul de ministru al transporturilor. În 2000, cunoaște un nou succes politic, fiind mai întâi ales președinte al organizației București a Partidului Democrat; în iulie același an, în urma unei campanii electorale scurte și percutante, a fost votat de bucureșteni ca primar al Capitalei, funcție pentru care a primit, în iunie 2004, un al doilea mandat. Ascensiunea sa în ierarhia internă a Partidului Democrat a cunoscut apogeul în mai 2001, când a fost ales președinte al partidului, iar din 2003 este copreședinte al Alianței Dreptate și Adevăr, încheiată între Partidul Național Liberal și democrați. La 18 decembrie

2004, Traian Băsescu, candidatul Alianței DA., a fost ales președinte al României.

Aceasta este istoria oficială. Dar, se știe, îndeobște, pe oameni îi atrag micile istorii din spatele scenei, cele care, adunate, dau consistență faptelor reținute și consemnate de istoria cea mare. Întotdeauna cronicile rețin în egală măsură atât șirul bătăliilor câștigate, cât și numărul ibovnicelor — cu excepția istoriilor de curte, firește, întotdeauna darnice în exemple de măreție și mult mai discrete cu faptele care se află în spatele poveștii eroice. Dar tocmai acestea din urmă sunt iscodite și fascinează mai mult decât istoria în sine. Traian Băsescu nu poate face excepție și tocmai de aceea citiți aceste rânduri. Călătoria sa spre putere, începută pe mare, continuată apoi într-un camion cu margarină, de unde a prins viteză în limuzinele ministeriale, și-a atins ținta. Traian Băsescu e președintele României. Dar, totodată, a luat sfârșit această călătorie, ceea ce, atât pe protagonistul ei, cât și pe noi ne cam nedumerește. Ce se va întâmpla de acum încolo? Încotro se va îndrepta pasionala vocație pentru putere a acestui fascinant om? La această chestiune nu știm noi ce să spunem, dar a răspuns, cu ani de zile în urmă, poetul George Bacovia, când, fiind pus să scrie o poezie despre construirea socialismului, a rezumat un întreg proces istoric într-un vers: „cât despre ceea ce va fi, deocamdată e sublim”. Dar să ne întoarcem la Traian Băsescu și la povestea ascensiunii sale, la chipurile ei uitate ori ascunse, care se adună toate în acest singur sens al unui destin de excepție. Chiar dacă nu este istoria eroică și exemplară a unui erou de basm, ridicat prin calități și eforturi proprii din praful uliței în purpura puterii, ea are farmecul ei aparte, arătând propriile merite ale protagonistului. Aici, în Balcani, și mai ales de două-trei sute de ani încoace, puterea are alte înțelesuri, iar căile spre ea sunt netezite prin resorturi mult mai bizantine decât am fost noi învățați, citind biografiile marilor oameni ai istoriei universale. Traian Băsescu nu este produsul unei lumi obișnuite cu eroii, și mai degrabă al unui crepuscul comunist, marcat de haos moral și lipsuri, de comportamente arbitrare, discreționare, de autosuficiență și umilință acceptată, în care principalele criterii de reușită au fost ginta și geanta, adică al cui ești și pe cine servești. Traian Băsescu a reușit să ajungă în vârf folosindu-se de aceste reguli, ignorându-le când a crezut că e cazul, navigând cu dezinvoltura celui care știe că totul e permis, dacă vrei cu adevărat să fie, și că dreptatea este întotdeauna de partea învingătorului. Și a reușit. Aceasta este povestea victoriei sale.

Amintiri

Nu zăbovim asupra copilăriei lui Traian Băsescu din motive lesne de înțeles; relevanța lor într-o biografie a ascensiunii politice nu este una majoră, pe de o parte, iar în ceea ce privește datele asupra ei, ele sunt sumare și indirecte. Așa că ne putem mai degrabă doar imagina cum, precum majoritatea celor de vârsta lui din Basarabi, micul Traian savura renumiții biscuiți cu cremă „Eugenia”, înghețata la cornet, renumita halva făcută de turcii din Cernavodă ori parizerul cu muștar și pâine proaspătă, caldă, adus de tata de la Constanța. Căci micile bucurii și supărări ale copilăriei la finele anilor '50 și începutul anilor '60 s-au petrecut într-o familie dintr-un orașel dobrogean, departe de muchiile tăioase ale unei epoci în care pentru copiii altor familii, cu părinți socotiți „dușmani ai poporului” fericirea arăta ca o felie de pâine neagră, presărată cu zahăr. Dar familia Băsescu trăia relativ bine. Tatăl,

Dumitru Băsescu, era locotenent în Regimentul 18 de Tancuri din Basarabi. Să menționăm doar că, întâmplarea a făcut ca el să intersecteze marea istorie de mai târziu, fiind sub comanda maiorului Vasile Milea, cel care între 1953 și 1956 a condus acest regiment. După plecarea de la unitatea de tancuri din Basarabi a celui care avea să devină ulterior ministru al apărării, pentru a sfârși în propriul birou, împușcat sau sinucis în împrejurările tulburi ale evenimentelor din decembrie 1989, Dumitru Băsescu a mai rămas la regiment vreme de un an și jumătate, după care a fost transferat într-o altă unitate militară, tocmai la Iași. Fără îndoială, micuțul Traian nu înțelegea prea multe din rosturile plecării dintre prietenii săi de joacă din Basarabi, dar, ca orice copil, printre lacrimi a lăsat loc curiozității pentru noile locuri și noii prieteni care îl așteptau acolo. La Iași, Traian Băsescu a fost înscris în clasa I și a început aventura cunoașterii printre linii, bastonașe și literele alfabetului, alături de copii care vorbeau puțin altfel decât era el obișnuit, dar aveau aceleași jocuri și același univers imaginar, populat cu aceiași eroi ai vârstei.

Ceea ce trebuie reținut din toți acești ani e că spiritul cazon, impregnat de tată în trăsăturile comportamentale ale copilului Traian, și-a arătat mai întâi roadele în anii adolescenței, când acesta a optat pentru a urma studiile Facultății de Marină. Era astfel pus în practică, cu sprijinul tatălui și peste îngrijorarea mamei, visul oricărui copil, cu atât mai mult al unuia născut la câteva zeci de kilometri de mare — acela de a deveni marinar, mai precis ofițer de marină și, de ce nu, cu muncă, pile și „spirit de orientare”⁴¹, poate tocmai comandant. Până la a pune piciorul pe o navă, drumul a fost însă lung. Se știa, în epocă, cât de greu e să ajungi student la marină. Traian Băsescu a depășit însă toate aceste rigori și a ajuns să-și vadă visul cu ochii. Din acești ani, datează primele informații documentare cu privire la Traian Băsescu. Ele privesc însă vocația sa de mai târziu pentru putere și compromis și arată că a acceptat o colaborare cu Securitatea.

Cum se știe, există o cale de a face și compromisuri fără compromitere. Dar Traian Băsescu nu a ales-o pe aceasta, ci a dus până la capăt devoțiunea față de un regim în fața căruia alegea să se închine, pentru a-i putea culege apoi, pe față sau pe furiș, roadele. Nici educația din familie nu îi lăsa o altă alegere, căci valorile casei gravitau în jurul valorilor oficializate ale timpului, fără ca să existe îndoială asupra rațiunilor și acțiunilor regimului comunist. Apoi, mai era vorba și de fructul dulce al puterii ascunse de a înrâuri destinele celorlalți, precum și de avantajele care decurgeau dintr-o colaborare cu cei ce puteau influența un salt în carieră. Conform unui document care a fost făcut public în circumstanțele unui proces derulat în 2004 și asupra căruia vom reveni, emis de către Unitatea Militară 01150 (Arhiva) din cadrul Ministerului Apărării Naționale, Traian Băsescu figurează în evidențele păstrate ca fost colaborator al Direcției de contrainformații militare (Direcția a IV-a din cadrul Securității), pe vremea când era student la Institutul de Marină „Mircea cel Bătrân”. Ce înseamnă, practic, cele de mai sus? „Colaborator” al Securității, spre deosebire de informator, era o persoană care, fără a semna un angajament și fără a primi în mod obligatoriu un nume conspirativ, furniza de bună voie informații unui ofițer al Securității. Fără îndoială, la Institutul de Marină era un asemenea „ceist”, cum era numit, prescurtat, ofițerul de contrainformații al unității, care monitoriza atent atât cursanții, cât și profesorii Institutului, sub aspectul activității lor profesionale, dar, mai ales, al celui cu privire la fidelitatea față de regim. În genere, marinarii erau atent urmăriți, datorită contactelor lor implicite cu străinii, contacte asupra cărora regimul comunist din România devenise de-a dreptul paranoic, pe măsură ce Nicolae Ceaușescu lăsa deoparte orice scrupul în întărirea puterii personale și instaurarea dictaturii. Cu atât mai mult, încă din faza de pregătire, trebuiau controlați ofițerii

care aveau să îi comande. A fost sau nu studentei Traian Băsescu de la Institutul de Marină un asemenea colaborator? În orice caz, ca o primă reacție, Traian Băsescu, liderul de partid și candidatul la Președinția României, nu și-a ascuns mai întâi furia față de publicarea acestor informații despre trecutul său. Apoi, când firea sa aprinsă s-a mai liniștit, a venit și vremea explicațiilor cumpănite, Traian Băsescu explicând că a fost nevoit ca, în anul II de facultate, la prima ieșire pe mare, să „dea cu subsemnatul” în fața „ceistului” unității, dar că nu și-a turnat vreun coleg, ci doar a răspuns unor întrebări benigne, care priveau mai degrabă propria viață și „orientare”, ca și atmosfera de acasă, din familie, așa cum, spune el, toți colegii săi au fost siliți să o facă. Nu a fost confirmat de vreunul dintre ei, iar în lista „colaboratorilor” Securității, racolați cu acel prilej al verificării studenților din anul II de la Institutul de Marină figurează doar numele său. Dar despre toate avatarurile relațiilor lui Traian Băsescu cu Securitatea, despre întregul război judiciar și mediatic declanșat pe marginea ei, într-un capitol separat. Acum, să ne întoarcem la Traian Băsescu, ca student în ultimii ani, în pragul absolvirii Institutului de Marină „Mircea cel Bătrân”, Facultatea de Marină, secția Marină Comercială. Căci despre viața sa de student nu a vorbit prea mult, așa cum nici colegii sau foștii săi profesori nu au făcut-o. Era, fără îndoială, fericit. Purta, în plimbările pe străzile Constanței costumul impecabil al studenților Institutului, cu mâneca sub care brațul tresălta în așteptarea treselor de ofițer și sub apăsarea caldă a Măriei, o tânără și frumoasă recepționeră de hotel, care în iarna anului 1975, cu puțin înaintea absolvirii Institutului de Marină „Mircea cel Bătrân”, avea să-i devină soție. Ne putem la fel imagina, fără teama de a greși prea mult, ca și cum ne-am aminti în locul său, cum purta cascheta ca într-o poză clasică, trasă șmecherește pe o ureche. Din păcate, atât. Celelalte multe ceasuri ale acelor ani zac în penumbra în care oamenii și istoria aruncă în fiecare zi a vieții bucăți mari de trecut.

Pompierul

În biografia sa oficială se spune că a absolvit Institutul de Marină „Mircea cel Bătrân” în 1976 și că de la prima sa ieșire în larg a fost ofițer de marină „pe nave de mare tonaj”. Dar o primă „aventură pe mare” este relatată public abia după șase ani de la primirea brevetului de ofițer.

Prima consemnare a unui episod din cariera lui Traian Băsescu în flota comercială a României socialiste a apărut chiar în presa vremii. În revista *Flacăra* din 31 decembrie 1982, la rubrica „Cel mai — cea mai”, sub un titlu pompieristic, „Fapte de eroism. O navă și un echipaj în care furtuna (și focul) lovește ca într-un munte”, articolul semnat de Gabriela Ștefănescu îl are ca protagonist, pe jumătatea de sus a paginii 12, pe Traian Băsescu. În aceeași pagină mai este elogiât efortul țăranilor dintr-un sat din Moldova, care au îndiguit apa Jijiei, împiedicând revărsările anuale și „un gest de omenie”, respectiv fapta unui anume tovarăș Dumitru, aflat la cursuri de perfecționare la „Ștefan Gheorghiu”, care a returnat o geantă cu o mare sumă de bani celei care o pierduse. Dar iată ce l-a făcut pe Traian Băsescu să ajungă un superlativ al anului 1982, din perspectiva reporteriței de la *Flacăra*, care spune că nu a ajuns din întâmplare la Constanța. „Am dat curs unei ciudate invitații, primită prin poștă, semnată de «un grup de marinari români», ca în drumurile noastre prin Constanța să ne facem timp, dacă dorim să cunoaștem niște oameni frumoși, să stăm de vorbă cu comandantul navei «Crișana», Traian Băsescu. Este, mi se spune, cel mai tânăr comandant de pe petrolierele țării, nici 31 de ani, comandant căruia i s-a încredințat, ca semn de prețuire și încredere, a doua navă ca mărime a țării, navă al cărei echipaj atinge vârsta

medie de 27 de ani". Ziarista de la *Flacăra* a fost deîndată cucerită de marinarul cu vocea adâncă, de costumul său impecabil, de tinerețea în mod plăcut vizibilă și datorită șepcii de comandant, înălțată peste frunte și trasă șmecherește pe-o ureche, așa cum îl vedem în fotografia care însoțește articolul din revista *Flacăra* de acum 25 de ani. Așa că a dorit să afle „mai multe despre omul Bănescu”. Gabriela Ștefănescu crede că „nu a fost deloc o întâmplare că la dumneavoastră nu au mai fost necesari cei 8 ani necesari pentru «nașterea» unui comandant de navă; că, în sfârșit, azi sunteți comandantul celui de-al doilea petrolier ca mărime al țării, deși, după cum spuneți, adeseori sunteți pus în situația să vă arătați brevetul pentru ca să fiți crezut, într-adevăr”. Proaspătul comandant de pe „Crișana” este însă modest. „M-a bucurat nespun faptul că oamenii au avut încredere în mine, numirea comandanților de nave făcându-se prin C.O.M. [Comitetul Oamenilor Muncii — n.n.] și cu semnătura Navromului. Prin reparații „efectuate din mers”, cei din echipaj au păstrat nava în exploatare până la mijlocul lunii noiembrie 1982, hotărâre luată, spune comandantul Traian Bănescu, pentru că “o singură zi de scoatere a navei din exploatare înseamnă întreruperea fluxului continuu de aprovizionare a țării cu țiței, înseamnă valută pierdută”. Este menționată și o asemenea reparație și sunt elogiați șefii mecanici ai navei, care au economisit astfel 10 000 de dolari, cât ar fi costat efectuarea ei într-un atelier, pe lângă evitarea întârzierii aferente. Traian Bănescu nu uită, în acest context, să-și laude echipajul: „trebuie să vă spun că echipajele petroliere sunt cele mai disciplinate, cele mai bine pregătite profesional. E drept, personalitatea echipajului o formează, o modelează și nava. Iar «Crișana», pe cât este de impunătoare, pe atât este dotată tehnic. Furtuna lovește în ea ca într-un munte!” Comandantul Bănescu privea lumea, atunci, de la înălțimea navei, cât un bloc cu patru etaje, cu un sentiment de siguranță și împlinire, spune el. „Siguranța provine din înțelegerea adâncă a nevoii vitale a aducerii la timp a țițeiului acasă”.

Mai departe, este vorba chiar despre un foc. Subiectul, miezul articolului este o anume întâmplare; căci scurta și enigmatică scrisoare care a adus-o pe reporterița de la *Flacăra* în Constanța se încheia astfel: „Nu uitați să-l întrebați despre întâmplarea cu incendiul de pe nava «Argeșul», petrecută undeva, în lume, pe vremea când nu împlinise încă 30 de ani”. Dând curs invitației, tovarășa ziaristă l-a întrebat deci pe Traian Bănescu, care-i povestește cele întâmplate: „Ne aflam într-un port, pe un mare fluviu. Descărcăm naftă, produs distilat din benzină. «Argeșul» se afla în dana unei mari companii petroliere. Spre sfârșitul descărcării, a izbucnit incendiul. Nu se știa de la ce și cum izbucnise. Se aflau în zonă 14 nave, sub diverse pavilioane. Ardea fluviul în plină zi”. Flăcările, povestește Bănescu, atingeau 40 de metri și, în mai puțin de un minut, mai precis „în circa 45 de secunde și nava noastră a fost prinsă în această horă de flăcări. Mai întâi, am ordonat trecerea echipajului la posturile de manevră, cu intenția de a scoate nava din zonă. Văzând că nu suntem decuplați și realizând că nu putem pleca (s-ar fi întâmplat o adevărată catastrofă) am hotărât să rămân cu echipajul la bord, în speranța că incendiul nu va determina explozia tancurilor de marfa ale navei și cu intenția fermă de a stinge incendiul de pe nava noastră și de a o salva. Echipajul a trecut deci la posturile de incendiu”. Lupta cu flăcările a durat două ore, la capătul ei echipajul de pe nava românească stingând și focul de la bordul unui împingător străin abandonat de echipaj și ajuns în pupa „Argeșului”, cu tancurile de combustibil în flăcări. „Pericolul creștea alarmant. Pe de o parte, stingeam flăcările care ne cotropiseră, pe de alta, un nou generator de incendiu, adus de curent, ne amenința. A fost o luptă titanică. Întregul echipaj a rămas la posturi”. Aceasta, cu toate că nimeni și nimic, susține comandantul Bănescu, nu i-ar fi acuzat dacă dădeau bir cu fugiții. „Era situația clasică de abandon a navei.

Nimeni nu ne-ar fi acuzat că într-o asemenea împrejurare am părăsit nava. De altfel, toate cele 14 nave din zona incendiului au fost abandonate"¹.

În realitate, povestea acestui incendiu este puțin diferită, așa cum însuși Traian Băsescu o corecta. S-a întâmplat la 17 ani de la evenimente, mai exact pe 23 iunie 1998, în cadrul emisiunii „Starea de veghe - în spatele ușilor închise”, moderată de Sorin Roșca Stănescu, la postul de televiziune „Prima TV”. În emisiune s-a abordat, printre altele, subiectul colaborării lui Traian Băsescu, pe atunci ministru al transporturilor, cu fosta Securitate. Întrebat asupra tipurilor de rapoarte înaintate organelor de securitate ca atribuție de serviciu, în calitate de comandant de navă, acesta a relatat cele petrecute la bordul navei „Argeș”, care, spunea el, au făcut obiectul unei asemenea note-raport, înaintate Securității. Faptul, și anume incendiul devastator pomenit în reportajul din revista *Flacăra* s-a petrecut în rada portului Rouen, în iarna anului 1981. Traian Băsescu se afla, după cum a relatat, de puțin timp la comanda navei, care a înregistrat o defecțiune și un incendiu la bord, pe parcursul operațiunilor de descărcare a naftei, încărcătura puternic inflamabilă. Incidentul a dus la deversarea încărcăturii de pe navă. Dezastrul s-a produs și alte 38 de nave (față de 14, ale poveștii din *Flacăra*) aflate în rada portului francez au luat foc. Dar iată ce spunea Traian Băsescu, despre cele petrecute în 1981, când era comandant pe nava „Argeș”: „sunt câteva episoade foarte interesante, așa spune, care au făcut obiectul de interes al organelor de securitate din România, în mod cert. Spre exemplu, când eram comandant pe «Argeș», la trei luni de când îmi obținusem brevetul de comandant. Am luat foc în portul Rouen, nu numai eu, 38 de nave au fost în incendiul din Rouen în Franța. Nava suspectată că a generat poluarea, care a făcut ca tot bazinul portului Rouen și Sena să fie tot o flăcără pe o întindere de trei kilometri a fost nava mea, pentru că era nava cea mai mare din zonă și descărcăm naftă în dana rafinăriei «Shellfrancaise». Am stat acolo 28 de zile în anchetă. Legislația franceză funcționa corect. Adică nu trebuia să dovedesc eu că nu s-a produs poluarea de la mine, ci autoritățile franceze trebuiau să dovedească că s-a produs poluarea de la mine. În cele 28 de zile, m-am prezentat și la tribunal, am fost și în ancheta organelor de justiție franceze și, după 28 de zile, instanța s-a pronunțat că nu poate fi probată vina navei «Argeș». Am plecat, dar au rămas un litigiu, o acuză la adresa navei de circa 12 milioane de dolari, o cerere de daune”. Mai mult, Traian Băsescu a explicat la emisiunea respectivă că a scăpat de răspunderea presupusă de provocarea și urmările incendiului, a modificat probele care i-ar fi putut conduce pe anchetatorii francezi la cauzele reale ale acestuia: „acum, pot să o spun public, nu mai e nici un secret, am schimbat ceva în instalație înainte să permitem accesul autorităților franceze la bord, ceea ce a făcut imposibilă demonstrația, demonstrarea vinei noastre”. Întors în țară, a mai spus Băsescu, el nu putea ține incidentul secret față de Securitate: „a fost un litigiu, am explicat organelor de securitate ce s-a întâmplat cu noi acolo [...]. Nu puteam să nu spun care a fost realitatea, măcar armatorului [NAVROM - n.n.], armatorul nu puteam să mi-l mint, iar în echipaj erau destui care știau ce s-a întâmplat. Ar fi fost un risc pentru un comandant să nu spună cauza acelei poluări și a dramei produse acolo. A făcut obiect de interes pentru organele de securitate acest incident, dar, din punct de vedere tehnic”. Raportul la Securitate, cum lasă să se înțeleagă Traian Băsescu în emisiunea de la Prima TV, a fost făcut de nevoie, atâta vreme cât „noi eram sub controlul organelor de Securitate toți, de la ospătar până la comandant, prin aceea că anual primeam un aviz de navigație”.

¹ Revista *Flacăra*, nr.52/1982, 31 decembrie 1982, p.12

Dar, de ce această recunoaștere târzie a culpei în ceea ce privește incendierea portului Rouen? Nu poate fi vorba, așa cum consideră unii ziariști, care au reluat povestea după ce Traian Băsescu a ajuns președinte², de prescrierea oricăror urmări penale sau civile ale faptei, căci, în fond, ea rămâne o faptă care nu face glorie nimănui. Motivul este unul mult mai prozaic. Fiind atunci, în 1998, de multă vreme în conflict cu lideri sindicali din navigație, care cunoșteau, ca mai tot personalul din flota comercială a României din anii '80, această ispravă marinărească a comandantului de pe „Argeș”, Traian Băsescu a aflat de intenția lor, de altfel materializată ulterior într-un memoriu adresat procurorului general Mircea Cristea și Ambasadei Franței la București, de a depune o sesizare penală, dezgropând astfel acest subiect sensibil. Și a făcut în așa fel ca povestea să fie aflată mai întâi de la el, în varianta cât mai convenabilă și onorabilă a confesiunii, lipsind de pregnanță acuzațiile cu privire la caracterul incriminator al faptelor. Astfel, arăta prin acest gest că nu s-a ferit să recunoască întâmplarea de la Rouen de bunăvoie, atunci când aceasta nu a mai putut provoca în vreun fel daune statului român. Un gest, s-ar spune, cavaleresc, de asumare chiar și tardivă a culpei, dacă acest gest nu ar fi fost făcut sub presiunea dezvăluirii incidentului de către alții. Dezvăluirea adevărului despre cele petrecute nu a avut consecințe penale. În 28 septembrie 1998, procurorul Ioan Adam, de la Secția Urmărire Penală și Criminalistică din Parchetul General, răspundea memoriului trimis de sindicaliștii constănțeni cu privire la întâmplările din iarna anului 1981, la bordul petrolierului „Argeș”, constatându-se că fapta nu este prevăzută de legea penală din România și, în consecință, nu există. Cum nu mai exista pe atunci nici nava, înstrăinată într-unul dintre contractele păguboase ale PETROMIN-ului.

Dar și în 1982 lucrurile s-au încheiat cu bine. Suntem la finele unui an, cât s-a scurs și de la incendiul de pe nava „Argeș”. Comandantul Băsescu este relaxat și îi răspunde reporteritei cucerite de la *Flacăra*: „după «ghinionul» cu incendiul, când ne-am întors în țară, întregului echipaj i s-a acordat concediu de odihnă, chiar și celor care îl făcuseră deja. Un mod frumos, omenesc de răsplată pentru curajul cu care băieții de pe «Argeș» s-au luptat, învingând. Imediat după concediu, mi s-a încredințat comanda navei «Crișana». Vă spuneam că cea mai mare parte a echipajului m-a urmat”³. Doi ani mai târziu, în octombrie 1984, Traian Băsescu a primit comanda petrolierului „Biruința”, nava amiral a flotei comerciale a României. Recompensele arată că incidentul petrecut la Rouen a avut darul să-l avanseze. Fără îndoială, faptul de a fi evitat acuzarea navei românești de provocarea incendiului, foarte probabil din cauza precarității instalațiilor tehnice de la bord, deseori cârpite, cum am văzut că relata chiar comandantul Băsescu, în cursul lungilor trasee pe mare, i-a atras admirația superiorilor, dar și laudele celor de la Securitate. Traian Băsescu a fost socotit după incidentul de la Rouen un erou, mai ales în condițiile în care autoritățile române nu-și reveniseră după un alt incendiu, un adevărat dezastru, petrecut cu trei ani în urmă, care a produs imense pagube financiare și a îndoliat flota comercială a României.

În noaptea de 14 spre 15 noiembrie a anului 1979, la 5 dimineața, o cablogramă primită la NAVROM din partea autorităților navale turce anunța că petrolierul „Independența”, nava-amiral a flotei comerciale românești, având la bord peste 90.000 tone de țiței încărcat în Libia, cu care se îndrepta spre Constanța, s-a scufundat în strâmtoarea Bosfor, în urma unei coliziuni cu un vas grecesc de tonaj mediu. Era un dezastru: petrolul scurs din tancurile

² Dan Badea, „Băsescu a incendiat Rouen-ul”, în revista *Bilanț*., noiembrie 2005

³ Revista *Flacăra*, nr.52/1982, 31 decembrie 1982, p.12

vasului ardea pe mare și avea să ardă așa vreme de o lună, iar uriașa navă, ruptă în două de explozii, se așezase pe fundul puțin adânc al mării. Suprastructura rămasă la suprafață era contorsionată de temperatura incendiului izbucnit, care topise metalul. Forța exploziilor spărsese geamurile mai multor clădiri de pe malul mării, iar norii de fum au fost multă vreme vizibili de departe, marcând locul tragediei. Vina pentru coliziune a aparținut, după cum s-a stabilit ulterior, de către un tribunal turc, în proporție de nouă zecimi comandantului neexperimentat al cargoului grecesc. Dincolo de consecințele grave în plan material pentru statul român, care pierdea astfel nava-amiral a flotei sale comerciale, aflată abia la al 19-lea voiaj, în cel de-al doilea an de exploatare, dimensiunile umane ale tragediei i-au marcat atunci pe toți marinarii flotei române. „Independența” se afla în acea noapte la comanda unui tânăr ofițer, de 35 de ani, Mihai Dorinei, care a pierit în dezastru, după ce a încercat, realizând urmările coliziunii și a incendiului care i-a urmat, să-și determine echipajul să părăsească vasul. Doar trei dintre cei ce s-au încumetat, încă din primele momente, să sară de la o înălțime de 16 metri în mare s-au putut salva. Restul echipajului, 42 de oameni, au pierit arși, zdrobiți de suflul exploziilor sau înecați într-o mare de petrol în flăcări. Povestirile supraviețuitorilor au fost terifiante, iar jalea și doliul au cotropit portul Constanța, pe măsură ce cadavrele recuperate ale echipajului erau aduse acasă. 11 dintre trupuri nu au mai fost găsite niciodată. „Cei mai mulți dintre oameni au murii înainte de a sări în apă”, a povestit Dragoș Voicescu, unul dintre supraviețuitori. „Cred că au fost omorâți de suflul exploziilor, căci puțini au fost cei găsiți înecați”⁴.

Nicolae Romulus Moise, căpitan de cursă lungă, directorul întreprinderii de Exploatare a Flotei Maritime NAVROM, și fost șeful comisiei române care s-a deplasat la locul dezastrului: „am fost puternic afectat și impresionat de moartea marinarilor români și de pierderea unei asemenea nave. Imediat după stingerea incendiului, am urcat la bordul epavei. Ceea ce am văzut m-a înfricoșat. Am fost îngrozit când am înțeles puterea exploziilor și intensitatea temperaturilor foarte mari care au afectat nava. Las la o parte hublourile, de exemplu, a căror sticlă era pur și simplu topită, dar tubulatura de pe centrul navei și o parte din suprastructuri erau transformate în cenușă, ca și cum nu ar fi existat. Am fost copleșit când mi-am imaginat grozăvia celor petrecute acolo, de felul în care au putut muri acei oameni. Nu se mai putea vorbi tic noțiunea de cabine, în sensul de a intra pe vreo ușă. Pereții de tablă despărțitori nu mai existau, se topiseră efectiv până la pulverizare, erau așa, doar niște spații goale și lugubre, ca niște cavouri. Nu a fost găsit vreun cadavru la bordul epavei. La asemenea temperaturi degajate de puterea exploziilor și incendiului, cu mult superioare punctului de topire a fierului, nici nu s-a mai pus problema găsirii de cadavre. Mai ales în partea dinspre prova comenzii, acolo unde a bătut focul, toate cabinele și ce era în cabine s-au topit pur și simplu”. Mult mai afectat a fost Constantin Preda, comandantul petrolierului „Independența”, care se afla la țarm, în concediu în timpul acestui ultim voiaj al navei sale și îi lăsase comanda secundului Mihai Dorinel. El a fost trimis să identifice cadavrele echipajului: „În țară am trimis 31 de sicrie. Alți 11 oameni au fost dați dispăruți, fie că au fost pulverizați de explozii, fie că nu au mai fost găsiți în urma operațiunilor de căutare. În plus, s-a pierdut întreaga navă și toată încărcătura. Au rămas atâtea familii îndoliate și atâtția copii orfani. Cred că eu am murit și înviat pentru fiecare dintre cei 42 de oameni morți,

⁴ Toate citatele cu privire la dezastrul petrolierului „Independența” au fost extrase de pe site-ul www.romaninans.bc.ca, unde sunt publicate interviuri cu supraviețuitori și alte mărturii cu privire la acest dezastru, realizate de către ziaristul constănțean Constantin Cumpănă.

pentru fiecare mamă, soție, frate și soră, pentru fiecare copil orfan [...]. Cu ce au greșit oamenii aceia ca să moară atât de groaznic? Vă-nchipuiți? Va înțelege cineva cum s-a murit acolo? [...] Am găsit și recuperat un ceainic și o ceașcă de alpaca, cu care bucătarul navei avea o plăcere deosebită să-mi servească ceaiul. Am recuperat și limba clopotului de pe navă". Era cam tot ce rămăsese din nava-amiral a flotei comerciale românești, în afară de durerea a 42 de familii îndoliate și deruta autorităților navale române, care și-au revenit cu greu din pierderea suferită. Toate mărturiile de mai sus au fost consemnate la douăzeci de ani de la tragicele evenimente. Atunci, în 1979, în secretomania lor absurdă, autoritățile române au decis să păstreze tăcerea asupra dezastrului. Până și numele navei, „Independența", a dispărut de pe macheta uriașului petrolier din holul întreprinderii NAVROM. România socialistă trebuia să înregistreze numai succese. Pierderile, chiar și morții, treceau sub tăcere.

Acestea sunt deci circumstanțele care explică modul în care autoritățile române au privit fapta lui Traian Băsescu de la Rouen. Nu numai că a reușit să stingă propriul petrolier, la bordul căreia izbucnise un incendiu și să îl salveze, chiar dacă a pierdut o mare cantitate a încărcăturii, deversate în apă. Iar dacă astfel a incendiat celelalte nave din rada portului Rouen, conta mai puțin, atâta vreme cât a reușit să scape cu fața curată din ancheta autorităților franceze care au investigat cauzele dezastrului. S-a decis foarte probabil încă de atunci că Traian Băsescu merită, într-adevăr, să devină „cel mai" din flota comercială a României socialiste, primind chiar aviz să poată povesti pentru presa socialistă, dar cu măsură (fără a da detalii despre locul și data incidentului) despre faptele sale la cârma navei „Argeș". Recompensarea lui și a echipajului de pe „Argeș" erau un semn al proclamării oficiale a nevinovăției lor în provocarea incendiului din portul Rouen. Consecințele, în cazul dovedirii culpei, ar fi putut să fie dezastruoase pentru armator (NAVROM) și proprietar, care era statul român: fie plata a 12 milioane de dolari, fie arestarea navei, în condițiile în care nu trecuseră nici doi ani de la pierderea tragică a „Independenței", nava-amiral a flotei comerciale a României. Și, să nu uităm, prioritatea economiei socialiste atunci era obținerea și nu pierderea de valută, căci Nicolae Ceaușescu îngropa deja fiecare dolar în Canalul Dunăre — Marea Neagră și la temelia Casei Poporului, a cărei transformare din proiect faraonic în realitate tocmai începuse, prin demolarea unui întreg cartier al Bucureștiului.

Milionarul

Recompensele de care s-a bucurat Traian Băsescu au venit repede. Mai întâi, i le-a oferit viața. În 6 decembrie 1975, cu puțin înainte de plecarea în primul său voiaj pe mare, s-a căsătorit cu Maria Andrușca, fiica unui fost subofițer din trupele de securitate, devenit ulterior șef de post de miliție. Făcând o paranteză aici, mediul familial în care a trăit Traian Băsescu poate explica marea sa simpatie pentru haina militară. Insuflat mai întâi de tată, ofițer în armată, apoi sporit de propria opțiune, de a îmbrăca uniforma de ofițer de marină, spiritul său cazon se putea consolida și în compania socrului. Intrat în Jandarmeria Română înainte de război (la izbucnirea celui de-al doilea război mondial, în 1939 era, la 20 de ani, elev la Școala de subofițeri de jandarmerie de la Drăgășani), Gheorghe Andrușca a reușit să se mențină și după epurarea acesteia de către comuniști, intrând în rândul nou-createlor Trupe de Securitate (care au avut un rol activ și nefast în impunerea forțată a colectivizării, ca și în alte acțiuni represive). A ajuns apoi șef de post de miliție la Cajvana, în județul Suceava, unde localnicii își amintesc despre „dom' șăf" că i-a băgat la colectiv, că „era iute la mânia și avea pică pe chiaburi". La 87 de ani, când a participat la festivitățile de Ziua

Jandarmeriei, fiind socotit veteran al Jandarmeriei sucevene, Gheorghe Andrușca s-a dovedit a fi un Bătrân credincios, după datină, cerând dezlegare preotului atunci când a fost să ciocnească un păhărel de țuică, la acel ceas aniversar⁵. Dar să ne întoarcem la familia Băsescu. La mai puțin de doi ani de la căsătorie, soția, Maria, i-a oferit lui Traian Băsescu o primă bucurie în 1977, când s-a născut primul lor copil, o fată botezată Ioana. Trei ani mai târziu, a venit pe lume cel de-al doilea copil al familiei Băsescu, tot o fată, Elena. Și aici închidem capitolul asupra vieții de familie a lui Traian Băsescu, din respect pentru spațiul privat, în care până și istoria trebuie să privească cu pudoare.

Bucuriile vieții de familist au fost completate de recompensele materiale de care Traian Băsescu a avut parte din plin. Așa cum deseori a mărturisit-o, „a dus-o bine” în timpul regimului comunist, fie de pe urma misiunilor pe mare, fie ca reprezentant al NAVROM la Anvers. „Domnule, eu am avut bani, slavă Domnului, ca lup de mare, am avut bani și înainte de Revoluție, cât am lucrat în Belgia, deci, eu am venit în politică cu Audi 80”, se mândrea Traian Băsescu într-un interviu din Academia Cațavencu, ironizându-și totodată adversarii politici. „Să limpezim lucrurile. Năstase a venit în politică în Trabant. Pe bune, uite, Năstase a intrat în politică cu Trabantul, și ăla, din orgoliu nemăsurat, l-a vopsit în negru, să pară Ceaika. În ziua Revoluției, eu aveam Audi 80, el un Trabant”⁶. Șirul recompenselor primite pentru activitatea sa în marină au început cu un apartament, primit încă pe când era ofițer, pe 10 ianuarie 1980, prin repartizare din lista alocată întreprinderii de Exploatare a Flotei Maritime NAVROM Constanța. La acea dată, familia Băsescu „se compunea” din „soț, soție și un copil”, Ioana Băsescu, dar i s-a repartizat un apartament cu 4 camere plus dependințe, situat în Aleea Zmeurei nr. 2, bl. U, sc. A. I s-a făcut, fără îndoială, un mare favor, căci repartizarea a încălcat normele legale în vigoare la acea vreme, după care avea dreptul la doar 2 camere, având în vedere numărul restrâns membrilor de familie. După 1989, mai precis în 26 mai 1992, pe când era ministru al transporturilor în guvernul Stolojan, Traian Băsescu a cumpărat apartamentul respectiv, pe baza contractului nr. 1415, achitând pe loc suma de 140.000 de lei, cam 630 de dolari, la vremea respectivă.

Blocul de pe Aleea Zmeurei în care a locuit familia Băsescu este unul „destul de cenușiu”. Vecinii lui Traian Băsescu, deși acesta nu mai locuiește de ani buni acolo (iar apartamentul cu patru camere a fost trecut din 1999 pe numele fiicei sale, Ioana) sunt discreți. „Mai vine și el pe aici, dar rar”, spune o vecină, scuturând o pătură de la balcon. Înăuntru, pe casa scărilor, „termopane, scara e curată, opt din cele zece uși sunt metalice”. Ziaristul care încearcă să reconstituie un crâmpei din viața cuplului Băsescu aici este refuzat ferm de o altă vecină: „n-o să vă spună nimeni nimic! Scrieți că e cel mai cumsecade vecin! Atât!”. Dar un vecin | absent. Administratorul blocului se arată ceva mai generos cu informațiile: „colocatar bun, plătește dările regulat [...]. De fapt, vine un vecin, că ei apar doar vara, la plajă”. Sunt confirmate și „activități colaterale” navigării pe mare ale lui Traian Băsescu, care i-au rotunjit substanțial veniturile înainte de 1989: „Da, aducea țigări, blugi [...]”. Ce să zic, mă mai întreabă lumea cum e să fiu vecin cu el, dar ce să le spun? [...] Păi, ce să ne facă, măi, să ne zugrăvească el?”⁷. Omul are dreptate. Pe Aleea Zmeurei, rămâne o ușă metalică închisă peste povești vechi, acoperind în penumbra unui apartament nelocuit în cea mai mare parte a anului istoriile unei familii și preistoria unei cariere politice. Apartamentul din Constanța a mai jucat un rol activ în viața lui Traian Băsescu o singură dată după

⁵ *Libertatea*, 4 aprilie 2006

⁶ *Academia Cațavencu*, nr. 22 din 2000

⁷ *Academia Cațavencu*, 14 februarie 2005

plecarea sa spre București, în marșul de cucerire a Capitalei și a întregii Românie. În anul 1996, acesta a girat cu el un împrumut de la Banca Agricolă al fratelui său, Mircea, împrumut despre care vom mai vorbi.

Dar apartamentul cu patru camere primit în 1980 de la NAVROM este doar o mică parte a recompensei. Traian Băsescu, după cum însuși spunea, a câștigat bani. Foarte mulți bani. În iulie 2002, în contextul în care în presă au apărut informații care arătau că a investit brusc 2 miliarde de lei, cumpărând un teren și un autoturism Mercedes⁸, declara că până în 1990 adunase pe carnete CEC un milion de lei. O sumă impresionantă pentru orice român, care cunoaște valoarea banului în anii comunismului, precum și cât de greu se câștigau, de către cei mulți. Dar, cum însuși lasă să se înțeleagă Traian Băsescu, el se număra printre aleși, printre favoriții sorții: „pe mine m-a găsit Revoluția cu bani. După 12 ani de serviciu pe mare, după trei ani de serviciu în Belgia, eram un om care câștigase bani mulți [...]. Dacă mă căutați la CEC în vremurile acelea, vedeți că aveam un milion de lei [...]. Deci nu m-a găsit Revoluția sărac! Eu, înainte de a-mi cumpăra Mercedesul, am avut trei mașini Audi“ - declara Băsescu, în iulie 2002, pentru „Jurnalul Național”⁹. La acest milion, se adaugă, după cum tot el avea să precizeze într-o altă declarație publică, o sumă mare în valută, și anume 60.000 de dolari¹⁰. Nu mai cunoaștem pe nimeni care se poate lăuda că acumulasă, la vedere, fără teamă de vestita Lege 18 a câștigurilor ilicite, o asemenea avere. După cum se știe, spre exemplu, Elena Ceaușescu, căreia i s-au făcut publice economiile păstrate pe libretete CEC care i-au fost confiscate în aprilie 1990 de statul român, avea cu puțin mai mult de un sfert din banii lui Traian Băsescu, și anume 270.000 de lei. Pe lângă milionul de la CEC și cei 60.000 dolari, despre care nu a precizat în ce formă au fost „economisiți” (fiind greu de crezut că autoritățile comuniste i-ar fi permis un cont în valută de asemenea dimensiuni), Traian Băsescu și familia sa mai adunase încă aproape un milion de lei, adică, mai precis, echivalentul a 895.000 de lei, în bunuri de valoare. Astfel, într-o declarație de avere, specifica drept valori dobândite în perioada 1975-1989 bijuterii (cercei, brățări, lanțușoare etc.) în valoare de 20.000 de dolari, precum și ceasuri și brichete în valoare de 35.000 de dolari. De asemenea, el a mai declarat tablouri în valoare de 17.000 de euro, dobândite începând din 1985¹¹. Deci, după propriile-i declarații, Traian Băsescu poate fi socotit, fără îndoială, printre cei mai bogați oameni din România socialistă. Economiiile sale totalizau în jur de 2.800.000 de lei. Cel puțin după carnetele CEC, valută, bijuterii, ceasuri, brichete și tablouri, după cum însuși declară, [era de peste zece ori mai bogat ca Elena Ceaușescu](#). În cei treisprezece ani și patru luni de muncă, până în decembrie 1989, a pus deoparte, după o socoteală simplă, în medie 561 de lei în fiecare zi, inclusiv în perioadele de concediu, 17.500 de lei pe lună, 210.000 de lei pe an. Acestea sunt doar *economiile realizate de familia Băsescu înainte de 1989*, după propriile declarații ale lui Traian Băsescu. Dacă la suma declarată a economiilor familiei adăugăm cheltuielile curente ale acesteia, calculate la limita de jos a modestiei, la circa 3.000 lei pe lună, se adaugă, la banii declarați drept economii încă 480.000 lei. Ajungem deci la 3,280 milioane lei venit net, adică aproape 822 de lei pe zi, 25.000 de lei pe lună, 300.000 de lei pe an, pentru fericirii locuitorii ai apartamentului cu patru camere din Aleea Zmeurei, pentru întreaga perioadă scursă de la data în care capul familiei Traian

⁸ Concluziile controlului Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor (ONPCSB) din 18.10.2004

⁹ *Jurnalul Național*, 12 iunie 2002. Reluat în *Jurnalul Național*, 16 august 2005

¹⁰ Vezi mai jos

¹¹ După *Adevărul*, din 10 mai 2005

Băsescu își lua în primire brevetul de ofițer și până la ziua în care Nicolae și Elena Ceaușescu își luau zborul de pe Comitetul Central al Partidului Comunist Român din București. Un partid darnic cu domnul Băsescu, ceea ce explică greutatea cu care acesta, ajuns președinte al României, s-a lăsat convins să condamne regimul comunist în care, în mod justificat și sincer, spunea că a dus-o bine. Mai mult decât bine. Este lesne de înțeles, dacă e să ne aducem aminte că o franzelă costa 3,50 lei, un kilogram de carne de porc era 35 de lei, unul de salam de vară 64 de lei, un litru de ulei sau un kilogram de zahăr mai puțin de 10 lei. Atunci când se găseau. Dar este greu de presupus că, având parte de atâția bani, familia Băsescu a stat la coadă, ori s-a „bucurat” de politica „judicioasă” de „raționalizare” a hranei. Cum spunea o lozincă a Frontului Salvării Naționale, partidul care a fost trambulina politică a lui Traian Băsescu, el „n-a mâncat salam cu soia”. Comparativ cu aceste venituri, ca profesor stagiar (de istorie), autorul acestor rânduri avea un salariu lunar de 2164 lei. Un prieten, inginer petrolier, la încheierea celor trei ani de stagiul, câștiga 2560 lei pe lună. Salariul mamei, muncitoare textilistă necalificată, cu peste 20 ani vechime era de 2644 lei. Un lector universitar ajungea la 3.000 lei lunar net, iar un șef de catedră universitară, cu vechime și maximul de titluri academice, la 6.200 lei. La palierul cel mai de jos în România socialistă, un cooperator nu câștiga pe lună, în cazurile cele mai bune, mai mult de 800 lei pentru zilele-muncă prestate (mai puțin decât Traian Băsescu într-o zi). Un muncitor sezonier, fără calificare, la plata cu ora, primea (după grilele de salarizare ale epocii) exact 6 lei și 8 bani pe oră. Pentru a realiza veniturile lui, un asemenea muncitor ar fi trebuit să muncească peste jumătate de milion de ore, adică nu mai puțin de 22.452 de zile și nopți, iar o sumă similară numai cu aceea economisită de Traian Băsescu în acei ani, ar fi fost obținută de autorul acestor rânduri prin predarea istoriei Republicii Socialiste România, neîntreruptă, fără vacanțe, vreme de 108 ani și patru luni.

Dar, revenind la subiectul nostru, cât câștiga, de fapt, oficial, într-o lună, într-un an ofițerul, mai apoi comandantul și mai apoi șeful de reprezentanță comercială Băsescu? Un calcul nu este greu de făcut și arată venituri legale de 1,3 milioane pentru perioada 1976-1989, bani proveniți din surse legale de venit [s.n.], adică salariul corespunzător funcțiilor deținute. Astfel, între 1976 și 1981, cât a fost ofițer maritim gradele III, II și I pe nave de mare tonaj la NAVROM Constanța, a avut un salariu mediu lunar de aproximativ 3.500 lei, ceea ce ar însemna că veniturile sale totale s-au ridicat, în acei ani, la 210.000 lei. Apoi, când în perioada 1981-1987 Traian Băsescu a fost căpitan de cursă lungă și comandant de navă (pe „Argeș”, „Crișana” și „Biruința”), salariul său era de aproximativ 6.000 lei. În concluzie, câștigurile sale în acești șase ani au fost de aproximativ 432.000 lei, la care se adaugă diurna, calculată la doi dolari pe zi, presupunându-se nouă luni pe mare pentru fiecare an, deci 3.240 dolari. În cea mai bine retribuită funcție pe care a ocupat-o aproape trei ani, aceea de șef al Agenției NAVROM de la Anvers (Belgia), post ocupat în perioada 1987-1989, putem presupune că a avut un salariu comparabil cu al unui director general, care însă nu putea să depășească 10.000 de lei lunar, la care este de presupus o indemnizație lunară în valută, de aproximativ 1.000 de dolari¹². Veniturile sale legale pentru cei aproape 14 ani de activitate dinainte de 1989 nu puteau deci să depășească, în total, 13 milioane lei.

Dacă banii economisiți proveneau din activitatea sa „pe mare”, după cum a declarat în dese rânduri și luăm în calcul că toate cheltuielile curente lunare ale familiei Băsescu au fost

¹² După revista *Bilanț*, nr.14, noiembrie 2005

suportate numai de soție, în vreme ce soțul își punea toți banii la CEC, strângea valută sau cumpăra bijuterii, brichete și tablouri, tot mai rămâne o diferență de aproape două milioane care nu poate fi justificată altfel decât prin „activități colaterale” aceleia de navigator, adică bișniță cu produse căutate în România (cafea, țigări, blugi, aparatură electronică, bijuterii de aur). Este însă greu de crezut că Traian Băsescu ar fi putut aduna două milioane de lei din bișniță, fizic și practic este imposibil — ar însemna că familia Băsescu a vândut în medie zilnic câte trei cartușe de țigări și șase pungi de cafea, iar o dată la două zile o pereche de blugi, fără nici un fel de opreliști, vreme de aproape 14 ani. Ceea ce lasă posibilitatea existenței unor venituri din alte surse confidentiale, atâta vreme cât nu se regăsesc în salariile și diurna de marinar, în veniturile de șef de agenție la Anvers și nici măcar în ceea ce Traian Băsescu a pus deoparte din bișniță, cu toate că ultimul gen de venituri a fost probabil însemnat, după cum recunoștea acesta: „am fost comandant pe navă de un milion de barili care, oriunde acosta în lumea asta, primea ceea ce se numește capa pentru comandant [...]”. Am făcut și buf. Am fost marinar și nimic din ceea ce fac marinarii nu îmi este străin”. Buf-ul deci, ceea ce în argoul marinarii înseamnă bișniță, contrabanda cu mărfuri în genere care lipseau într-o Românie tot mai prăfuită și apăsată de sărăcie asigura un venit substanțial, dar probabil nu din aceste „bufuri” și-a adunat Traian Băsescu milioanele, ci și prin alte metode, mult mai la îndemâna sa, în calitate de comandant de navă, deseori folosite pentru „umflarea” notelor de plată ale călătoriei. De la achiziționarea de alimente în porturi străine, de calitate inferioară, dar pentru care se plăteau prețuri exagerate, încasându-se comisioane grase, în colaborare cu agentul NAVROM din portul respectiv (ship-handler). Tot în înțelegere cu agentul, nava se aproviziona cu cantități de motorină și ulei mult mai mici, pentru care se plăteau prețuri mai mari, sau se încărcau, pe bază de comision, lucrările de reparații efectuate — toate aceste „manevre” erau la îndemâna comandanților de navă. Căci, numai din blugi și alte asemenea, greu se puteau aduna milioanele, iar pentru „marfă” e nevoie, de altfel, de bani — un cerc vicios, pe care marinarii flotei unei țări care se zbătea în sărăcie și lipsuri și le aloca o diurnă de numai doi dolari pe zi, trebuiau să îl stăpânească. Oricum, după celebrul Ștefănescu, zis și „Bacchus”, cel ce se îmbogățise între 1971 și 1978 îndoind vinul cu apă și realizase „ilicit” din „activitatea infracțională” pentru care a și fost condamnat la moarte și executat în 1981 nu mai puțin de 2.240.000 de lei și ceva mai mult decât echivalentul acestor bani în aur și bijuterii, [Traian Băsescu era cel de-al doilea milionar al României. Dar fără să aibă aceleași probleme în fața legii](#). După 1989, averea sa, în bani și imobile, a continuat să sporească — cum, veți vedea mai departe. În 2005, el mărturisea: „cred că avem o avere care depășește 600-700 de mii de dolari”, insistând asupra faptului că bunăstarea sa își are originea în anii regimului comunist, căci nu a intrat „sărac în democrație”¹³.

Într-adevăr, cum ne sugerează averea sa, experiența lui Traian Băsescu în afaceri „marinărești” și bișniță, despre care admite că nu i-au fost străine, la care trebuie să socotim că s-au adăugat și alte venituri confidentiale, a căror sursă numai Traian Băsescu o cunoaște, a fost una extrem de benefică pentru cariera sa viitoare. Se pregătea, încă de atunci, pentru provocările economiei de piață de mai târziu. Pentru a împărți la vremea cuvenită, cu un profit bun, un camion cu margarină.

¹³ Revista *Bilanț*, 14 noiembrie 2005

Biruința

La aproape trei ani după tragicul dezastru al navei-amiral „Independența”, survenit în noiembrie 1979, în dimineața de 13 octombrie 1982, la ora 9 și un sfert o altă catastrofa avea să pună pe jar conducerea NAVROM. De astă dată, totul se petrecuse la doi pași: „în condiții de mare liniștită și vizibilitate foarte bună, petrolierul de 150.000 tdw «Unirea» s-a scufundat la circa 40 mile marine sud-sud-est de Cap Caliakra, în Marea Neagră. Adâncimea apei în zona de scufundare este de circa 1.400 metri”¹⁴. Scufundarea s-a produs în urma unei explozii misterioase la bord. Din fericire, echipajul a fost salvat de două nave românești, „Motru” și „Tg. Bujor”, aflate în zonă, ca și de o navă sovietică. Un elicopter bulgar a reușit, după opt ore de la scufundarea petrolierului, să-l recupereze în viață pe ultimul marinăr al echipajului. S-a înregistrat un singur mort. „Unirea” era cea de-a doua din seria petrolierelor de 150.000 tdw pierdută de flota comercială a României și scufundarea ei a fost considerată cea mai mare pierdere navală din anul 1982, pe plan mondial. Ca și în cazul dezastrului din Bosfor, când petrolierul „Independența” și marinarii de la bordul său și-au găsit sfârșitul, Traian Băsescu a trăit, ca om și comandant de cursă lungă în flota comercială a României, din plin tragismul acestor momente. În cazul scufundării petrolierului „Unirea”, primele informații cu privire la scufundarea navei l-au alarmat cu atât mai mult, până la știrea că echipajul a fost salvat, cu cât pe acest petrolier se afla imbarcat ca ofițer fratele său mai mic, Mircea Băsescu, care îi urmărea în cariera de om al mării. După „Unirea” și „Independența”, primele două mari petroliere românești scufundate, „Biruința” a fost a treia navă din seria de mare tonaj (150.000 tdw) din dotarea flotei maritime comerciale a României, produsă de șantierul naval de la Galați.

La lansarea la apă a petrolierului „Biruința”, se spune, după cele două nefericite întâmplări cu petroliere de aceeași clasă, nici un căpitan de navă n-a avut curajul să preia comanda. Traian Băsescu a fost singurul care a îndrăznit să se urce la cârmă. Se întâmpla la doi ani de la scufundarea navei „Unirea” în Marea Neagră și la cinci de la tragicul sfârșit al echipajului și navei „Independența”, în strâmtoarea Bosfor. Atunci, în octombrie 1984, când a urcat la bordul „Biruinței”, cu tresele de comandant pe umăr, a fost momentul lui de glorie, ca marinăr. Avea 33 de ani încă neîmpliniți. Dar, cum mărturisește, acele momente erau și unele de îngrijorare maximă, din două motive. Mai întâi, era starea precară calitativ a echipamentelor navei, care, deși abia ieșită din șantier, era cârpită cu echipamente de calitate proastă, ca întreaga economie a României, care trebuia să se bazeze, conform directivelor, pe materii prime, materiale și aparatură produsă în țară, importurile fiind drastic limitate. Se întreba, pe bună dreptate, cum avea să se descurce cu ditamai nava, fără să intre, la propriu, la apă. Apoi, mai era prezența anunțată, onorantă și stresantă în egală măsură, într-o vizită de lucru fulger, înainte de recepționarea uriașului petrolier, a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Tânărul comandant Băsescu nu a ezitat să le spună „înaltelor personalități de partid și de stat”, prezente la bordul „Biruinței”, cum stau lucrurile în realitate. Le-a vorbit deci despre navă: „m-am și plâns și la Ceaușescu, și la Dăscălescu de cât de proaste erau unele echipamente”¹⁵. Pe atunci, flota comercială a României creștea neconținut, pentru a ajunge, la finele anilor '80 la dimensiuni impresionante, în raport cu ceilalți parametri ai economiei socialiste. Ca tonaj, flota ajunsese în preajma Revoluției la

¹⁴ După site-ul www.romanians.bc.ca, materiale realizate de Constantin Cumpănă

¹⁵ 10 februarie 2005, interviu în *Jurnalul Național* (realizat de Marius Tucă, Oana Stancu)

aproximativ 17 milioane tdw, ocupând locul 7 în lume și depășind ca mărime flotele unor țări precum Franța și Germania, iar valoarea de piață a acestora era estimată undeva între 4 și 6 miliarde de dolari. O marjă de evaluare mare, explicabilă prin calitatea precară a navelor, care se stricău repede și aveau termene de exploatare reduse. Flota în creștere exponențială a României a făcut ca necesarul de ofițeri specializați și mai ales de „C.L.C.”, „căpitani/comandanți de cursă lungă”, în terminologia internațională, să nu fie acoperit de numărul cadrelor disponibile ale NAVROM, administratorul și armatorul flotei comerciale a RSR. Chiar în perioada 1975-1987, anii în care Traian Băsescu a navigat ca ofițer și comandant de navă, promoțiile Secției Civile a Institutului Superior de Marină nu mai puteau face față la creșterea explozivă a numărului de nave. Tocmai de aceea, s-a apelat pentru comanda lor fie la ofițeri de marină militară, fie la avansarea rapidă a unor ofițeri tineri, eludându-se gradele pe care aceștia ar fi trebuit să le obțină în prealabil, într-un parcurs normal al carierei.

Acestea erau împrejurările în care Traian Băsescu ajungea, în 1981, comandant de navă, la capătul unui examen despre care se spune că a durat numai 5 minute: nu doar datorită capacităților sale și a împrejurărilor excepționale despre care am vorbit, ci și datorită susținerii de care, se spunea printre colegii săi, că tânărul ofițer se bucură. Avea „pile” și era unul dintre cei care nu-și puneau nici un fel de problemă în legătură cu reînnoirea carnetului de navigator, permisul acordat practic de Securitate fiecărui marinar de ieșire în larg, în apele internaționale. După primirea brevetului de comandant, a luat imediat comanda navei „Argeș”, cu care s-a întors în țară grav avariata, în urma incendiului de la Rouen, dar reușind să salveze România, prin falsificarea probelor și obstrucționarea cercetărilor, de la plata unor despăgubiri substanțiale în urma incidentului, cauzat de starea precară a echipamentelor navei. Aceea a fost, de fapt, prima și cea mai importantă dintre biruințele sale. A fost apoi recompensat și promovat, trecând, cum am văzut, după un concediu de odihnă, cu tot cu echipaj pe nava „Crișana”. În iunie 1984, Traian Băsescu era elogiât de organul partidului, *Scînteia*, sub titlul „Patru decenii de înfăptuiri revoluționare. Portul Constanța și oamenii lui”, între comandanții „a căror faimă este recunoscută pe nemărginirea albastră a mărilor și oceanelor lumii”¹⁶. Pe atunci, flota comercială a României număra 214 nave, cu o capacitate totală de 3,4 milioane tdw. Dimensiunile ei crescuseră de 30 de ori, în raport cu anul 1964. Aceasta avea să sporească substanțial în chiar lunile următoare, când i s-a adăugat un petrolier uriaș, de 150.000 tone tdw, botezat „Biruința”, probabil în speranța că avea să învingă ghinionul care lovise celelalte două nave din aceeași clasă, deja șterse din catastifele flotei.

Atunci când a urcat la bordul navei „Biruința”, Traian Băsescu era deja un biruitor. Învățase regulile jocului, dar și cât și cum poate întinde coarda, pentru a-și mări averea și crește influența. La nici 33 de ani, era un om cu o foarte mare autoritate, după regulile timpului și ale locului. Atribuțiile comandantului, căpitan de cursă lungă, făceau din el omul cel mai puternic de pe navă, putere care se răsfrângea și pe uscat, în porturile în care nava ancora, sau în portul-mamă. Era singurul înarmat cu arme de foc de la bordul vasului, având dreptul legal de a le utiliza în apărarea ei, ca teritoriu al României. Pe această bucată de țară, el putea să hotărască în orice problemă, fără a se consulta cu nimeni, în legătură cu tot ceea ce privea nava. Putea oficia căsătorii, putea aresta și încarcera membri ai echipajului, ca să nu mai vorbim de alte sancțiuni. Era deci un fel de președinte al ei, și chiar mai mult

¹⁶ *România liberă*, 23 iunie 1984, p.2, reportaj semnat de Ion Andreiță

decât atât — era și guvernul, și Marea Adunare Națională, parlamentul ei. Ca semn al puterii lui supreme, comandantul avea dreptul și putea decide chiar eșuarea sau scufundarea navei. Vreme de șapte ani, cât a fost căpitan de cursă lungă, Traian Băsescu a fost despotul luminat al unei Româнии plutitoare. O lecție pe care a învățat-o și l-a pătruns până în cea mai ascunsă fibră a personalității lui și care iese în fiecare împrejurare la iveală.

Cât a fost comandantul navei-amiral a flotei de petroliere a României socialiste, relațiile „de serviciu” ale lui Traian Băsescu cu Securitatea s-au intensificat. La întreprinderea de Exploatare a Flotei Maritime NAVROM Constanța, după revenirea din cursă, fiecare comandant trebuia să prezinte un raport de activitate (în afara Jurnalului de Bord), după care se întâlnea cu ofițerii de securitate care răspundeau de întreprinderea respectivă, îndeobște, asemenea întrevederi nu erau consemnate în scris, decât în rapoartele de serviciu ale ofițerului securist. Note informative scrise dădeau doar informatorii de la bordul navei. Sub acest aspect, Traian Băsescu declara în 1992, când era ministru al transporturilor și au apărut primele dezvăluiri în legătură cu colaborarea lui cu Securitatea, că nu are nimic să-și reproșeze, întrebând „vă temeți de publicarea dosarelor dumneavoastră de Securitate?” el a răspuns „nu mă tem deloc. Este cel mai frumos lucru care s-ar putea face și care ar spăla moral această națiune. Aș vrea însă, dacă s-ar putea, să se dea și cele 27.000 care sunt presupus pierdute. Mă tem că aici se va crea rezerva de cadre. Nu mă tem de nimic. Nu am nimic să-mi reproșez, asta în mod cert. Ce vă pot spune, în materie de informație, este că nu acostam cu «Biruința» fără să mi se urce Securitatea la bord și că niciodată vreun comandant din flota română nu și-a pârât echipajul. A dat informații asupra modului cum i-a mers nava, ce s-a întâmplat cu nava, dar nici un comandant român nu a spus că marinarul cutare a schimbat 100.000 de lei sau că a vândut whisky nu știu unde. Asta au făcut-o alții, care erau tot în echipajele noastre”¹⁷.

Statutul special al uriașului petrolier sub pavilion românesc, singurul rămas din cele trei de categoria sa dintr-o flotă comercială urmărită de ghinion au intensificat măsurile lui de „protecție”. Grija celor rămași la țarm pentru nava din larg era una pe măsura întâmplărilor nefaste din trecut. Nu mai erau permise greșeli, nu se mai puteau întâmpla accidente. Chiar și neprevăzutul trebuia prevăzut. Semnele acestei griji se vedeau de îndată ce nava acostă în portul Constanța, la capătul lungilor sale voiaje. „Vă pot spune că cea mai intensă perioadă în care am fost contactat de ofițeri de securitate era perioada în care am fost comandant pe petrolierul «Biruința». Primele două nave de acest tonaj (157.000 tone) s-au scufundat”, spune Traian Băsescu despre acea perioadă. „Eu eram comandant pe cea de-a treia navă [de acest tip] produsă de șantierul naval românesc. Atunci, la acostare, în afară de un reprezentant al partidului și ministrul adjunct de resort, mă aștepta și un ofițer de securitate, de obicei șeful Securității din Portul Constanța”¹⁸. În 18 octombrie 2006, când Președintele Traian Băsescu a participat la sărbătorirea a 60 de ani de la inaugurarea clădirii Palatului Administrativ al Căilor Ferate Române, în discursul său, remarcă: „toată viața mea a fost marcată de oameni care se afla acum în sală. Îl văd pe domnul ministru Bulucea, cel care a înființat Institutul de Marină «Mircea cel Bătrân» din Constanța, al cărui student am fost. Îl văd pe domnul ministru [Pavel] Aron, cel care a semnat plecarea mea la Anvers, paradoxal, nu Securitatea, cel care a semnat revenirea mea de la Anvers și cel care a semnat numirea

¹⁷ *Telegraf* nr. 85, 18 mai 1992

¹⁸ Interviu cu Traian Băsescu, *Evenimentul zilei* 2004 (în timpul campaniei electorale pentru prezidențiale)

mea în funcția de inspector șef al navigației civile"¹⁹.

Familiar cu demnitarii comuniști, Traian Băsescu depășise, credem, odată cu urcarea la bordului navei „Biruința”, statutul de simplu colaborator al Securității, de unealtă docilă a ei, care se presupune că l-ar fi avut, atunci când a fost racolat în anii studenției la marină. Din 15 august 1979, așa cum foarte probabil știa, dosarul său de colaborator al Securității fusese distrus. Avea, de acum, un alt statut. Nu mai era o unealtă docilă și temătoare a regimului, ci parte a lui. A puterii lui. Foarte posibil ca această accedere într-un nou statut să se fi petrecut încă după întoarcerea acasă a navei „Argeș”, din aventuroasa sa călătorie, care s-ar fi putut sfârși într-o tragedie financiară, dar și umană pentru flota comercială a României. Cu certitudine, în noua calitate de comandant al „Biruinței” se bucură de toate onorurile. În presa locală de partid, cotidianul *Dobrogea nouă* din 7 martie 1985 îi publică un articol dedicat pe pagina a 2-a, intitulat „Portret de marină. Omul potrivit la locul potrivit”: „Cu doar câteva luni înainte de a împlini 33 de ani, Traian Băsescu primea comanda navei amiral a întreprinderii de Exploatare a Flotei Maritime NAVROM, petrolierul-gigant «Biruința» de 150.000 tdw, abia ieșit din șantier. Adevărată mândrie a navalistilor români, «Biruința» este de fapt o realizare tehnică de excepție. Ne închipuim deci că opțiunea conducerii flotei comerciale pentru ofițerul căruia să i se încredințeze sarcina și responsabilitatea de a naviga la puntea de comandă a «Biruinței» nu era întâmplătoare. Nici faptul că, de doi ani de zile consecutiv, Traian Băsescu ocupă locul I în concursul profesional «cea mai eficientă și îngrijită navă» nu este întâmplător. Dobrogean, născut la Basarabi, în imediata vecinătate a mării, care a manifestat o puternică atracție asupra sa, ca și a fratelui mai mic, Mircea Băsescu (secund pe petrolierul «Banat»), actualul comandant al «Biruinței» a terminat Institutul de Marină «Mircea cel Bătrân» în 1976. Cu excepția perioadelor de examen pentru brevet, a navigat numai pe petroliere, nave de mare tonaj, cu o fizionomie și un specific aparte, cu un grad sporit de complexitate a tehnicii de bord, nave pe care le îndrăgește. La numai 28 de ani, la doar 4 ani de la absolvirea Institutului, i se încredințează comanda (era, probabil, cel mai tânăr comandant al flotei românești) unui petrolier, apoi a «Crișanei», tot petrolier, de 86.000 tdw. Drumul spre puntea de comandă a «Biruinței» era trasat. Funcție în care Traian Băsescu dovedește acum, conducând marea navă cu tricolor la catarg, că este omul potrivit la locul potrivit”.

Interesant este că articolul nu pomeniște numele primei sale nave, „Argeș”, care de când cu catastrofa de la Rouen părea că nici nu existase în flota comercială a României. Cât despre Traian Băsescu, așa era într-adevăr, să fie — omul potrivit la locul potrivit. Reporterul anonim de la *Dobrogea nouă* nu se înșelase — în acel an, 1985, „Biruința” avea să câștige întrecerea socialistă pe flotă. Este probabil că, prea tânăr pentru gustai unora care „frecaseră puntea” ani buni înainte de a ajunge comandanți și prea încrezător în sine, el să nu fi fost foarte iubit de colegii săi, de unde și bârfele pe seama sa, la care e nedemn să plecăm urechea. Dar se poate spune că, în foarte buna părere pe care o avea despre sine, el să-și fi imaginat, probabil, că poate să facă să plutească până și o cutie de conservă, în raport cu starea dezastruoasă din punct de vedere tehnic a multora dintre navele românești, care, întocmai ca „Argeș”, care provocase dezastrul de la Rouen, puteau fi socotite doar cutii metalice plutitoare, pompos denumite „flotă comercială”. Fără îndoială, avea îndemânare și norocul nu îl ocolise deloc în toți acei ani, când pentru cea mai mare parte a românilor viața și viitorul nu se arătau în culori atât de luminoase. Traian Băsescu era însă departe de

¹⁹ http://presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=8064&_PRID=search - Departamentul de Comunicare Publică al Președinției, 18 octombrie 2006

realitățile crude ale traiului de zi cu zi în România, la mijlocul anilor '80. Își vedea de misiunile primite, pe care le îndeplinea fără să le provoace tresăltări de inimă responsabililor flotei rămași la țărm, aducea cantități imense de petrol cu fiecare voiaj, cât și propriile „buf-uri, mărfurile de contrabandă, bijuteriile și valuta, leii care îi alimentau carnetele de CEC din ce în ce mai consistente. Li mulțumea pe cei de la Partid, nu le făcea griji celor de la Securitate și se mulțumea pe sine, fără să fie deranjat de nimeni pentru „tunurile” marinărești care îi asigurau un trai departe de orice griji și o avere încă de pe atunci de invidiat. Nu știm să fi fost niciodată subiectul vreunui control al averii dobândite ilicit, în conformitate cu temuta și arhicunoscuta Lege 18, în fața rigorilor căreia ar fi suferit, cu certitudine, un naufragiu. Dar, navigator încercat, era deja imun și la așa ceva. Devenise un om din sistem, parte din el, bucurându-se netulburat de avantajele unui privilegiat. Liniștit, își savura „Biruința”.

Dar această poziție relaxată în raporturile cu regimul, care se arăta altfel, riguros și opresiv cu alții, cei mai mulți, așa cum se știe, nu l-au împins către frondă și exagerări. Știa poate instinctiv cât de mult poate întinde coarda, care este limita regulilor jocului. Și le respecta, dacă nu în litera, cel puțin în spiritul lor. La fel cum înțelegea să afișeze respectul și prețuirea cuvenită pentru partid și mărețele sale realizări, ca parte a acestui joc. Nu este astfel nici o întâmplare ieșită din comun că ziarul „Scînteia”, oficiosul partidului comunist român, publica vineri, 13 ianuarie 1986, pe pagina 2, la rubrica „1986 — an de noi victorii în înflorirea patriei, în înfăptuirea politicii partidului”, „An nou de muncă, pace și împliniri de comuniste, românești zidiri” un „Mesaj din larg”:

„Aflat în portul Yemba din Arabia Saudită, unde abia sosise la încărcare, echipajul petrolierului «Biruința», de 150.000 tdw, fruntaș pe flotă în 1985, a transmis în noaptea de revelion următoarea radiogramă semnată de comandantul său Traian Băsescu: «În această noapte de la cumpăna anilor, cei 40 de navigatori de pe această plutitoare cetate de oțel construită în România își îndreaptă gândurile spre țară, spre conducătorul partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, spre toți cei dragi de acasă. După datină, cei aflați în cartul liber suntem în jurul pomului de iarnă, frumos împodobit, și închinăm un pahar cu vin pentru succesele obținute de poporul nostru în anul care a trecut, pentru rezultatele pe care le-am înregistrat și noi, marinarii, și care ne-au permis depășirea planului la trafic cu 17 la sută, pentru succese și mai mari în 1986»”²⁰.

Pentru români, 1985, anul abia încheiat, nu fusese tocmai unul al biruinței. „Practica agricolă” a studenților și elevilor (nu erau lăsați deoparte nici copii de 10 ani), „muncile agricole” ale militarilor, civilii „concentrați” la Canal, alături de „brigăzile de uteciști” erau formele de robie care asigurau „construirea socialismului” sau, după expresia de departe a comandantului Băsescu, de pe „Biruința”, „succesele obținute de poporul nostru în anul care a trecut”. Alimentele erau raționalizate, unele, precum uleiul și zahărul, de aproape un deceniu. Carnea, pâinea, unele din produsele lactate trecuseră și ele „pe cartelă”, iar ouăle, făina, orezul, mezelurile, chiar și cele mai multe dintre pasteale făinoase nu mai existau în magazine, alimentate în schimb cu creveți vietnamezi, care invadaseră parcă România, conserve de mazăre, apă minerală medicinală și oțet. Consumul de electricitate al utilizatorilor casnici era și el victimă a „raționalizării”, iar românii aveau parte de 4 ore de căldură și 2 ore de apă caldă pe zi, dar nici aceste minuscule rații de energie termică nu erau întotdeauna acordate. În 1985, programul televiziunii s-a redus la 22 de ore pe săptămână, fiind acoperit aproape în întregime de emisiuni de propagandă, vizite de lucru ale tovarășului

²⁰ *Scînteia*, nr. 13.487, vineri 3 ianuarie 1986, pagina 2

Nicolae Ceaușescu și „Cântarea României”. În 1985 au fost demolate Mănăstirea Văcărești, Mănăstirea Mihai Vodă și alte multe biserici din Capitală, căzute pradă sistematizării sau înghițite de uriașa Casă a Poporului. În 1985, a fost înființat Consiliul Național pentru Știință și Educație, condus de Elena Ceaușescu, al cărui principal obiect de activitate era cenzura oricărei forme de expresie liberă. A fost, în același an, arestat și ucis disidentul Gheorghe Ursu. Eram, în marea noastră majoritate, un popor de înfrânți. Regimul comunist își putea sărbători, cum și găsea zilnic de cuviință, biruința.

Spre Anvers

Am fost nedrepti până acum, vorbind poate cu o prea mare ușurință despre ascensiunea profesională a lui Traian Băsescu și beneficiile de pe urma acesteia, fără să arătăm câtă muncă s-a aflat în spatele ei. La cumpăna celor 30 de ani, când alții se mai agață de „ale tinereții valuri”, Băsescu era un om deplin matur și responsabil. Nu conducea vreun mic atelier de producție sau un camion, ci vase de mare tonaj, în deplasări lungi, obositoare, pline de pericole și de neprevăzut. O călătorie pe mare, la bordul navelor comerciale românești, nu putea fi socotită tocmai un voiaj de plăcere, cu atât mai puțin la bordul unui petrolier, o navă de cursă lungă imensă și ostilă, transportând un produs periculos, al cărui miros greu, omniprezent, îi ținea pe marinari într-o veșnică și inconfortabilă stare de alarmă. Accidentul teribil care a dus la scufundarea petrolierului „Independența” și la moartea în chinuri groaznice a celei mai mari părți a echipajului, înecat și ars în același timp la intrarea în strâmtoarea Bosfor, apoi scufundarea bruscă, fără explicații clare, a celui de-al doilea petrolier de mare tonaj, „Unirea”, în largul Mării Negre, nu cu mult înainte de lansarea la apă a „Biruinței”, erau coșmarurile echipajelor tuturor petrolierelor din flota navală a României. Întâmplările nu erau de domeniul istoriei, se petrecuseră cu numai câțiva ani în urmă și se păstrau încă vii în memorie. Oamenii se imbarcau pe nave cu frica în sân, în voia Domnului, a mării și a priceperii comandantului lor. La bord, dotările nu erau gândite pentru a asigura confortul marinarilor, ci mai ales pentru o cantitate cât mai mare de mărfuri transportabile, în condiții de siguranță. Apoi, cum am mai arătat, echipamentele tehnice ale navelor erau fie învechite, fie de proastă calitate, ceea ce transforma fiecare ceas al călătoriei fără probleme, fiecare zi fără incidente, într-o mică victorie. Alimentele din cambuzele navelor flotei comerciale a României socialiste reflectau și ele, pe de altă parte, sub aspectul cantității și al calității, sărăcia din țară, iar suma derizorie de bani alocată echipajelor ca diurnă în porturile de escală sau destinație îi ținea departe de orice tentații. Strângând ban lângă ban, în monotonia și greutatea lungilor călătorii, pentru a le asigura o brumă de bunăstare celor de acasă, la întoarcere, socotindu-și cheltuielile și micile investiții în mărfurile pe care le cumpărau din străinătate cent cu cent, marinarii români semănau, întrucâtva, cu muncitorii și agricultorii care își caută salvarea economică, în acești ani ai tranziției, la mare depărtare de casă.

O excepție în privința dotărilor și a confortului de la bord o făceau petrolierele de mare tonaj, din clasa de 150.000 tdw. De pildă, petrolierul „Independența”, dispărut în tragicul accident din noaptea de 14 spre 15 noiembrie a anului 1979 în strâmtoarea Bosfor, era o navă deosebită, fiind considerată, pe bună dreptate, nava-amiral a flotei noastre comerciale. Marinarii aveau condiții foarte bune, așa cum își amintește unul dintre cei ce au navigat la bordul petrolierului: „fiecare marinar avea cabina sa, mare, cu grup sanitar, confortabilă. Nava era imensă. Mai avea sală de sport, piscină, două lifturi [...]. Era un vapor spațios și confortabil. Credeți-mă, nici nu am apucat să-l vizitez pe tot”, spune Dragoș Voicescu, un

ofițer mecanic care a supraviețuit dezastrului din Bosfor și care făcuse numeroase curse cu acest vas. „Viața la bord era altfel decât pe celelalte vapoare, erau și restricții. De exemplu, băuturile alcoolice erau cu desăvârșire interzise, fumatul era permis numai în cabine; din aceste motive și salariile erau mai mari. Eu aveam, dacă țin minte, vreo 2.700 lei pe lună, plus primele”²¹. Este de imaginat că nici dotările de pe „Biruința”, nava-amiral care a luat locul vasului-amiral al flotei comerciale românești, dispărut în condiții tragice, odată cu cea mai mare parte a echipajului, nu puteau fi cu mult mai prejos.

Dar, oricum, viața de marinar, chiar și în condițiile ceva mai bune de pe „Biruința”, acest nou petrolier de mare tonaj, avea rigorile și specificul ei. Prețul, sub raportul vieții personale, în ultimă instanță, era unul plătit din greu. Viața de marinar nu era o viață fericită și era departe de romantismul care i se atribuie. Să petreci două treimi dintr-un an în pustietatea mării, căci escalele și staționarea în portul de destinație, care asigurau câteva momente de destindere, nu însemnau mai mult de câteva zile în tot parcursul călătoriei, să fii departe de toți cei dragi, al căror chip din amintiri era împropătat numai de fotografii și de câte un rar telefon, trăind cu gândul la ce vei duce la ai tăi și ce vei face în scurtul concediu, nu era tocmai o fericire. Zi după zi se scurgeau în monotonia și rutina muncii, în zgomotul surd al motoarelor uriașe și scârțâitul adânc și greu al navei, spintecând valurile. Singura bucurie cotidiană era tocmai în această monotonie, căci „evenimentele” la bordul unei nave sunt cel mai des neplăceri, de la furtuni la defecțiuni tehnice, ori probleme de sănătate sau de altă natură ale echipajului. Traian Băsescu nu îmbarca la bordul navelor pe care le conducea în larg doar petrol și derivate, mărfuri periculoase la transport, ci și treizeci de oameni, fiecare cu firea, frustrările și problemele lor, nu se afla doar la timona vasului cu tancurile pline de țiței, ci și ale destinelor echipajului. Pentru acești oameni, închiși într-o imensă cutie metalică plutind pe mare și pentru comandantul lor, „acasă” se transformase mai degrabă într-o senzație, căci, propriu-zis, „casă” le era în cea mai mare parte a timpului bordul petrolierului. Când erau în familie, jinduiau în curând după o nouă plecare, iar la câteva zile după îmbarcare li se făcea dor de ceea ce lăsaseră la țărm. Acesta era cel mai greu tribut plătit mării: meseria aleasă în viață i-a ținut pe marinari departe de una dintre marile ei bucurii, și anume tihna spațiului privat.

Era o responsabilitate care apăsa greu pe umerii tineri ai lui Traian Băsescu. Trebuia nu doar să treacă el însuși printr-o asemenea experiență, ci mai ales să poarte grija tuturor oamenilor și a navei, iar deprinderea aceasta l-a înzestrat de timpuriu cu un temperament pe care i-l cunoaștem de acum cu toții și noi, cetățenii României. Urca pe vas, odată cu sacul său marinăresc, propriile griji și dorul de casă, de soție, Maria, și de cele două fiice, Ioana și Elena. În aceste lungi călătorii pe mare, s-a accentuat personalitatea unui om din punct de vedere temperamental coleric. Băsescu a deprins să nu stea mult pe gânduri în a lua o decizie, pe care imediat să o exprime direct, fără menajamente chiar și fără să judece prea mult asupra urmărilor. Este ceea ce i-a folosit, în timp, dar i-a adus, cum se va vedea, și necazuri. În bizantinismul anilor târzii ai regimului comunist din România, în care rareori un responsabil hotăra ceva fără să nu-și asigure bine dinainte spatele, era chiar periculos un asemenea comportament, dar, spre norocul lui, pe mare nu dădea nimănui socoteală, iar ceea ce conta era întoarcerea cu bine acasă a navei, cu tot cu încărcătură și echipaj.

În 1987, după cum prezintă biografia sa oficială, Traian Băsescu s-a bucurat de o

²¹ Declarație a lui Dragoș Voicescu, consemnată de ziaristul Constantin Cumpănă, citată de pe site-ul www.romanians.bc.ca

binemeritată promovare: a fost numit șef al Agenției Economice a NAVROM din Anvers, Belgia. Aici pare să fie ori o eroare a lui Băsescu, ori altceva. Ordinul de numire emis de ministrul transporturilor Pavel Aron, cu numărul 223, poartă data de 3 februarie 1988. Documentul stabilește „trimiterea temporară a unor reprezentanți NAVROM la agențiile din străinătate” și este emis în baza competențelor acordate ministrului și a subordonării activității flotei comerciale a României față de deciziile acestuia, prevăzute prin Decretul lege 29 din 1971, privind organizarea și funcționarea Ministerului Transporturilor, cu modificările sale ulterioare. În temeiul lor, ministrul ordonă: „se trimit temporar, pe timp de trei luni, începând cu data prezentării la post, în funcțiile și la agențiile prevăzute în dreptul fiecăruia, următorii tovarăși: Iurașcu Gheorghe, inspector șef la Inspectoratul Navigației Civile din cadrul Departamentului Transporturi Navale Constanța, în funcția de șef de agenție la Agenția NAVROM din Alexandria, Republica Arabă Egipt; Băsescu Traian, comandant de navă la întreprinderea de Exploatare a Flotei Maritime NAVROM Constanța, în funcția de șef de agenție la Agenția NAVROM din Anvers, Belgia”²². Cu aducerea la îndeplinire a acestui ordin au fost însărcinați directorul Direcției personal și învățământ și șeful Oficiului juridic din Ministerul Transporturilor, Florea Vintilă și, respectiv, Gheorghe Cristei²³.

S-au făcut multe speculații cu privire la dedesubturile numirii lui Traian Băsescu în acest important post, care îi oferea și o odihnă binemeritată după istovitoarele voiaje pe mare, vreme de aproape un deceniu. Mai întâi însă, trebuie să semnalăm o sincopă între ceea ce Băsescu scrie în autobiografia oficială, și anume ocuparea postului la Anvers din 1987, și ce arată documentele. Cert este că Traian Băsescu a fost numit în acest post la 3 februarie 1988 (data Ordinului 223 al ministrului transporturilor) și l-a ocupat efectiv, așa cum arată un raport din 25 mai 1989 asupra activității sale acolo, adresat viceamiralului Gheorghe Anghelescu, comandantul flotei comerciale, abia două luni și zece zile mai târziu. În documentul arătat mai sus, chiar el spune, în mod clar: „subsemnatul, Băsescu Traian, raportează: m-am aflat la post în perioada 14 aprilie 1988, [până] la 5 mai 1989”²⁴. Predecesorul lui Băsescu la Anvers a fost Dumitru Ionescu, care avea să-i devină acestuia după 1989 partener de afaceri. După datele furnizate de Ministerul Transporturilor, Ionescu a ocupat postul de la Anvers în perioada aprilie 1984 — octombrie 1987²⁵. Este deci neclar unde a fost Traian Băsescu în intervalul noiembrie 1987 — 14 aprilie 1988, când și-a ocupat efectiv postul. A fost totuși la Anvers, ca delegat al NAVROM, pentru a lua un prim contact cu problemele de acolo? Este greu de presupus, în afara obținerii avizelor necesare. Din păcate, nu există, la minister, date în acest sens, arhiva NAVROM este inaccesibilă, în condițiile în care societatea a intrat în lichidare judiciară, iar „mapa profesională” a lui Traian Băsescu de la Ministerul Transporturilor nu este nici ca publică, în virtutea legislației cu privire la protejarea datelor cu caracter personal. Nu rămân decât supozițiile. Să fi parcurs

²² O fotocopie a acestui ordin ne-a fost pusă la dispoziție de către Grupul de Investigații Politice.

²³ După 1989, Pavel Aron s-a retras din viața publică. Florea Vintilă se pare că a decedat, iar fostul șef al Oficiului juridic din minister, Gheorghe Cristei, a deschis un cabinet de avocatură privat. Despre celălalt șef de agenție NAVROM, trimis la Alexandria, în Egipt, putem bănui că este una și aceeași persoană cu cartograful Gheorghe Ivașcu, autorul unor hărți navale.

²⁴ *Curentul*, 14 aprilie 2006

²⁵ Adresa Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului nr.24/ RPI/67/ din 28 aprilie 2004, remisă Grupului de Investigații Politice, la solicitarea acestuia, în baza Legii 544 de acces la informațiile cu caracter public

acesta un stagiu de pregătire la Securitate, cel puțin contrainformativă, înaintea trimiterii la post, în fond, în logica lucrurilor și în practica vremii? Există mai multe voci și argumente care susțin un amestec al Securității în numirea lui Traian Băsescu în acest post, care depășește procedura birocratică a verificării persoanei și a avizării, în orice caz, o perioadă de cinci luni și jumătate, de la vacantarea funcției de șef al reprezentanței comerciale NAVROM de la Anvers și până la preluarea efectivă a ei, Băsescu nu figurează în documente ca fiind acolo, așa cum declară în autobiografia oficială.

Cum spuneam, numirea sa în post la Anvers a fost o promovare binemeritată. Pavel Aron, care după 1989 nu a fost prezent la manifestări publice, nu a făcut declarații și nu a dat interviuri, a făcut în cazul lui Traian Băsescu o excepție, prezentând public decizia numirii acestuia la Anvers ca fiind una luată exclusiv pe baza criteriilor obiective ale competenței profesionale, fără nici un fel de amestec din partea partidului sau a Securității. Fostul ministru în ultimul guvern al regimului Ceaușescu spune: „în cadrul CAER, la Anvers erau specialiști care răspundeau de exploatarea navelor și erau numiți pe doi ani. Ne-a venit nouă rândul de a trimite un specialist, pentru a urmări problemele specifice navelor. Băsescu era comandant de navă pe Biruința - 150.000 tdw. Am discutat cu șeful transporturilor navale că trebuie să găsim un cadru bine pregătit, tânăr, cu experiență în navigație". A fost ales Traian Băsescu, susține Pavel Aron, iar consiliul de conducere al ministerului a aprobat numirea, fără vreun amestec al Securității sau al celor de la cadre, de la partid, care nici nu au văzut dosarul de candidat al acestuia. „Au fost criterii profesionale, nu criterii politice sau altele. Informațiile trimise de la Anvers erau strict referitoare la problemele de navigație și transport naval”²⁶, a mai spus fostul ministru comunist, negând orice legătură a lui Traian Băsescu cu Securitatea, în calitatea sa de șef de agenție comercială în străinătate.

Pavel Aron face în afirmațiile sale cel puțin două erori. Mai întâi, Traian Băsescu a avut la Anvers un predecesor român și nu dintr-o altă țară socialistă membră CAER, pe Dumitru Ionescu, care a ocupat acest post nu doi ani, ci trei ani și șase luni. Numirea agentului NAVROM nu a avut nimic comun cu cooperarea economică între statele din CAER, ci a privit rezolvarea problemelor de parcurs ale flotei comerciale a României în zona Mării Nordului. Apoi, în ceea ce privește promovările în funcție, Pavel Aron greșește din nou atunci când arată că nici măcar partidul nu a avut vreun amestec în numire. Nu existau asemenea excepții în modul de funcționare a instituțiilor statului comunist, iar ca membru PCR Traian Băsescu trebuia să se supună statutului și regulilor de procedură ale partidului. Mult mai probabil că, dat fiind rangul său de ministru, atunci când lui Aron i-a ajuns pe masă ordinul ministerial la semnat, trecerea dosarului Băsescu pe sub furcile caudine ale avizelor de la „cadre” și Securitate era deja consumată. Mai este un aspect. Trebuie să avem în vedere circumstanțele în care „omul care l-a trimis pe Băsescu la Anvers”, cum titra presa²⁷, a făcut aceste afirmații. Cum am mai spus, Pavel Aron s-a retras cu totul din viața publică după 1989. Singura declarație pe care a făcut-o este aceasta, cu privire la trimiterea lui Băsescu la Anvers. Declarația lui Pavel Aron nu i-a fost solicitată de presă, care nici nu-l cunoștea, decât după ce acesta a fost arătat ziaristilor de către Traian Băsescu, într-o sală de festivități. Ministrul transporturilor din ultimul guvern al regimului Ceaușescu fusese invitat în 17 octombrie 2006 la aniversarea a 60 de ani de la ridicarea Palatului CFR, eveniment cu care, în afara faptului de a fi avut biroul în uri palat, ca membru timp de aproape patru ani al cabinetului Dăscălescu, nu avea nici o legătură. A doua zi, presa relatează cum Președintele

²⁶ *Cotidianul*, 18 octombrie 2006

²⁷ *Ibidem*

Băsescu s-a întâlnit cu doi miniștri ai transporturilor care i-au marcat cariera, unul care l-a trimis la Anvers și altul care i-a făcut cunoștință cu Petre Roman: „aflat în vizită ieri, la Ministerul Transporturilor - ocazie cu care a celebrat 60 de ani de la ridicarea Palatului CFR București, Președintele Traian Băsescu *l-a zărit* [s.n.], printre foști miniștri ai Transporturilor, și pe Pavel Aron. *Il văd pe ministrul Aron, care a semnat plecarea mea la Anvers, și un Securitatea, dar și revenirea mea de la Anvers și numirea ulterioară ca inspector-șef al Navigației Civile*, a spus președintele". Apoi, Pavel Aron nu a făcut decât să confirme, cumva forțat de împrejurare, la solicitarea ziariștilor, într-un stil „romanțat”, cum remarcă unul dintre aceștia, varianta prezidențială a biografiei Băsescu.

Prezența lui Pavel Aron la festivitatea de la Palatul CFR și declarația sa, extrem de convenabile președintelui, au fost făcute într-un moment în care erau deja de mai multă vreme în atenția publică legăturile dintre Traian Băsescu și Securitate, via Anvers, pornindu-se de la faptul că unul dintre apropiații săi este Silvian Ionescu, fost ofițer de securitate care, după propriile declarații, răspundea în ultimii ani ai regimului Ceaușescu de rețele de spionaj ale României socialiste în vestul Europei, fiind tocmai șeful Serviciului I (Belgia-Olanda-Luxemburg) din cadrul departamentului extern al Securității. Declarația ministrului Aron a fost contrazisă încă de a doua zi, 16 octombrie 2006, când un alt demnitar din vremea regimului comunist, Ștefan Andrei, fostul ministru de externe și al comerțului exterior, afirma într-un interviu acordat unui post de televiziune, că nimeni nu putea să fie trimis într-un post în străinătate, decât cu acordul Securității. Ștefan Andrei a mai spus că avizul pentru plecarea la orice post în străinătate era dat de o comisie din secția de cadre a PCR, condusă de Elena Ceaușescu, dar că această comisie era, de fapt, subordonată Securității. Excepție de la această procedură, spunea el, nu a făcut nici trimiterea la Anvers a lui Traian Băsescu²⁸. Afirmațiile fostului ministru Pavel Aron cu privire la absența oricărui aviz asupra numirii sunt contrazise de altfel chiar și de către apropiatul lui Băsescu, fostul ofițer de securitate Silvian Ionescu, șeful rezidenței spionajului românesc în Benelux, care confirmă în schimb cele spuse de Ștefan Andrei. „Putea cineva să fie numit șeful agenției NAVROM în străinătate fără să aibă acceptul Securității, sau fără să fie un colaborator al Securității?“, l-a întrebat Mugur Ciuvică, directorul Grupului de Investigații Politice, într-un dialog consemnat de presă. Silvian Ionescu a răspuns: „la întrebarea dumneavoastră, răspunsul este da. Putea. Singura condiție era ca la cererea organelor de partid să fie verificat [...]. Pentru că orice lucrător în străinătate pleca cu avizul partidului și partidul cerea Securității să fie verificat”²⁹.

Concluzionând, în afara declarației fostului ministru Aron și a propriilor susțineri, nimic nu este de natură să contrazică faptul că la Anvers fostul comandant de cursă lungă a fost trimis, în mod obligatoriu, cu voia Securității și, după alte susțineri, chiar în legătură cu ofițerii de spionaj ai României socialiste. De asemenea, lipsa îndelungată a lui Traian Băsescu din evidențele Ministerului Transporturilor, cel puțin din cele publice până acum, pentru o perioadă în care el afirmă că s-ar fi aflat la Anvers, nu exclude ca fostul comandant de navă să fi fost supus, înainte de trimiterea sa efectivă peste graniță la postul de șef de agenție comercială, chiar unui instructaj amănunțit în una dintre unitățile de profil ale fostului Departament al Securității Statului.

Cert este, dincolo de toate cele de mai sus, că în 14 aprilie Traian Băsescu se afla la

²⁸ *Adevărul*, 16 octombrie 2006 (*Adevărul* pomeniște despre un interviu dat unui post de televiziune. Nu am reușit să aflu despre ce post era vorba.)

²⁹ *Curentul*, 27 februarie 2004

Anvers. Fără îndoială, fericit. Era departe de pericolul vieții pe mare, și totodată aproape de ea, iar posibilitățile de a-și consolida veniturile crescuseră. Pe lângă salariul din țară, primea, cum am văzut deja, o indemnizație în valută, iar la acestea se mai adăugau probabil alte sume, din „trucurile marinărești”, despre care însuși a recunoscut că nu-i erau străine. De pildă, o sursă de venituri ilicite pentru comandantii de navă era, în acel timp, încărcarea deliberată a devizelor la lucrările de reparații ale acestora în diferite porturi, ca și alimentarea lor cu carburanți sau bunuri și alimente necesare echipajului la prețuri mai mari în raport cu calitatea sau cantitatea furnizată, acolo unde era cazul aceste matrapazlăcuri făcându-se cu concursul complice al reprezentantului portuar al NAVROM, cu care erau, de altfel, împărțite frățeste atât diferențele din facturi, cât și comisioanele. Acum, Traian Băsescu era un asemenea reprezentant, în raport cu autoritățile și serviciile portuare, pentru toate vasele românești care intrau și ieșeau, prin marele port Anvers, din Marea Nordului. După cum se va vedea, chiar suspiciunea că a procedat, într-un caz, după una din metodele descrise mai sus, avea să-i atragă rechemarea de la post. Indiferent de metodă, însă, la finele anului 1989 Traian Băsescu era un om bogat. „Câți bani aveai în 1990?”. Întreabă un reporter. „Mulți”, răspunde acesta. „Câți?” „Eram după 12 ani de navigație, după trei ani de lucru în Belgia... Aveam ceva bani”, explică Băsescu în continuare. De fapt, în 1974, când spunea, practic, că și-ar fi început cariera, era încă student la Marină, iar în Belgia, la Anvers, conform documentelor oficiale de la Ministerul Transporturilor³⁰, s-a aflat în anul 1988 între aprilie și iunie, după care revine în septembrie și stă până în mai 1989, când este rechemat de la post — în total, douăsprezece luni, deci un an, și nu trei. Dar trebuia cumva explicat cum de a adunat așa de mulți bani, în anii regimului Ceaușescu. Căci sunt mulți. „O sută de mii de dolari?”, vrea să știe reporterul. „Mai puțini: 60.000 de dolari, în afară de un milion de lei”³¹. Adică, pe lângă cei 60.000, alți 70.000 dolari la cursul leului din 1989, ceea ce ar face, de fapt, în total, într-adevăr mai mult de o sută de mii de dolari. Este drept, prin natura activității sale, Traian Băsescu putea deține legal valută. Alții, nu. De pildă, inginerul Gheorghe Ursu, disidentul omorât de Securitate în 1985, fusese arestat sub pretextul deținerii ilegale de valută. I s-au găsit la domiciliu ceva mai mult de 17 dolari.

Probleme

Când în 14 aprilie 1988 Traian Băsescu își preia postul de șef al Agenției NAVROM de la Anvers — Belgia, se simte fără îndoială un om împlinit. Avea tot ceea ce își putea dori un om de 36 de ani, în acea atmosferă de crepuscul a regimului comunist, în care majoritatea românilor nu mai aveau nici măcar speranțe. Avea o familie care trăia fără grija zilei de mâine, câștigase deja foarte mulți bani și, la noul post, avea să câștige și mai mulți — pe lângă un salariu, foarte mare în lei, care i se acumula în țară, primea o generoasă alocație valutară, conformă cu funcția sa din străinătate. Se bucurase în ascensiunea sa rapidă, după cum afirmau bârfele din Constanța, nu numai de o soartă prielnică, ci și de protecția șefului flotei comerciale a României acelor ani, contraamiralul Gheorghe Anghelescu, adjunct al ministrului transporturilor și șef al Departamentului Transporturilor Navale. Acesta îl remarcase pe tânărul ofițer Băsescu, absolventul Institutului de Marină „Mircea cel Bătrân” (al cărui comandant a fost între 1980 și 1986, înainte de a ajunge demnitar comunist).

³⁰ Adresa Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului nr.24/ RPI/67/ din 28 aprilie 2004.

³¹ *Evenimentul zilei*, 22 noiembrie 2004, nr. 3923, paginile 8-9 (suplimentul „Dosare electorale”)

Anghelescu a avut aceeași stea norocoasă ca a protejatului său, care l-a făcut după 1989 nu să-și întrerupă, ci să-și continue ascensiunea. Din 1990 până în 1997, când s-a pensionat, a fost comandantul Flotei militare a României, funcție în care a fost suspectat în câteva rânduri de încheierea unor contracte dezavantajoase pentru flotă, care, între altele, au favorizat evident oameni de afaceri constanțeni cu o reputație îndoielnică³². Deși la pensie, se spune că are încă o puternică influență, datorită relației apropiate cu fostul său protejat Traian Băsescu, care, ajuns președinte, l-ar fi numit la propunerea lui la comanda Marelui Stat Major, pe amiralul Gheorghe Marin³³, socotit „omul sau de casă“, care îl poate proteja de urmările tuturor acestor afaceri. Astfel, Gheorghe Anghelescu a avut mână bună — a ocrotit oameni care au ajuns unul președinte, altul șef al Armatei Române. El însuși, ajuns la 70 de ani, s-a bucurat de omagieri intense și a fost ales președinte al selectului Club al Amiralilor. Dar, în 1988, rolurile erau inversate. El era protectorul și șeful cel mare al lui Traian Băsescu, mai presus decât șefii săi direcți, de la conducerea NAVROM.

Cu toate acestea, la Anvers lui Băsescu nu i-a mers atât de bine pe cât se aștepta. Aici apar și primele sale probleme cu autoritățile — nu cele belgiene, ci acelea de acasă, din România socialistă. Dar până să ajungă la acest conflict deschis, despre care vom vedea mai jos care i-a fost începutul care sfârșitul, s-a dăruit muncii sale în noul post. După cum susținea într-un raport oficial trimis tovarășului Gheorghe Anghelescu, muncea însă mult prea mult, deși într-un domeniu care îi era cumva familiar, cel al negocierilor cu clienții și potențialii clienți ai NAVROM, cu autoritățile portuare, cu firmele de reparații sau aprovizionare a navelor românești care poposeau la Anvers. A reușit, după propriile afirmații din acest raport, să ajungă la „creșterea operativității“ cu care se derulau toate aceste acțiuni, determinând „reducerea zilelor de staționare neoperativă a navelor noastre în portul Anvers, în condițiile creșterii traficului cu cca. 15%“. Comparativ, arată Traian Băsescu, în 1987 se înregistraseră 142 de zile de staționare neoperative, față de numai 34 în 1988 și doar 2 pe primul semestru al anului 1989, cât s-a aflat el la post, ceea ce înseamnă o substanțială eliminare a „timpilor morți“ din exploatarea navelor flotei comerciale a României care aveau escală la Anvers. Nu numai reducerea zilelor de staționare pentru aprovizionare a fost un succes al său, dar și cea a prețurilor pieselor de schimb uzuale achiziționate pentru navele care le solicitau, obținute în urma negocierilor sale, cu discounturi de 20-25%, după cum a reușit același lucru în negocierea unor contracte cu firme de încărcare-descărcare a navelor, obținând prețuri cu 15-20 procente sub cele ale pieței, de 25-30 USD pentru un container, economie raportată „la un număr de cca. 2.500 containere manipulate în Anvers și Rotterdam în primele 4 luni ale anului 1989“. În genere, spune el, „nu au existat lucrări de reparații (la nave sau containere) la care să nu negociez tarifele oficiale ale diverselor companii. Numai în perioada ianuarie-aprilie 1989 am obținut note de credit în favoarea NAVROM de peste 300.000 franci belgieni¹⁴, ceea ce înseamnă discounturi din valoarea facturilor la lucrări, care urmau să fie efectuate gratuit de firme în aceste sume.

În perioada 14 aprilie — 5 mai 1989, cât s-a aflat la post, Traian Băsescu a organizat peste 150 de întâlniri „cu diverse firme din Belgia și Olanda, firme pe care le-am invitat a transporta cu navele noastre către est Mediterana. Printre marii exportatori care actualmente au devenit clienți permanenți ai navelor noastre de linie, enumăr BAYER, SOLVAY, PETROFINA, SHELL, CASTROL“, arată Traian Băsescu în acest raport al său către viceamiralul Gheorghe Anghelescu la 25 mai 1989, din care am citat până acum. „Am reușit

³² *Adevărul*, 20 iunie 2004

³³ La data numirii în funcție, viceamiral. *Cotidianul*, 5 aprilie 2007

— arată el - utilizând orice mijloace pentru aceasta, să conștientizez pe toți comandanții navelor noastre, de importanța reducerii staționării în portul Anvers la perioada strictă de operare a navelor“, mai spune el. Dacă e adevărat, probabil că echipajele navelor românești l-au înjurat din gros. Anvers era una din escalele dorite de orice marinar român, datorită mărfurilor ieftine, unele mai ieftine chiar ca la Hamburg — mai ales la bijuteriile din aur și argint, care se găseau aici la cel mai mic preț din Europa, chiar dacă în materie de prostituție nu era Anvers și cel care conducea în top. Dar să ne întoarcem la raport. În ceea ce privește prestatorii de servicii pentru navele NAVROM, Traian Băsescu arată de asemenea că a lărgit foarte mult aria acestora, „ceea ce a generat concurență și, implicit, reducerea prețurilor la prestații“. A mai renegociat rabaturile acordate de companiile de remorhere, care aduceau și scoteau navele din rada portului Anvers, obținând dublarea lor. Apoi, și mai important, a prevenit arestarea unor nave în cel puțin trei situații, numai în anul 1989) (În cazul cargourilor „Tg. Secuiesc“ și „Plopeni“ pentru avarierea mărfii și „Humulești“, pentru o avarie prin coliziune cu altă navă), prin negocieri cu potențialii reclamânți. Într-un alt caz, al arestării în port a două nave, „Dumbrăveni“ și „Filaret“, a intervenit „cu promptitudine“, realizând „scoaterea acestor două nave de sub arest înainte de terminarea operării și, în orice caz, în mai puțin de 24 ore de la decizia de arest a Tribunalului din Anvers“. Iar o muncă epuizantă, dacă avem în vedere că, după propriile afirmații, a mai făcut și muncă de teren: „din ianuarie [1989] și până la revenirea în țară pe 8 martie 1989 — n.n.] am inspectat peste 1.000 containere NAVROM în porturile Anvers și Rotterdam. Cele mai scăzute prețuri practicate pentru astfel de inspecții sunt de 22 USD/ container (total economisit 22.000 USD)“. Mulți bani economisiți, dar probabil că, privind la cât câștigau omologii săi occidentali, uita că era trimis și plătit tocmai de NAVROM, cu un salariu de invidiat pentru orice român, tocmai pentru a face și asemenea inspecții. Sau poate că misiunea lui era de fapt alta, iar această sarcină i se păruse de-a dreptul facultativă. Rămâne de văzut.

Traian Băsescu a fost, după cum susține, nu numai o prezență activă, dar a și reușit să se facă apreciat de parteneri, afirmând că a promovat și dezvoltat relații bune cu navositori, prestatori de servicii și mai ales autorități portuare, ceea ce e probat și de faptul că anul acesta nu au mai existat nici un fel de rețineri de nave pe considerente de inspecție“, deși starea tehnică a navelor românești nu era tocmai conformă cu standardele. S-a întâmplat așa „chiar în condițiile când la nave au existat suficiente deficiențe ce nu au putut fi remediate“. Sunt cuvinte reci, în care amintirea tuturor celor ce au murit pe mare tocmai pentru că, din punct de vedere tehnic, flota României socialiste nu era pe mare, ci la pământ, nu mai avea loc. La Anvers, ca orice mic burghez al regimului comunist, Traian Băsescu uitase riscurile vieții de marinar, teama să mori ars de viu pe un petrolier (așa cum era să pățească el însuși și cum pățiseră de-a dreptul cei de „Independența“). Era „un risc asumat“, probabil în opinia sa, acela de a fi marinar, așa cum explica mai apoi și uitatul securist Filip Teodorescu natura meseriei sale. Probabil, Băsescu reușise să aclimatizeze la Anvers ceva din atmosfera „de lucru“ a șefilor activiști și administratori din România socialistă, unde orice era motor era făcut să mai meargă un pic, chiar dacă scârțâia din încheieturi, cu o bucată de sârmă, un șurub și o șaibă, de dragul „raportărilor“ de „noi succese“. Raportări pe care, cum se vede, le-a practicat și al căror caracter în egală măsură nociv și fictiv nu s-a sfiit să îl recunoască³⁴. Reușea, spune el, să crească spectaculos nivelul de operare al navelor românești chiar și în aceste circumstanțe ale ordinului subînțeleș „descurcă-te cum poți, ești

³⁴ *Curentul*, 14 aprilie 2006

acolo, dă, dar nu cere", biruind concurența greu de învins a transportatorilor mult mai bine dotați din țările occidentale. Nu contau riscurile. Poate că uitase care e prețul plătit de marinarul de rând atunci când lărga aria traseelor de transport ale flotei comerciale a României, concomitent cu economiile la sânge în aprovizionare, dotări și reparații: „la concurență cu alte 14 linii de containere pe relația Anvers - Pireu, am obținut, prin tratative cu firmele NORTROP și NOREXA din Anvers, exclusivitatea transportului a 16.000 tone zahăr în containere, reprezentând cantitatea integrală de zahăr exportat de Piața Comună în Grecia - via Anvers. Încasările NAVROM pentru transportul acestei cantități în 800 containere au ridicat la 880.000 DM (480.000 USD)“. Mai mult, Traian Băsescu arăta superiorului (și protectorului) său, ministru adjunct al transporturilor și șef al flotei comerciale a RSR, că gândește în perspectivă și are viziune politico-economică: „în perspectiva unificării Pieței Comune din 1992, am analizat împreună cu firma FURNESS și am întocmit un studiu în vederea realizării unei companii mixte în Anvers, în ideea prevenirii marginalizării flotei noastre după anul 1992, în relațiile de transport cu țările Pieței Comune“. Spiritul vizionar nu l-a înșelat. Începând cu 1992, când Traian Băsescu avea să ajungă el însuși ministru al transporturilor, liota țării noastre a navigat intens pe aceste noi rute de transport. Dar sub alte pavilioane, fiind, cum deja se știe, vândută navă cu navă în cea mai mare parte a ei.

Dar să ne întoarcem la raportul de activitate al lui Traian Băsescu la Anvers. El mai arată că a reușit să deschidă pentru navele românești inclusiv o linie de transport transoceanică a mărfurilor containerizate între America de nord și continent, a cărei activitate a coordonat-o, realizând, la finele celui de-al treilea voiaj pe această rută, până la 30 aprilie 1989, încasări de peste 1 milion USD numai din Anvers: „succesul liniei NAVROM a fost amplu comentat, inclusiv de presa de specialitate" (Traian Băsescu menționează aici *Lloyd*). Apropiindu-se de finalul raportului, el își face astfel bilanțul: „apreciez că prin activitatea mea în cele 11 luni cât m-am aflat efectiv la post [și nu trei ani, cum afirmă public în zilele noastre n.n.] am adus pentru NAVROM, pentru țară, economii care pot fi calculate la minim 400.000 USD“. Ale sale, le-a calculat el însuși, iar noi nu le cunoaștem în amănunt. Oricum, după cum însuși recunoaște, au fost substanțiale și au constituit o recompensă pe măsură cu munca prestată. Sau cu o parte a ei. Ca și în cazul lungilor sale luni petrecute pe mare, au fost multe „munci și zile“, chiar dacă responsabilitatea nu mai era una directă, aproape fizic resimțită, la puntea de comandă a unui petrolier. Traian Băsescu încheia astfel raportul său de activitate către viceamiralul Angheliescu: „doresc să vă informez că datorită multitudinii de probleme existente în zonă, activitatea mea zilnică era cu regularitate cuprinsă între 12 și 18 ore/zi (rog verificați, inclusiv orele de expediere ale telexurilor), fără a dedica măcar o singură zi de duminică odihnei, în tot acest timp“.

Patria era nerecunoscătoare. Cu toată dăruirea sa, Traian Băsescu a fost demis din postul său și rechemat în țară. Ordinul intra în vigoare începând de la data de 24 mai 1989. În apărarea sa, Traian Băsescu i-a scris viceamiralului Gheorghe Angheliescu, șeful flotei comerciale a României, tocmai raportul de mai sus, redactat chiar a doua zi după intrarea în vigoare a dispoziției, când se afla deja la Constanța. În încercarea de a împiedica această decizie de rechemare, a trimis mai multe rapoarte și note explicative asupra unui incident care l-a costat funcția³⁵. În zadar însă - nici înaltul demnitar comunist nu mai putea face nimic, deși Traian Băsescu își juca astfel ultima carte, în finalul raportului său din 25 mai 1989, arăta: „pe fondul acestor eforturi, în care am fost întotdeauna animat de multă

³⁵ *Curentul*, 14 aprilie 2006

dragoste pentru compania mea, pentru prestigiul și onoarea NAVROM, începând cu 24.05.1989 am fost schimbat din funcția de REPREZENTANT NAVROM [subliniere Traian Băsescu — n.n.] la Anvers, sub acuzația că am semnat incorect factura de reparații a navei „Zimnicea”, reparații executate la Anvers în luna ianuarie 1989. Cu această ocazie, repet ceea ce am afirmat în raportul explicativ înaintat întreprinderii, că interpretarea dată ofertei și facturii de comandantul Stan și conducerea întreprinderii este incorectă, lucru care mă face să mă simt profund nedreptățit. Rog să fiu înțeles corect, nu insist să fiu menținut în funcția de reprezentant Navrom la Anvers, calificarea mea fiind de Căpitan de cursă lungă [sic!] și c u îmi îndrăgesc meseria”. Dorința i-a fost parțial îndeplinită, după cum se va vedea — nu s-a întors pe „Biruința”, dar nu .1 avut parte nici de tratamentul aplicat îndeobște celor ce comiteau ilegalități precum cele de care a fost acuzat, nu a fost dat afară cu „art.130 lit.i” din Codul Muncii, care asigura „trimiterea la munca de jos” pentru oricine, indiferent de pregătire sau vechime, dar nu s-a revenit nici asupra deciziei de a fi înlocuit din postul de la Anvers. Pentru Traian Băsescu aceasta era, după cum afirmă, mai întâi de toate o problemă de onoare: „aceasta nu înseamnă însă că pot fi de acord cu îndepărtarea mea din funcția de Reprezentant Navrom în baza unor acuzații dezonorante și nedrepte, fapt pentru care rog dispuneți reanalizarea și interpretarea corectă a documentelor de reparații la nava «Zimnicea»”. Ceea ce, ulterior, s-a și făcut fără însă ca fostul căpitan al „Biruinței” să fie exonerat de vină. Fusesse, de fapt, „prins cu mâța în sac”, cum se spune. Și nu în orice sac, ci în cel cu devize al statului român. A avut însă noroc, căci dacă nu ar fi avut „spatele” acoperit, ar fi putut să o sfârșească rău. Cel ce îl acuzase în fața conducerii NAVROM de o posibilă delapidare, căpitanul Valentin Stan de pe nava Zimnicea», era tocmai secretarul de partid al Departamentului Transporturi Navele. Traian Băsescu începea să cunoască și cealaltă față a regimului, mult mai îndeaproape și nu de acolo de sus, de pe puntea de comandă, aproape la 20 de metri înălțime de bătaia valurilor. Mai presus de toate, nu i s-a redat, cel puțin, comanda unui vas. Chiar dacă nu „Biruința” ar fi fost numele său. .Ceea ce era cea mai puternică înfrângere, pentru un „C.M.C.” - comandant, căpitan de cursă lungă Era „scos pe uscat” și era, fără îndoială, nervos. Se simțea probabil trădat, căci pentru prima oară în cariera sa de succes cunoștea gustul amar al înfrângerii. Nu-l mai aștepta nimeni, nici o oficialitate la întoarcerea de la Anvers, ci doar probleme; iar fotografia sa, deja „clasică” de tânăr comandant privind în zare, la stânga, peste umărul fotografului, aceeași în *Flacăra* din 1981 și *Dobrogea nouă* din 1985, îngălbenea în tăieturile de ziar din albumul personal.

O chestiune de onoare

La începutul lunii decembrie a anului 1988, nava de 4800 TDW „Zimnicea” părăsise portul Constanța, având la bord 2500 tone de cherestea cu destinația Casablanca. Comanda ei fusese preluată pentru acest voiaj, cum am mai arătat, de către Valentin Stan. Pentru a-și păstra funcția de căpitan de cursă lungă și brevetul de navigator, acesta, precum toți comandanții de navă și toți marinarii de altfel, chiar dacă era secretar de partid, trebuia să facă măcar un voiaj odată la cinci ani. Pentru tovarășul Stan se apropiase scadența, așa că s-a imbarcat. Pe 9 decembrie, nava a suferit o gravă avarie la motorului principal, care a dus la pierderi masive de ulei. Cu mijloacele de la bord s-au sudat fisurile apărute în jurul cilindrilor, dar era evident că nava avea nevoie de reparații serioase, care însă nu au putut fi efectuate în portul de destinație, astfel încât nava a fost redirecționată de către NAVROM din Casablanca spre Anvers, unde la dană era așteptată, în 5 ianuarie 1989, de reprezentantul

agenției, Traian Băsescu. Esența problemelor pe care acesta le-a avut de atunci încolo și care au dus, în cele din urmă, la căderea sa în dizgrație și rechemarea în țară au constatat în serioase dispute cu comandantul navei și în faptul că, la finele reparațiilor, efectuate în nouă zile, cheltuielile lor s-au ridicat în final la 899.000 franci belgieni, în loc de 596.000, cât se stabilise inițial cu firma selectată pentru lucrări de către autoritățile navale române.

După cum chiar Traian Băsescu relatează într-un raport din 14 martie 1989³⁶, când în țară izbucnise scandalul în legătură cu umflarea costurilor, el a intrat în conflict cu comandantul Stan și șeful mecanic Popa încă de la coborârea acestora la țărm. Spre Casablanca, nava intrase într-o furtună pe Mediterana, în cursul furtunii, susțineau cei doi, încărcătura s-a deplasat, nava s-a înclinat, provocând avaria. Versiunea lui Traian Băsescu rostită, probabil, în felul lui colorat față de cei doi, adăuga la aceasta un alt motiv, și anume suprasolicitarea motorului pe timp de furtună. Și apoi, le-a reproșat el, ce căutau în mijlocul furtunii? De ce nu au ocolit-o, pentru că aparatura și sistemele de comunicații le-au semnalat-o din timp? Chiar dacă în cursul acestui voiaj, comandantul Stan simțise nevoia unor senzații tari, Băsescu ori uitase că acesta este marele secretar de partid al Departamentului Transporturi Navale, ori, datorită protecției contraamiralului Anghelescu, șeful flotei, poreclit de marinari Paraipan (după simpaticul erou al unor filme regizate de Sergiu Nicolaescu), pur și simplu nu-i păsa. Indiferent de motivul inițial, neînțelegerile între cele două tabere nu s-au atenuat, au escaladat în fiecare din cele nouă zile cât au durat reparațiile. Mai întâi, comandantul Popa i-a reproșat (a făcut-o și în țară, într-o sesizare despre comportamentul lui Băsescu) că nu trebuia să-i aducă acuzații profesionale, de natură să-i știrbească autoritatea, de față cu șeful mecanic. La rândul său, șeful mecanic a relatat (reiese implicit, din răspunsurile pe care Traian Băsescu le dă în raportul citat), că atunci când a încercat să aibă o intervenție într-o discuție cu reprezentanții șantierului naval, acesta i-a spus, pur și simplu, să-și țină gura. Băsescu a răspuns acuzațiilor, arătând că Valentin Stan are o „mentalitate învechită”, de pe vremea navigației cu pânze, iar mecanicul șef Popa nu știe bine engleză și s-a amestecat în discuție total deplasat. Mai adăuga și că la insistențele acestuia din urmă, de a face „plinul” navei cu carburant, lucru imposibil din motive „bine știute” (adică politica de economisire, cu consecințe aberante, a resurselor valutare). În acel moment, nu mai puțin de 16 nave românești așteptau să alimenteze în portul Anvers. La insistențele repetate ale șefului mecanic, Băsescu a dat un răspuns „foarte acid”. Ne putem închipui.

Dincolo de aceste certuri, disputa a fost, cum se putea altfel, una legată de bani. Când reprezentanții șantierului s-au prezentat la bordul navei „Zimnicea” cu o factură totală de 963.460 franci belgieni, reprezentând costurile efective de reparații și cele de întreținere și staționare în șantier, comandantul și mecanicul șef au refuzat să semneze pentru o parte din cheltuieli, deși Traian Băsescu obținuse, pe loc, o reducere de 64.460 franci, transformată într-o notă de credit către NAVROM. Băsescu lasă să se înțeleagă că supărarea celor doi ar fi fost legată de faptul că nu s-au ales din această afacere cu nimic. Cât despre diferența (substanțială) între costurile estimate și cele finale ale reparațiilor, el spune doar atât: „consider că nu poate face obiectul unei discuții cu subiect real, deoarece este evidentă diferența dintre volumul de lucrări inițial estimat și volumul lucrărilor ulterior stabilite a fi executate”. Explicația, pe cât de succintă, pe atât de evazivă, nu a satisfăcut, atunci când, întors în țară din voiajul peste Atlantic cu nava „Zimnicea”, comandantul Stan l-a reclamat

³⁶ *Curentul*, 14 aprilie 2006

conducerii pe Traian Băsescu. Era, în fond, vorba de majorarea costurilor cu 300.000 franci belgieni, mai mult de o treime din suma convenită inițial. Nici încheierea pe un ton persiflant a raportului din 14 martie 1989 nu a fost de natură să-i ușureze situația: „v-aș rămâne recunoscător ca, în loc să mă puneți în situația de a mă apăra de NAVROM, m-ați lăsa doar să lucrez pentru NAVROM - astăzi am pierdut 4 ore de lucru pentru redactarea acestui mizerabil raport“. Despre comandantul Stan, spune că „mi-a reamintit prin modul de comportare, prin micime și meschinărie o figură de tristă amintire (pentru mine) din primul voiaj efectuat ca ofițer 3 la bordul navelor NAVROM, comandantul Bratu Aurel" (o persoană cu același nume apare pe lista victimelor incendiului de pe petrolierul „Independența“) și că opiniile exprimate de el și de mecanicul șef Popa nu-l deranjează, „atâta timp cât nu găsesc ecou la factorii de decizie din întreprindere sau atâta timp cât aceste opinii nu mă vor pune în situația de a-mi justifica activitatea prin rapoarte explicative“. Mai spune că are conștiința „perfect împăcată în fața mea că am făcut ce trebuia“, că a acționat „corect“ și că el consideră „actuala mea funcție ca fiind cu totul ocazională și temporară“, „doar o experiență“, meseria sa fiind „să ducă și să aducă vapoare“. Și că va reveni la ea fără urmă de regret. Dacă e să-și reproșeze ceva, susține el, este temperamental de comandant de petrolier, care i-a imprimat „o comportare directă“, în care „diplomația, în orice caz, nu este punctul meu tare“. Dacă de prima trăsătură de caracter suntem și astăzi convinși, pe cea de-a doua a remediat-o pe parcurs. Un autoportret convingător.

Fără îndoială că acest incident descris mai sus, care s-a finalizat cu prima și, din câte contabilizăm, și ultima bătălie pierdută de Traian Băsescu în întreaga sa carieră, i-a servit drept lecție. A devenit poate mai prudent, fiind fie „direct“, fie „diplomat“, când și cu cine trebuie, după caz. Imediat după rechemarea în țară, nici raportul din 14 aprilie trimis de la Anvers conducerii NAVROM și nici cel pe care l-a înaintat pe 25 mai 1989 protectorului său, contraamiralul Anghelescu, comandantul flotei comerciale, nu au fost de natură să îl salveze de o sancțiune, cu toate că el continua să considere acuzațiile drept „dezonorante și nedrepte“. A fost supus întrebărilor unei comisii de disciplină, compusă din șapte persoane din conducerile Departamentului Transporturi Navale și NAVROM, comisie convocată chiar din dispoziția contraamiralului. Ea a fost convocată în urma sesizărilor comandantului de, pe nava „Zimnicea“, Valentin Stan. Acesta a publicat în februarie 2005 sub titlul „Marinarul“ un volum autobiografic în care, între paginile 686 și 711 descrie varianta sa asupra celor petrecute la Anvers, care foarte probabil a constituit și substanța reclamației împotriva lui Traian Băsescu, la întoarcerea din voiajul pe mare: „În 5 ianuarie 1989 către seară, acostasem în Anvers. «Să mă prezint, sunt comandant Traian Băsescu, actualmente reprezentantul NAVROM în Anvers» [...]. După o discuție preliminară cu Șantierul Belliard, Băsescu se prezentase la bord cu cotația lucrărilor, evaluată la 597.000 de franci belgieni. Bomba era alta, că valoarea totală nu mai era cea inițială, ci aproape dublă, umflată cu peste 11.000 de dolari. Era ora 1 noaptea. Mă uitam la «reprezentantul nostru» și nu-mi credeam ochilor [...]. Nu am vrut să semnez, pentru că nu se respectase contractul. A fost depășită valoarea cu peste 10.000 de dolari [...]. Fusesem chemat la NAVROM. Iar pe drumuri. Aflasem că Băsescu era plecat la București, la ministrul Aron [...]. Îmi dădeam seama, nu era greu să realizez acest lucru, că se juca un scenariu. Băsescu, peste două zile, avea să ia, mulțumit și liniștit, avionul spre Bruxelles“. Câștigase războiul, deși din bătălia cu comandantul de pe „Zimnicea“ a ieșit șifonat.

În urma sforilor trase, Traian Băsescu a fost parțial exonerat, reușind să justifice suplimentarea cheltuielilor de reparații la nava „Zimnicea“. Comisia părea să se fi pus de

acord că, de fapt, fondul problemei era doar conflictul între Traian Băsescu și secretarul de partid „pe ramură”, Valentin Stan, pe care, ca mulți alții, acesta îl considera un „marinar de birou”. Singura acuzație în fața căreia Băsescu nu s-a putut apăra era legată de faptul că nu a solicitat aprobarea din țară pentru angajarea suplimentară a cheltuielilor, procedură obligatorie, având în vedere că era vorba de o sumă importantă în valută. Atât el, cât și comandantul Stan au fost penalizați cu reținerea a 20% din salariu pe o lună³⁷. Comisia s-a arătat plină de înțelegere față de cel reclamat. Atitudinea comisiei față de Traian Băsescu este explicabilă. Mai întâi, ea fusese alcătuită din dispoziția comandantului flotei comerciale, contraamiralul Anghelescu, protectorul celui reclamat. Apoi, după cum chiar unul din membrii ei lasă să se înțeleagă, „umflarea” cheltuielilor pentru obținerea de comisioane „era o practică curentă” — asupra căreia nu trebuia, spre binele tuturor, să se atragă prea tare atenția autorităților. Fusese doar o ciocnire între două nuci la fel de tari, unul fost comandant pe „Biruința” și protejat al ministrului, celălalt secretarul de partid pe ramură din minister — confruntarea clasică în România socialistă, între „omul cu sapa” și „omul cu mapa”. Romeo Popica, unul dintre membrii comisiei, numiți prin ordin de ministrul Anghelescu, considerat unul dintre cei mai buni specialiști în motoare navale din acea vreme, i-a luat apărarea lui Băsescu în privința cheltuielilor suplimentare, care, în cazul unui verdict nefavorabil al expertizei tehnice, ar fi putut să aibă consecințe penale grave. Alți doi membri ai comisiei, Romeo Posedaru și Cornel Idu, susțin și în prezent nevinovăția lui Traian Băsescu. Primul, fost șef al Serviciului de Programare Reparații din NAVROM, spune că asemenea reparații suplimentare justificate se efectuau „mereu” la navele aflate în voiaj și că, de fapt, nici „nu era în sarcina lui să se ocupe de reparațiile la nave, dar, fiind reprezentantul nostru acolo, îl sunam și îl rugam să se ocupe, mai ales când era vorba de reparații evaluate mai scump”. Așa a fost cazul și cu „Zimnicea”, a cărei reparare a fost negociată însă chiar de către Traian Băsescu, fiind ulterior facturată la o valoare cu peste o treime mai mare față de cea convenită inițial. Posedaru afirmă că, de fapt, acesta a fost reclamat de comandantul Stan, pentru că a refuzat să factureze inclusiv un comision de 5% pentru echipaj: „era o practică pe vremea lui Ceaușescu, dar, în unele cazuri, comandanții nu dădeau din banii de comision membrilor echipajului și, pentru că Băsescu îl știa pe secretarul de partid, a refuzat clar propunerea lui și a semnat pentru suma exactă a valorii reparațiilor”. Afirmările sunt întărite de Cornel Idu, pe atunci director general Navrom. Acesta mai susține că Traian Băsescu nici măcar nu a fost schimbat din funcție ca urmare a anchetării sale de către comisie și că s-a reîntors la Anvers. „E o minciună sfruntată, dl. Băsescu a fost retrimis la post, unde a stat până în luna septembrie 1989, când, pentru calitățile sale profesionale, a fost promovat în postul de șef al Inspectoratului Navigației Civile”. Un tânăr ofițer de marină de atunci, Laurențiu Mironescu, întărește acest lucru. El afirma, simultan cu Idu, la începutul anului 2008, într-un demers public menit să apere onoarea profesională a Președintelui Traian Băsescu, că în luna iulie 1989, în primul său voiaj pe mare, a ajuns și la Anvers, unde acesta „s-a întâlnit ca reprezentant al NAVROM cu echipajul”. Dar în rapoartele sale de activitate de la Anvers, Băsescu nu menționează nicăieri asemenea „întâlniri de protocol” cu echipajele navelor în tranzit prin acest mare port, în care se aflau simultan în escală câteva nave sub pavilion românesc. „Mi-aduc bine aminte că, în luna august, dl. Băsescu a venit în concediu de odihnă în România și la sfârșitul lunii s-a întors la post”³⁸, mai spune fostul ofițer stagiar, care, deși proaspăt absolvent de Marină, părea să fie foarte la curent tocmai cu agenda

³⁷ *Cuget liber*, 18 ianuarie 2008

³⁸ *Ibidem*

reprezentantului NAVROM în marele port de la Marea Nordului.

Trebuie să precizăm că afirmațiile lui Idu și Mironescu, potrivit cărora Băsescu s-ar fi reîntors la Anvers, nefiind sancționat cu schimbarea din funcție, sunt contrazise chiar de către cel pe care au sărit să-l apere. Reamintim că în finalul raportului său din 25 mai 1989 înaintat lui Anghelescu, arăta: „am fost întotdeauna animat de multă dragoste pentru compania mea, pentru prestigiul și onoarea NAVROM, [dar] *începând cu 24 mai 1989 am fost schimbat din funcția de reprezentant NAVROM la Anvers* [s.n.], sub acuzația că am semnat incorect factura de reparații a navei «Zimnicea»". Același raport marca și data rechemării lui în România, căci începea astfel: „subsemnatul Băsescu Traian, raportează: m-am aflat la post în perioada 14 aprilie 1988, [până] la 5 mai 1989". Este foarte posibil însă, așa cum arată fostul comandant Valentin Stan în cartea sa, ca înalta protecție a contraamiralului Anghelescu să-și fi făcut încă o dată efectul și, după ce ecourile reclamației împotriva lui s-au stins, Traian Băsescu să-și fi reocupat postul. Rațiunile pentru care în 2008, la nouă ani de la cele întâmplate, Idu și Mironescu au sărit în apărarea lui, rămân însă relevante și nu sunt greu de urmărit. Reamintim că Băsescu însuși declarase anterior că „în octombrie 1989 am fost chemat acasă de la post și numit de către ministrul transporturilor de atunci inspector general al navigației civile”³⁹, lăsând să se înțeleagă că datorită meritelor sale, iar povestea nu putea fi schimbată pe parcurs. În general, acest om și-a protejat întotdeauna cu orgoliu reputația profesională și, când i-a fost pusă la îndoială, a găsit mijloace să o apere. Mai ales că în cazul de față, mijloacele i-au fost la îndemână: cei doi nu ar fi ezitat să spună orice în apărarea sa. Motive aveau. Cornel Idu, fostul director NAVROM, a fost inculpat în dosarul „Flota”, pentru înstrăinarea frauduloasă, după 1989, a celei mai mari părți a flotei comerciale românești, pe care o gestionase în anii construirii socialismului, dar a fost beneficiarul a două prescrieri, scăpând de orice răspundere penală. La începutul mandatului de președinte al lui Traian Băsescu, era deja unul dintre cei mai bogați operatori de nave, averea sa fiind estimată la 60-65 milioane dolari⁴⁰. A fost, pe rând, beneficiarul unor privatizări controversate din industria navală, cât și al unor contracte extrem de avantajoase încheiate cu marina militară. Una din firmele sale, „Octogon”, a primit contracte de reparații pentru navele „Albatros”, „Mărășești” și bricul „Mircea”, care se ridicau la peste 100 miliarde lei vechi (la nivelul de curs din 2005), reparațiile fiind, după un vechi obicei, suprafacturate, iar lucrările mult tergiversate⁴¹. Contractele i-au fost atribuite prin încredințare directă de Gheorghe Marin, comandantul flotei militare, protejatul Președintelui Băsescu, pe care Gheorghe Idu îl anchetase în mai 1989 pentru umflarea cheltuielilor de reparații la nava „Zimnicea”. Celălalt apărător al lui Traian Băsescu, fostul ofițer stagiar Laurențiu Mironescu, cel care declară că era la curent în 1989 inclusiv cu programul concediilor reprezentantului NAVROM la Anvers, este deputat de Constanța al Partidului Democrat Liberal, partidul prezidențial — ceea ce poate explica acuitatea și clarviziunea cu care poate să reînvie trecutul.

În final, din această poveste de demult, toată lumea a avut de câștigat. Gheorghe Marin, cel atât de darnic cu omul de afaceri Idu, a fost numit de Președintele Băsescu în fruntea Marelui Stat Major al Armatei, a fost avansat la gradul de amiral și a devenit, după dezvăluirile din presă deja citate, posesorul unei superbe vile la Eforie Nord. Cum am arătat, Gheorghe Idu, fostul director al NAVROM și blândul inchiștor al lui Băsescu din mai 1989,

³⁹ Interviu în revista *Bilanț*, 14 noiembrie 2005

⁴⁰ *România liberă*, 17 noiembrie 2005

⁴¹ *Curentul*, 8 noiembrie 2005

s-a ales cu imunitate în fața legii și cu mulți bani. Este de presupus că Laurențiu Mironescu și-a asigurat, datorită puterii sale de clarvăzător, un nou mandat parlamentar. Traian Băsescu s-a ales cu „onoarea reperată”. Când însă orgoliul supune și scrie istoria, cineva pierde însă întotdeauna: adevărul.

Culisele istoriei

Istoria este o casă cu multe ferestre. Unele dintre acestea sunt deschise sau luminate și nu este greu să privești înăuntru. Altele, dimpotrivă — sunt fie în penumbră, acoperite de obloane sau, pur și simplu, zidite. Dincolo de acestea din urmă se află o altă față a trecutului, o cameră întunecată; acolo se desfășoară povestea de alcov a puterii, a secretelor ei și a celor care, cum ei singuri spun uneori, fac istoria, în vreme ce noi, cei mulți și mărunți, suntem considerați personajele scenariului scris acolo, în spatele ferestrelor zidite. Nu este doar o figură de stil și nici expresia unei obsesii, de altfel deseori întâlnită, prin care tot ceea ce nu se poate explica, rămâne confuz și învăluit într-un aer de mister, primește imediat un bilet de intrare sub mantia largă a teoriei conspirației. Căci o binecunoscută butadă, atribuită „școlii KGB-ului”, spune că „unii scriu istoria, noi o facem”.

În mentalul colectiv, culisele ultimilor ani ai regimului comunist din România poartă pecetea Securității. Atât de puternică a fost (și este încă) obsesia noastră legată de omniprezența și omnipotența ei, mai ales în primii ani de după prăbușirea regimului, încât celelalte verigi ale sistemului au fost minimalizate sau uitate. Iar în ceea ce privește activitatea serviciului secret comunist, de cele mai multe ori s-a pus accentul în special pe latura lui de „braț înarmat” al partidului, prin care autoritățile au menținut sub presiune și control oamenii de rând. Dar Securitatea trebuie privită și ca o mare întreprindere — fiind nu doar un consumator, ci și un producător de venituri. În special în ultima decadă a regimului comunist, instituția s-a implicat activ în acțiuni comerciale și inclusiv de producție - aceasta din urmă vizând fie copierea și adaptarea de tehnologii, fie producția de „tehnică specială” specifică serviciilor secrete, pe care Securitatea o utiliza ea însăși, dar o și comercializa cu succes confrăților din celelalte servicii secrete din țările Pactului de la Varșovia. Dar nu de aici veneau banii. Pur și simplu, prin servicii specializate, s-a ajuns, cu binecuvântarea „înantelor personalități de partid și de stat”, cum era numit în limbaj securistic cuplul Ceaușescu și din dispoziția expresă a fidelului lor executant, ministrul de interne Tudor Postelnicu, ca Securitatea să controleze practic cea mai mare parte din comerțul exterior al României — de la vânzarea peste hotare a textilelor și bocancilor, până la cherestea, oțel sau ciment, incluzând, ca „articole de lux” solicitarea de „răscumpărări” pentru sașii și evreii care doreau să emigreze, care deveneau astfel subiectul unui comerț cu carne vie. Instituționalizând practic acest comerț cu carne vie, ofițerii români au pus la punct chiar formule tipizate, prin care se stabilea valoarea fiecărui om vândut, în funcție de studii, vârstă și stare de sănătate⁴².

Operațiunile comerciale ale Securității erau numite, cu un termen generic, „aport valutar special” și au luat o asemenea amploare, încât în primăvara anului 1990 Iulian Vlad, fostul șef al acesteia, mărturisea cu amărăciune: „Multe prejudicii s-au adus muncii de securitate, prestigiului instituției și chiar bunului renume al țării de către așa-zisa activitate de aport valutar, pe care o realizau cu prioritate unitățile externe UM 0544 și UM 0195 [spionajul

⁴² Cu privire la implicarea ofițerilor de securitate în activități comerciale externe, înainte și după 1989, vezi Marius Oprea, *Moștenitorii Securității*, Ed. Humanitas, 2004.

și contraspionajul extern — n.n.], precum și UM 0650 din Securitatea internă. În afară de faptul că sumele respective, de cele mai multe ori, reprezentau o câtimă din prețul de vânzare a mărfurilor și pe care statul oricum le-ar fi încasat în condițiile unor negocieri corecte, ofițerii de securitate trebuiau să intre în tot felul de combinații cu străinii, nu de puține ori compromițătoare, iar controlul activității lor și al valutei nu era sigur. Tot atât de rău era și faptul că unitățile respective fuseseră într-o bună măsură deturnate de la misiunile pentru care au fost create și care erau utile țării. Cu toate încercările pe care le-am făcut de a scoate din preocupările Securității această sarcină sau măcar de o reduce substanțial, nu am reușit. Dimpotrivă, Postelnicu a ridicat-o la rangul de atribuție prioritară, pentru îndeplinirea căreia trebuia să-și aducă contribuția întregul aparat"⁴³. Operațiunile AVS, „aport valutar special”, denumire sub care se ascundeau aceste afaceri ale Securității care atrăgeau comisioanele aferente produceau mari sume în valută care alimentau conturi secrete, deschise în țară la Banca Română de Comerț Exterior (ulterior, BANCOREX). Conturile alimentate de AVS erau destinate finanțării unor acțiuni externe, economice sau de altă natură ale Securității, precum plantarea unor „disidenți” ai regimului sau a așa-ziselor „fantome”, agenți cu o identitate fabricată. Dar „partea leului” se vărsa în conturile lui Ceaușescu sau alimenta investițiile megalomane ale acestuia.

În Securitate existau două unități care desfășurau activități cu caracter exclusiv economic: întreprinderea de Comerț Exterior „Dunărea”, sub comanda colonelului Constantin Gavril, încadrată în Direcția de Informații Externe, și Serviciul Independent pentru Comerț Exterior, codificat UM 0650, aflat sub comanda colonelului Ștefan Alexandru. La ICE Dunărea lucrau 115 ofițeri, 10 subofițeri și 12 civili. În cadrul Serviciului Independent pentru Comerț Exterior lucrau 41 de ofițeri, 2 subofițeri și 2 civili. Sarcinile lor erau de a controla întreprinderile de comerț exterior ale României și a fi parte în negocierea contractelor acestora cu terți. Pe de altă parte, cadrele fostei Direcții de Informații Externe sau UM 0544 (care în 1989 număra 715 ofițeri, 36 maiștri militari, 197 subofițeri și 111 încadrați ca personal civil) participau ocazional la asemenea operațiuni.

Cea mai mare parte a ofițerilor angrenați în „aportul valutar special” au lucrat sub acoperiri comerciale în Occident, gestionând foarte multe dintre afacerile externe ale regimului comunist și ale Securității. Unul dintre aceștia, Didi Secrieru, care controla o firmă a Securității, ICE ARPIMEX, estima că „aportul valutar special” care a alimentat conturile lui Ceaușescu însumau „minimum două miliarde de dolari”. El a oferit un exemplu sugestiv privind modul de derulare al acestor operațiuni. Întreprinderea de comerț exterior în care „lucra” s-a ocupat multă vreme cu comercializarea în SUA a bocancilor românești, la prețul de 8 USD perechea. Din acești bani „doar 7 intrau în contul ICE ARPIMEX și restul de un dolar lua calea unui cont intermediar”⁴⁴, din care banii erau vărsați în conturile lui Ceaușescu sau ale Securității. Toate întreprinderile de comerț exterior, ca și centrala ministerului de resort erau sub controlul Securității și foloseau aceleași practici. Raportarea centralizată către Ceaușescu cu privire la situația „aportului valutar special” o efectua generalul Ion Moț, șeful UM 0195, contraspionajul extern al Securității. Asistența de specialitate a „aportului valutar special” era asigurată de un civil specialist din Ministerul Finanțelor, pe care îl chema Stolojan⁴⁵. Ne oprim asupra biografiei și ascensiunii sale, care seamănă, ca privită într-o

⁴³ Citat din „Raportul Armagedon 7”, declarație a lui Iulian Vlad din 31 martie 1990

⁴⁴ Interviu realizat de Liviu Vălenaș cu fostul ofițer DIE Didi Secrieru și publicat în revista *Dorul* nr.172/2004, care apare în Danemarca

⁴⁵ Vezi, pe larg, cu privire la activitatea lui Theodor Stolojan la „aportul valutar special” și conturile lui

oglindă, cu cea a lui Traian Băsescu — singura deosebire fiind legată de natura profesiei.

Theodor Dumitru Stolojan s-a născut la 24 octombrie 1943, la Târgoviște. A urmat cursurile Academiei de Studii Economice din București între 1961 și 1966. După absolvire, a lucrat ca economist stagiar la întreprinderea Frigotehnica București, după care a fost transferat în centrala Ministerului Industriei Alimentare și Agriculturii, de unde în 1972 a ajuns să lucreze în Ministerul de Finanțe, la departamentul Bugetului. Până în 1986, a fost director adjunct al Direcției de operațiuni valutare, iar după această dată a condus efectiv această direcție, care se afla, ca și importurile de petrol adus în țară de „Biruința”, la cârma comandantului Băsescu, sub atenția directă a lui Nicolae Ceaușescu, fiind sursa de dirijare a valutei dictatorului. Prin atribuțiile sale, Stolojan aviza toate operațiunile efectuate prin două conturi, cel de „operațiuni valutare speciale” și cel al Gospodăriei de Partid. S-a afirmat că, în aceste din urmă conturi, se aflau în 1989 nu mai puțin de 139 milioane dolari. După achitarea la termen a unei tranșe din datoria externă a țării, de 120 milioane, restul de 19 milioane dolari s-au evaporat sub bagheta sa magică. Încă înainte de 1986, prin natura funcției sale, ca și Traian Băsescu, a interferat cu Securitatea. De fapt, a colaborat efectiv cu departamentul „aport valutar special” din cadrul spionajului României socialiste, fiind angajat efectiv ca „referent de specialitate” — el este unul dintre cei 111 salariați civili din cadrul DIE — sub coordonarea colonelilor Andronic și Anghelache. În acei ani, figura și în schema Institutului de Economie Mondială, o instituție sub acoperire din cadrul Securității⁴⁶.

După 1989, ajuns prim-ministru, Stolojan a cooptat sau păstrat în guvern numeroși „specialiști” dintre colegii săi de la Securitate, cu care „colaborase” atât la ICE Dunărea, cât și la fostul Serviciu Independent pentru Comerț Exterior. Centrala Ministerului Comerțului Exterior fusese încă din primăvara anului 1990 populată cu foști securiști. Directorul Direcției Asia și Extremul Orient era colonelul Talpaș, secondat de maiorul Minculete. La fel se întâmpla la Direcția Africa, unde directorul Grigore și adjunctul său Bălan erau cadre ale fostei Securități. Direcția Europa, deși nu era condusă direct de securiști, dar numărul lor era mare și aici, începând cu fostul locotenent-colonel Culău, pe post de consilier, continuând cu ofițerii Nica, Mihoc, Berinde și Fota. Acesta din urmă a fost promovat chiar ministru al comerțului de către Theodor Stolojan, care probabil îi cunoștea îndeaproape „abilitățile”. Direcția Chimiei din Ministerul Comerțului era condusă la începutul anilor '90 tot de un ofițer de securitate, Neogescu, iar de Direcția de Organizare și Control a Ministerului răspundea fostul cadru al DSS Negulescu. La conducerile unor întreprinderi de comerț exterior din subordine, precum FRUCTEXPORT, AGROEXPORT, METALIMPORTEEXPORT sau TERRA au lucrat în continuare foști ofițeri de securitate din aceleași structuri destinate „aportului valutar special”, sau foste cadre ale Direcției de Informații Externe, spioni sub acoperire diplomatică, retrași de la posturi după 1989. Ministerul a fost părăsit în 1990 doar de un singur securist - fostul ministru adjunct Bădiță, care fusese general de securitate; dar generalul Bădiță a fost consolat cu un post în diplomatie, fiind numit consilier economic șef al Ambasadei României la Teheran⁴⁷. Nu e un exemplu singular și politica a fost continuată. Astfel, în august 1993, un număr de 17 foști ofițeri ai fostei Securități se aflau la posturi în străinătate, ca atașați sau consilieri comerciali, alți 11 lucrând în Centrala Ministerului Comerțului Exterior. Petre Ciobanu director în Ministerul Afacerilor Externe, Radu

Ceaușescu în Dan Badea, *Averea diavolului*, Ed. Nemira, 1994.

⁴⁶ http://theodor-stolojan.infonews.ro/despre_Theodor_Stolojan/46html

⁴⁷ *România Liberă*, nr.130/1990, „Securitatea există! Lângă noi...”

Herghelegiu, de la Departamentul pentru Reformă și Petru Rareș, director al EXIMBANK fuseseră, de asemenea, ofițeri DIE⁴⁸. Din totalul de 156 ofițeri de la ICE Dunărea și Serviciul Independent pentru Comerț Exterior al Securității, prea puțin au rămas deoparte, continuând, practic, să aducă „aport valutar special”, concret spus comisioane, pentru noii lor stăpâni din serviciile secrete sau din structurile puterii care îi proteja, dar și pentru ei înșiși. Mai puțin vizibilă, această ridicare a lor la o putere și bogăție nesperate în timpul regimului comunist, când partidul, contrainformațiile interne din structura militarizată a Securității și Legea 18 a „ilicitului” îi țineau în frâu, este comparabilă, în acest plan al culiselor istoriei, cu ascensiunea politică a lui Traian Băsescu. Și fac parte din același scenariu și spectacol al tranziției.

Cu excepția sașilor și evreilor, majoritatea produselor de export care făceau înainte de 1989 obiectul contractelor controlate de Securitate intrate sub incidența „aportului valutar special” tranzitau sau uneori aveau ca punct de destinație portul belgian Anvers, încărcate la bordul vaselor NAVROM-ului, asistate aici de reprezentantul companiei, Traian Băsescu. La Anvers, cum e și firesc datorită anvergurii pe care tranzacțiile comerciale o aveau în acest port, erau prezenți la datorie și ofițerii de securitate. Cu atât mai mult cu cât acest mare centru comercial era (și este) o binecunoscută placă turnantă și pentru un comerț de natură specială, fiind cunoscut drept o piață a aurului, armelor și diamantelor. România era pe atunci un important exportator de arme în țările din lumea a treia și poate nu întâmplător la Anvers se afla, în același timp cu Traian Băsescu, un ofițer cu misiuni speciale în aceste zone, care avea să ajungă în zilele noastre, după cum se va vedea, unul dintre „cadrele de nădejde” ale Serviciului de Informații Externe. Băsescu a negat și neagă cu vehemență orice raporturi pe care le-ar fi avut cu Securitatea în perioada în care s-a aflat la post în Anvers. În 8 octombrie 2004, declara: „n-am scris rapoarte Securității. Bineînțeles că erau în contact cu mine consulul de acolo, oameni din ambasadă. A fost o mare preocupare pentru că, în acea perioadă, România avea nevoie să-și întărească ceea ce se numește capacitatea de a furniza pe piața americană textile și oțel”. Adică, așa cum am arătat, era vorba de operațiuni de comerț exterior de anvergură, aflate sub controlul Securității. Băsescu a fost întrebat în aceeași împrejurare dacă în aceste rapoarte trimise în țară de la Anvers a „turnat” pe cineva. A răspuns: „Exclus. Și vă asigur că, dacă exista un astfel de document, era în presă demult. Este exclus. N-am făcut așa ceva. Și nu-i obligatoriu să fii din categoria celor care-și turnau colegii. Și apoi, pe cine să torn la Anvers, că aveam în subordine belgieni?!”⁴⁹ Ca o paranteză fie spus, în 27 mai 2000, invitat la o emisiune TV, George Pădure, la acea vreme candidat PNL la Primăria Capitalei, a declarat despre Traian Băsescu, contracandidatul său din partea PD la Primăria Capitalei, că pe vremea când era reprezentantul NAVROM-ului la Anvers, a transpus către Securitate note informative referitoare la el. Afirmția nu a fost nici probată, dar nici infirmată. Ulterior, în 2007, informații de presă anunțau audierea unui fost marinar, pe nume Furnică, la Comisia pentru anchetarea motivelor de suspendare a președintelui. Acest marinar ar fi vrut să ceară azil politic în Belgia, dar a fost împiedicat de Traian Băsescu, care l-a acuzat la căpitania portului de un furt comis pe navă și ca urmare acesta a fost consemnat la bord. Întrucât subiectul nu avea legătură cu activitatea comisiei, s-a renunțat la audiere⁵⁰.

Activitatea lui Traian Băsescu la Anvers a făcut atât subiectul unor discuții interne în

⁴⁸ *Evenimentul Zilei*, nr.345/1993, „Numirea unor foști securiști în străinătate aduce României imense prejudicii”

⁴⁹ *Evenimentul zilei*, 8 octombrie 2004

⁵⁰ *Gardianul*, 5 aprilie 2007

Partidul Democrat, cât și al dezbatelor electorale pentru alegerile prezidențiale. În 1997, după izbucnirea scandalului „Lista lui Severin”, conducerea partidului a convocat o reuniune restrânsă, la vârf, în care s-a pus problema colaborării cu Securitatea a liderilor democrați. Președintele Petre Roman lipsea, fiind plecat din țară, dar vicepreședintele Bogdan Niculescu Duvăz și-a rugat colegii să-și spună punctul de vedere. Cu acel prilej, Traian Băsescu le-ar fi mărturisit colegilor: „știți, eu am o problemă, am lucrat cu ăștia [Securitatea - n.r.], am fost obligat, dar nu am făcut poliție politică”. Fostul vicepreședinte PD Duvăz a declarat presei că, în opinia sa, Traian Băsescu „nu putea să fie la Anvers fără să aibă un gir, ca să nu zic mai mult, al Securității de atunci. Problema în acest subiect este că nu se poate face un raport clar între obligațiile sale de serviciu și cât anume l-a ajutat colaborarea cu Securitatea în meserie pe Traian Băsescu”⁵¹. Ulterior, într-o emisiune televizată la care a participat pe 3 iunie 2008, Președintele Băsescu avea să se răfuiească cu Bogdan Niculescu Duvăz, afirmând despre acesta că a împărțit pachete cu hrană minerilor veniți la București în iunie 1990: „am mai văzut pe aici un domn, între timp s-a dus lângă tătucul [Iliescu - n.n.] cu care a organizat mineriada, domnul Duvăz, ne povestea prin Modrogan unul cum se ascundea printre picioarele minerilor să nu-l filmeze, când le dădea mâncare la ROMEXPO. Oamenii ăștia vin și ne dau lecții”... Subiectul activității lui Traian Băsescu la Anvers și a presupusei sale colaborări cu Securitatea a fost reluat ca temă electorală în campania pentru alegerile prezidențiale din 2004, într-o emisiune difuzată pe postul național de televiziune din 8 decembrie 2004, când el a fost întrebat de Adrian Năstase, contracandidatul la Președinție, ce a făcut în perioada în care a lucrat la Anvers. Băsescu a răspuns: „La Anvers eu mi-am servit țara. Toată cariera este legată de servit țara, acolo unde a trebuit să mi-o servesc: la bordul navelor, în zone de război, în incendii, în furtună. Am adus acasă țițeiul de care avea nevoie țara [...] Mi-am servit-o și la post, la Anvers, unde i-am făcut prima legătura port-container între Constanța și Statele Unite pe nave românești”. Ulterior, pe 7 februarie 2005, cu prilejul unei depozitii făcute în fața unei instanțe de judecată, în calitate de parte vătămată, nu a negat însă că ar fi fost instruit de Securitate în prealabil, înainte de plecarea la post: „am lucrat trei ani în Belgia și ar fi o copilărie să nu recunosc că mi se făcea instructaj. În rapoarte scriam inclusiv ce făceam eu și familia mea”. În rest, afirma el, a fost vorba doar de rapoarte de serviciu, trimise la sediul NAVROM, de unde erau luate de Securitate „și fiecare departament se folosea de informații cum credea de cuviință”. Afirmatia a fost reluată și într-o intervenție telefonică în direct, la o emisiune televizată: „am lucrat la Anvers, îmi trimiteam obligatoriu în mod lunar rapoartele la compania de navigație. Sunt convins că au făcut interesul organelor de securitate, măcar parte din ele”⁵². Traian Băsescu avea dreptate — date privind activitatea sa de la Anvers se regăsesc în arhivele Direcției de Informații Externe a Securității. În 22 august 2006, Cătălin Harnagea, fost director al SIE, declara într-un interviu la postul de radio BBC că a văzut? rapoarte în care figura numele său: „rapoarte asupra funcționării Agenției de la Anvers, da, am văzut. [...] Figura numele lui, nu figura un raport dat de el”. Întrebat de ziaristi dacă rapoartele lui Traian Băsescu puteau ajunge la Securitate, amiralul Anghelescu, fostul său protector, care îi semnase numirea în post la Anvers, a răspuns laconic: „era posibil să ajungă și acolo”⁵³. A avut Traian Băsescu legături cu această lume a culiselor istoriei? În interviul citat mai sus, Harnagea afirma că nu știe de existența vreunui dosar personal pe numele Traian Băsescu în arhivele serviciului de

⁵¹ 7 Plus, 14 decembrie 2006

⁵² Realitatea TV, emisiunea „Oamenii realității” din 31 august 2006

⁵³ Curentul, 14 aprilie 2006

spionaj comunist: „nu poate să existe un dosar pe numele cuiva, decât dacă persoana respectivă este sau un ofițer, și atunci el trebuie să raporteze din când în când centralei, sau este colaborator, sau altceva, sau este o acțiune deschisă pe spațiul respectiv și atunci este solicitat ca persoană de sprijin cineva și acel cineva trebuie să dea niște rapoarte”. Și generalul de securitate Ion Mihai Pacepa excludea, într-un interviu⁵⁴, posibilitatea unei subordonări sau a legăturilor între Agenția NAVROM de la Anvers și Securitatea internă din România. Dar tot el menționa o relație de subordonare față de Direcția de Informații Externe și Direcția de Informații a Armatei, în baza unui decret din 1973. Documentul ar fi autorizat NAVROM, susține Pacepa, să transporte „curier diplomatic secret”, adică echipamente militare occidentale supuse embargoului. Aranjamentele, preciza el, erau făcute chiar de șefii agențiilor NAVROM și căpitani de nave. Iar Traian Băsescu a avut și are până astăzi, cum se va vedea, legături bune cu „diplomații” sub acoperire de la Bruxelles. Probabil, pe această filieră au ajuns în arhivele DIE informațiile pomenite de Harnagea cu privire la activitatea sa la Anvers. Iar dacă nu s-a găsit un dosar al spionajului Securității pe numele său, nu s-a făcut publică nici o afirmație similară în legătură cu arhivele privind cadrele și colaboratorii Direcției de Informații a Armatei din ultimi ani ai socialismului, în afara unei informații răzlețe de presă. Aceasta, citând surse socotite „demne de crezare”, arată că în 1989, după sinuciderea ministrului apărării, generalul Milea (fost comandant al tatălui președintelui la Regimentul 18 tancuri din Basarabi), în biroul lui s-ar fi găsit o notă prin care se solicita pentru ofițerul acoperit Băsescu Traian, cu gradul de căpitan MapN, aprobarea de trecere în structurile de spionaj ale Securității.

Pe de altă parte, un posibil răspuns privind întrebarea pusă mai sus, privind asocierea sa la activități care au depășit statutul de șef de agenție NAVROM la Anvers, îl oferă chiar Traian Băsescu. La punctul 13 din raportul de activitate pe care l-a înaintat în 25 mai 1989 contraamiralului Anghelescu, după rechemarea de la Anvers, afirma: „curent, am sprijinit autocamioanele românești staționate în Anvers, în a-și rezolva problemele pe teritoriul belgian sau olandez, iar când a fost nevoie, am organizat transportarea mărfurilor românești și pe calea ferată⁵⁵. Practic, Traian Băsescu acționase, după propria mărturie, ca un atașat comercial, depășindu-și cu mult atribuțiile de reprezentant NAVROM; aceasta, în situația în care el nu acționa în acest fel pentru că așa îi cerea fișa postului. În toiul dezvăluirilor legate de natura activității sale la Anvers, în presă au apărut tot felul de informații neconfirmate, cum ar fi aceea că, pe când a fost căpitan de vas nu a fost străin de transporturi de arme către țările arabe⁵⁶, sau declarații sub protecția anonimatului, precum „confesiunile” unui fost ofițer al Direcției de Informații Externe, care susținea că s-a ocupat de zona Europa, în perioada în care Băsescu s-a aflat la Anvers. Acesta a declarat că printre atribuțiile reprezentantului NAVROM „nu se aflau și responsabilități legate de transportul rutier sau feroviar și, prin urmare, dacă s-a ocupat și de acestea, înseamnă că a fost ofițer acoperit al serviciilor secrete ale armatei române, care în acea perioadă s-au ocupat de activitățile economice și transporturile în Europa”. Ofițerul a indicat o anume firmă olandeză, Foster, care nu ar fi străină de aceste acțiuni ale lui Traian Băsescu⁵⁷. Fostul său șef și protector, amiralul Gheorghe Anghelescu, spune de asemenea că Băsescu avea atribuții exclusiv în

⁵⁴ *Ziua*, 9 septembrie 2006, Interviul cu generalul Ioan Mihai Pacepa

⁵⁵ *Curentul*, 14 aprilie 2006

⁵⁶ *Evenimentul Zilei*, 15-09-2005. „Copilul rău conduce România”. Autori: Ioana Lupea, Emilian Isaila și Iulian Conianescu

⁵⁷ *Curentul*, 14 aprilie 2006

domeniul transportului naval: „în calitate de reprezentant al NAVROM la Anvers, trebuia să se ocupe exclusiv de transportul naval, de asistența navelor, de marfă și nu era trimis pentru probleme auto sau alte instalații care transportau. Noi acolo l-am trimis pentru o funcție precisă, legată de flota românească". Deocamdată, povestea transporturilor care tranzitau pe uscat Europa în acea vreme, asistate de comandantul de navă Traian Băsescu, rămâne închisă în acea cameră fără ferestre a istoriei, în întunericul culiselor ei.

Careul de ași

Deși, după cum am văzut, a negat categoric că ar fi avut relații cu Securitatea când s-a aflat în poziția de șef al Agenției NAVROM la Anvers, coincidență sau nu, patru dintre ofițerii români care lucrau în spionaj și au avut în aceeași perioadă cu el misiuni în Belgia, Silvian Ionescu, Marin Antonescu, Virgil Stanciu și Adrian Isac, l-au cunoscut bine după 1989 pe Traian Băsescu. Uneori, chiar foarte bine. E drept, formal acesta are dreptate — căci, nici unul dintre ofițeri nu se putea legitima ca atare nu numai în fața lui, ci în nici o împrejurare în afara serviciului. Înainte de 1989, legăturile Securității în această zonă de un deosebit interes operativ pentru operațiunile aflate sub controlul serviciilor secrete comuniste din România erau acoperite cum se cuvine și prezența celor patru ilustrează pe deplin acest lucru. Cu toată apartenența la fosta Securitate, carierele lor după căderea regimului comunist nu au intrat în declin; am putea spune că, dimpotrivă, sunt exemplare din punct de vedere al reușitei socio-profesionale și chiar politice. Ca și Traian Băsescu, așa cum se spune, ei „au reușit în viață“.

Silvian Ionescu, primul în ordinea funcției deținute atunci, este chiar un apropiat al actualului președinte, ei acordându-și reciproc, după 1989, sprijin în ascensiunea politică. S-a născut la 1 septembrie 1951, în Constanța. A intrat în Securitate în anul 1974, după absolvirea Academiei de Studii Economice, Facultatea de Comerț Exterior din București. Între 1979 și 1983, s-a aflat în misiune permanentă în Portugalia. Ulterior a avut mai multe deplasări în străinătate, în misiuni speciale. În 1985 a devenit șef de serviciu în Direcția I-a din cadrul Centrului de Informații Externe, care avea drept atribuții principale spionarea țărilor membre NATO și urmărirea informativă a disidenților români stabiliți în străinătate, post pe care l-a deținut până în decembrie 1989. În aprecieri de serviciu din perioada în care a lucrat în Securitate, se afirmă că „a încălcat normele muncii“, având relații neoficiale cu cetățeni străini, deconspirări, raportări și chiar deconturi false. A fost trecut în rezervă la data de 31 martie 1990, cu gradul de căpitan, de la C-510, unitatea de contraspionaj din cadrul Serviciului de Informații Externe (fosta unitate 0195 din cadrul DIE, cea a generalului Moț, care „centralizase" operațiunile de „aport valutar special"). A obținut certificat de revoluționar și beneficiază de drepturile prevăzute de lege. De la începutul anului 1990, a intrat în politică, fiind unul dintre membri fondatori ai Frontului Salvării Naționale ca partid. A făcut parte din primul Colegiu Director, fiind secretar executiv organizatoric, iar după scindarea FSN a ocupat funcții similare în Partidul Democrat. În anul 2000 a făcut parte din echipa de consilieri generali ai lui Traian Băsescu pentru primăria Capitalei, din care a demisionat în 2002, în urma publicării rezultatelor anchetei Corpului de Control al prim-ministrului, referitoare la afacerile pe care consilierii locali (între care și el) le făceau cu Primăria Municipiului București. Suspiciunile privind implicarea sa în acte de corupție sunt mai vechi. Într-un raport înaintat Consiliului Național de Acțiune împotriva Corupției și a Crimei Organizate în 1998, se arăta că „dispune de o situație materială deosebită, deține mai multe apartamente în București, o vilă la Mogoșoaia, mai multe autoturisme". De atunci încoace și

până astăzi, situația lui materială s-a îmbunătățit simțitor. După succesul în alegeri al Alianței Dreptate și Adevăr, în 9 ianuarie 2005 a fost numit prefect al Capitalei, dar în 14 ianuarie a demisionat din funcție, în urma unor afirmații publice ale Președintelui Traian Băsescu, care s-a exprimat într-o emisiune televizată împotriva numirii pe care PD a făcut-o pentru Prefectura Capitalei, din cauza trecutului său. Era „o mare dezamăgire și o surpriză neplăcută” din partea foștilor colegi din PD: „nu era cazul să fie desemnat prefect în cea mai mare prefectură din țară [...]. Măcar problemele mediatice [trebuiau să conteze] și nu trebuia să facă acest lucru. Se găsea un loc sub Soare pentru un om care a muncit, pentru un om devotat, nu neapărat cea mai importantă prefectură a României”. Patru zile mai târziu Silviu Ionescu a demisionat, declarând că în decizia sa „a prevalat dezamăgirea domnului Președinte Traian Băsescu”, iar domnul președinte s-a declarat mulțumit de „eleganța gestului lui Silviu Ionescu”. Locul sub Soare pentru Silviu Ionescu a fost găsit în 8 aprilie 2005, când a fost numit secretar de stat în Ministerul Mediului și comisar-șef al Gărzii de Mediu, înlocuindu-l în această funcție pe generalul Silinescu, care înainte de 1989 fusese coleg cu Silviu Ionescu în cadrul DIE. Dar trecutul și dezamăgirea prezidențială nu l-au împiedicat pe Silviu Ionescu să ocupe în continuare funcția de membru în Biroul Permanent al PD, secretar executiv al PD, președinte al Organizației PD Sector 3, cum nu împiedicase nici nominalizarea sa pe lista de consilieri cu care Traian Băsescu s-a prezentat în alegerile pentru Primăria Capitalei.

Silviu Ionescu se numără printre acele persoane rare care vorbesc despre sine la persoana a III-a singular. Intrat în vizorul presei, a descris în mai multe rânduri tipul de activitate pe care o avea înainte de 1989: „[Silviu Ionescu] nu a avut niciodată, dar niciodată, relații decât la nivel foarte înalt cu organele interne de Securitate. Sarcina pe care am avut-o a fost aceea de a face spionaj [...]. A recunoscut că, într-adevăr, avea în subordine „munca informativă” în vestul Europei, inclusiv în Belgia. Silviu Ionescu a detaliat public natura atribuțiilor sale de serviciu în această țară, arătând că deținea evidența agenților acoperiți și conducea munca de spionaj. Băsescu nu se număra, afirmă el, printre agenții acoperiți, dar în calitate sa știa „că acolo exista un cetățean Traian Băsescu la NAVROM, la Anvers”. Deși Silviu Ionescu a insistat că l-a cunoscut pe Băsescu doar în 1993 și că acesta nu a lucrat și nu a colaborat cu Securitatea, nu a putut explica cum de își mai amintește de fostul șef al NAVROM de la Anvers, în condițiile în care nu era subordonatul său. Adevărat sau nu, ce se cuvine remarcat este că Silviu Ionescu, ofițer de Securitate, apărut brusc în conducerea FSN-ului, a urmat pas cu pas traseul politic al lui Traian Băsescu. Spre cinstea sa, nu și-a ascuns niciodată calitatea de ofițer de securitate, nici măcar față de opozanții politici: „cu bună știință, domnul Diaconescu a venit la Silviu Ionescu, știind cine sunt și a luat de la mine semnătura pentru tipărirea primului număr al primului ziar *[Dreptatea]*”⁵⁸. Întrebat însă de ce tocmai un fost securist aviza apariția unei publicații democratice, Ionescu a încheiat discuția scurt: „asta cu democrația o mai discutăm”⁵⁸.

Dacă Silviu Ionescu era cel care coordona, ca șef de serviciu, spionajul în Belgia, cel de-al doilea securist care se afla înainte de 1989 cu misiune la Bruxelles, Marin Antonescu, era practic șeful sub acoperire al rezidenței Securității de aici. El nu a ascuns că l-a întâlnit direct pe Traian Băsescu, în perioada în care acesta se afla în post la Anvers. Dar Antonescu lucra pe atunci sub acoperire diplomatică, fiind consul la Bruxelles, iar Băsescu l-a cunoscut în această calitate. S-a născut în 25 martie 1953 în comuna Lungulețu, județul Dâmbovița; a absolvit în 1975 Școala de ofițeri de la Băneasa și, după „moda” vremii la

⁵⁸ *Curentul*, 27 februarie 2004

securiști, doi ani mai târziu, Dreptul. Până la 1 iunie 1985, când Marin Antonescu a fost transferat să lucreze în spionaj, a fost ofițer operativ la Inspectoratul de Securitate din județul natal, lucrând, cum declara, „la Antiterorism” — dar Consiliul Național de Studiere a Arhivelor Securității a constatat că acțiunile sale au fost de poliție politică. Singura sa misiune în străinătate a fost cea din Belgia, de unde a fost rechemat după 1989, iar în 30 septembrie 1990 a trecut în rezervă la cerere. Antonescu fost și el după 1989 contaminat cu microbul politicii, dar, spre deosebire de fostul său coleg Silviu Ionescu, la scindarea Frontului Salvării Naționale a ales tabăra lui Iliescu, alegere care l-a recompensat în 1993 cu funcția de prefect de Dâmbovița. După alegerile din 1996, a trecut la Partidul Democrat. În legătură cu acest pas, Petre Roman a susținut public că fostul ofițer de securitate sub acoperire diplomatică a încercat cu mult mai devreme să se înscrie în PD, având susținerea lui Traian Băsescu, care i-l descria drept „superiorul pe linie profesională la Anvers”, „un om serios și profesionist”, „un om cu care se poate colabora”, chiar și în condițiile în care fusese numit prefect de guvernul Văcăroiu: „Bine, PDSR a numit în 1993 ca prefect de Dâmbovița pe un domn Antonescu, despre care Băsescu mi-a spus: «Domne, nu vă luați așa după aparențe, Antonescu mi-a fost mie superiorul (accentuează — n.r.) meu când eram eu la Anvers. Se poate colabora cu el». Și atunci l-am întrebat ce făcea el acolo. El a început să-mi spună ce lucruri extraordinare făcea el acolo, ca să poată să asigure navele românești. «Și Antonescu ce era?» «Antonescu era superiorul meu pe linie profesională». Pentru ca mai apoi să aflu că Antonescu lucra în Securitate. Iar PDSR l-a pus prefect de Dâmbovița”. În replică la aceste afirmații, Băsescu a declarat că „memoria îi joacă feste fostului prim-ministru Roman”: „se pare că Petre Roman nu-și aduce bine aminte discuția. Eu i-am spus că Marin Antonescu a fost consul la Bruxelles în timp ce eu lucram la Anvers, că îl cunosc din acea perioadă și că apreciam faptul că oricând apelam la serviciile consulare, zi și noapte, acest om venea la navă și făcea prelungiri de pașapoarte sau acte de siguranță ale navei. Ca reprezentant al companiei NAVROM, colaborarea în folosul echipajului și navelor cu consulatul era esențială, chiar și atunci când se pune în discuție reținerea navelor românești din cauza stării tehnice și a lipsei echipamentului de siguranță la bordul navelor. Altă relație nu am avut”⁵⁹. Cert este că discuția între Băsescu și Roman despre Marin Antonescu a avut loc și este de presupus că ea nu a avut numai darul să-i comunice liderului democraților cât de bine a lucrat fostul reprezentant NAVROM la Anvers cu fostul consul român la Bruxelles. Dar, să ne întoarcem la acesta din urmă, fost ofițer de securitate sub acoperire diplomatică, astăzi de altfel și el un om de afaceri și avocat de succes, care nu privește, din punct de vedere material, cu îngrijorare spre ziua de mâine. El declara despre relațiile sale cu Traian Băsescu, din perioada în care acesta lucra la Anvers, că amândoi au fost acolo, „ca să zic așa, contemporani”: „ne întâlneam frecvent și profesional, pe linie consulară, dar și ca și colegi, ca români în Belgia”. Nu a primit informații de la Băsescu și nici nu aveau relații de subordonare: „n-aveam cum să fiu superiorul lui, de vreme ce eu lucram la ambasadă, iar el la NAVROM. Avea superiorii lui, pe linie de NAVROM [...]. N-am avut niciodată cunoștință, nici direct, nici indirect, prin colegii mei, care ar fi putut să mă lase să înțeleg lucrul ăsta, că Băsescu a avut sarcini informativ-operative la Anvers [...]. L-am cunoscut când am avut niște incidente legate de carnetele unor marinari, care plecau pe mare și până la întoarcere le expira viza. Cel care le-a prelungit vizele, în calitate de consul, eram eu. A venit cu sacoșa de carnet de marinari și cu tabelul aferent. Eu am spus că vin eu la Anvers. Ne-am dus pe vas, am mâncat o friptură, am pus vizele”. Antonescu susține că probabil Traian Băsescu îl

⁵⁹ *Evenimentul Zilei*, 7 februarie 2007

bănuia că e securist: "e băiat deștept și cred că i-a trecut prin cap [...]. La data respectivă, nu prea mai era niciunul prin consulate sau ambasade care nu era. Dar dacă el ar fi fost sub acoperire, eu aș fi știut. Dacă o fi avut altă treabă pe care n-o știu eu, treaba lui. Dar eu, din câte știu, n-a avut". După 1989, a păstrat relațiile cu Traian Băsescu: "ne-am mai întâlnit de două ori. Aici, a venit o dată pe la mine, nu mai știu să vă spun când. Am fost o dată la munte, la o cabană la Lespezi și încă o dată tot la munte, la o alta cabană, la Coroabele. Prima dată două zile și a doua oară o zi". Dar, de când Traian Băsescu a fost ales președinte, „nu m-am mai întâlnit și nici nu doresc să mă întâlnesc cu el. Are treabă omul... Nu vreau să-i intersectez programul". Marin Antonescu a fost ales, după trecerea la Partidul Democrat, vicepreședinte al Organizației Dâmbovița și consilier județean pe listele PD. În finalul dialogului cu un reporter, din care am spicuit mai sus, a fost întrebat: „Dacă ar fi fost subordonatul dumneavoastră, ați fi recunoscut?” "Probabil ca n-aș fi recunoscut", a răspuns el.

Antonescu, fostul șef al rezidenței Securității în Belgia, afirma în același interviu din care am citat mai sus: „noi eram trei inși acolo. Datorita funcției consulare, el avea treabă cu noi", întâmplător sau nu, ceilalți doi l-au reîntâlnit și ei pe Traian Băsescu după 1989.

Al treilea ofițer cu misiune în Belgia, Vasile Stanciu, născut în 5 martie 1953 la Schitu, în județul Giurgiu, avea în acei ani „acoperirea” de consilier al Ambasadei Republicii Socialiste România la Bruxelles și gradul de locotenent-colonel de securitate. Ca o ironie a sorții, după 1989, când a fost „cooptat” în Serviciul Român de Informații, a avansat până la funcția de șef de „unitate specială”, în spatele acestei denumiri ascunzându-se faptul că el coordona ofițerii acoperiți ai serviciului. După cum s-a afirmat, Băsescu l-a recunoscut la o întâlnire cu cadrele de conducere ale SRI, care a urmat instalării sale ca președinte al României. Cu acea ocazie, le-a spus celor prezenți că, dacă cineva dorește să afle mai multe despre el, să-l întrebe pe colonelul Stanciu, pe care îl văzuse în sală⁶⁰. El cunoștea pe acesta cu gradul său vechi, neștiind că Stanciu fusese înaintat general de către Ion Iliescu, în 2003. Mai târziu, poate tocmai această confidență a președintelui a pus capăt carierei ofițerului. Pe 5 septembrie 2006, la emisiunea „Sinteza zilei”, ziaristul Ion Cristoiu a prezentat un document potrivit căruia Vasile Stanciu ar fi fost ofițer sub acoperire la Bruxelles, unde era, posibil, legatarul lui Traian Băsescu. Președintele a intervenit în direct în emisiune prin telefon și a spus că „Stanciu lucra la Bruxelles, la ambasadă, era consilier al ambasadei, un civil, cu care nu am avut legături, decât că știam din când în când personalul ambasadei”. În 2 octombrie 2006, la o lună de la izbucnirea acestui scandal, Președintele Traian Băsescu l-a trecut în rezerva pe generalul SRI Vasile Stanciu. După trecerea în rezervă, fostul general s-a lansat în genul de afaceri pe care îl cunoaște cel mai bine: alături de Radu Timofte, fostul director al Serviciului Român de Informații, al cărui apropiat a fost, a înființat firma „SC Omega Investigații SRL”.

Adrian Isac, cel de-al patrulea personaj din „careul de ași” al Securității în Belgia, s-a născut la 3 septembrie 1950. A lucrat în spionajul României socialiste în mai multe posturi, sub acoperire diplomatică. Până în 1989, a fost, rând pe rând, secretar II la Tokio (funcție ocupată din 3 februarie 1986), după care au urmat numiri în zone fierbinți: consul în Liban și în Angola. A avut „misiuni” și în Franța, iar între 1987 și 1989 în Belgia. După cum se știe, în Angola, unde se aflase „la post”, acționau atunci așa-ziși „consilieri”, în special cubanezi, est-germani și români, care sub bagheta sovieticilor urmăreau comunizarea sudului Africii, contribuind cu un substanțial sprijin în oameni și tehnică militară la alimentarea conflictului

⁶⁰ Ziuva, 25 septembrie 2007

din zonă. O parte din producția de armament produsă în RSR se „consuma” în Angola, astfel că este foarte probabil ca prezența lui Adrian Isac în Belgia și la Anvers să fie legată de transporturile de armament cu această destinație, dar și către alte țări ale „lumii a treia”, principalele „beneficiare”⁶¹ ale exporturilor „speciale” ale României în acea vreme. După 1989, Adrian Isac a rămas în structurile Serviciului de Informații Externe, unde a promovat la gradul de general și a ajuns să vadă din nou Japonia, vreme de trei ani (între 17 mai 1990 și 15 decembrie 1993), tot sub acoperire diplomatică.

Președintele Traian Băsescu l-a însărcinat pe fostul spion român în Belgia cu organizarea eliberării ostajilor români răpiți în 2005 în Irak. La începutul lunii aprilie 2006, Ovidiu Ohanesian a relatat o discuție pe care a avut-o cu președintele Traian Băsescu, referitoare la împrejurările eliberării ziariștilor răpiți. „L-am întrebat pe președinte de ce l-a trimis să ne elibereze tocmai pe generalul Isac Adrian. Mai puteam eu să scriu despre abuzurile Serviciului de Informații Externe? Înainte de răpire, îl urecheasem zdravăn pe Isac în articolele mele [...]. N-aveam de unde să știu de prietenia veche și trainică de la Anvers (înainte de 1989) dintre Isac Adrian (fost DIE), Silviu Ionescu (asemenea) și Traian Băsescu [...]. «Este normal, Ovidiu. Și noi avem spionii noștri la ei, și ei la noi», mi-a spus el. Am rămas stupefiat de atâta sinceritate, întâmplător sau nu, generalul SIE, șeful departamentului neproliferare Isac Adrian, a fost ales pentru a coordona misiunea. Nu înțelegeam nici în ruptul capului, cum de l-au trimis tocmai pe el să se ocupe de caz. Acum am înțeles. Cu numai două luni în urmă îl mângâiasem într-un articol, în care semnalam abuzuri grave și chiar înaltă trădare. «Domnu’ Ohanesian, a citit și mama, domne», spunea el, pe un ton mios. Acum știm că Isac Adrian l-a însoțit împreună cu Silviu Ionescu (agenți DIE) pe Traian Băsescu la Agenția României de la Anvers în perioada 1987-1989. Au fost și au rămas buni prieteni de familie și de afaceri, cei doi fiind recompensați imediat după ce Băsescu a ajuns președinte”. După cum arată Ovidiu Ohanesian, generalul Adrian Isac a ocupat, pe rând, funcția de șef al contrainformațiilor din Serviciul de Informații Externe (la comanda căruia se aflase înainte de 1989 generalul Moț, cel care coordona activitățile de „aport valutar special”), apoi a trecut la Antiterorism și Neproliferare, ajungând în cele din urmă coordonatorul Direcției Generale de Informații⁶¹. Se pare că aceste dezvoltări legate de trecut nu i-au picat bine președintelui Băsescu. După o „vizită de lucru” la SIE a acestuia din 12 iulie 2008, generalul a fost trecut, probabil ca prim pas spre pensionare, pe „linie moartă”: a fost numit șef al Direcției de Cifru și tehnică operativă⁶². Măcar nu a avut soarta fostului său camarad de la Bruxelles, generalul SRI Vasile Stanciu.

Fiecare dintre cei patru, inclusiv Silviu Ionescu, demisionat la ordin din funcția de prefect al Capitalei, în care nici măcar n-a apucat să fie investit, a avut surpriza să constate că devine la un moment dat țap ispășitor pentru afirmațiile din presă, cu privire la relațiile dintre Traian Băsescu și Securitate. Dar nici unul dintre ei nu a scos un cuvânt în plus despre ceea ce s-a întâmplat în vremea în care acesta s-a aflat la post în Belgia, la Anvers. Fără îndoială, ascensiunea în fruntea statului și implicit metamorfozarea lui în „comandant suprem”, pe lângă rigorile specifice „breslei”, atârână și ea greu în balanța care înclină spre tăcerea de aur. Puținul care s-a spus rămâne. În procesul intentat lui Mugur Ciuvică, în care s-a constituit parte vătămată de afirmațiile acestuia privind colaborarea sa cu Securitatea (proces pe care, cum se știe, l-a câștigat după ce a ajuns președinte al României), Traian Băsescu declara în fața instanței, la 17 martie 2004 că nu a avut „legături cu persoane ce

⁶¹ *Zona interzisă*, 12 decembrie 2007

⁶² *Gardianul*, 14 iunie 2008

făceau parte din Securitate [...] De altfel, niciodată nu am fost contactat de un astfel de reprezentantă [s.n.]. Ulterior a revenit asupra a ceea ce spusese în sala de judecată, sub prestare de jurământ, arătând că, de fapt, activitatea sa de dinainte de 1989 reclama asemenea contacte cu ofițerii de Securitate. Probabil declarația făcută în instanță la data de 17 martie 2004, în care spunea că nu a avut legături cu securiști, a făcut-o chiar cu gândul la cei patru spioni acoperiți de la Bruxelles. Față de el, aceștia au fost (și au rămas) diplomați.

Furtuna

Traian Băsescu avea la Revoluție 38 de ani. El nu este, cum îl știm, omul care să se sperie foarte ușor. Cu atât mai puțin îl speria, spre sfârșitul anului 1989, perspectiva zilei de mâine, deși pentru cei mai mulți dintre români lucrurile nu stăteau la fel. Pe atunci, alimentele erau cartelate în marea majoritate, cu excepția tonelor de creveți care asaltaseră literalmente toate magazinele alimentare din România, aduși de vapoarele NAVROM-ului din Vietnam, în schimbul tractoarelor și autocamioanelor. Pe o cartelă lunară se puteau obține următoarele: 0,5 Kg carne de porc cu os și grăsime (dar și aceea de negăsit), 600 grame mezeluri, o jumătate de pachet de unt (125 grame), 0,7 litri ulei, 1 kilogram zahăr, o pungă de pui (de fapt, doi pui pentru toată familia, pentru că puii din anii socialismului încăpeau câte doi într-o pungă). Cu excepția Bucureștiului, pâinea a fost și ea cartelată la orașe și sate, iar în Gara de Nord se puteau vedea scene dramatice, în care țărani, cu sacoșe făcute din saci de rafie, îndesate cu pâini, erau fugăriți și bătuți de Miliție, care le confisca pâinile îndesate în sacoșe. După cum declara unuia dintre consilierii săi, înainte de a se decide din rațiuni mai degrabă de imagine decât din convingere să condamne comunismul drept „criminal și imoral”, nu avea motive să se răfuiească în vreun fel cu trecutul — nu vedea pentru ce să o facă, spunea, atâta vreme cât a dus-o bine și, ca el, mulți alții: avea peste 300 de casete video, o situație bună, o slujbă bine plătită, bani să-i ajungă... În mai multe rânduri, situația privilegiată de care se bucura atunci, în raport cu tristețea românului de rând, a răbufnit în declarații publice pline de automulțumire. Una le sintetizează pe toate: „sunt un om pe care l-a găsit revoluția cu propriul lui apartament de patru camere și cu un Audi 80. Deci n-am intrat sărac în democrație”. Și, după cum tot el a mai spus, cu un milion de lei la CEC. Întrebat, în mod firesc, de reporter „și de ce nu ați rămas să faceți bani în continuare?”, a răspuns adăugându-și o nouă pagină în palmaresul biografic: „Revoluția m-a prins într-o situație extrem de incitantă pentru mine. În octombrie 1989, am fost chemat acasă de la post [de la Anvers — n.n.] și numit de către ministrul transporturilor de atunci inspector general al navigației civile. Era o funcție foarte mare, cu rang de director general în Ministerul Transporturilor. În septembrie s-a scufundat pe Dunăre nava «Mogoșoaia», [accident] în care au murit 208 pasageri, în urma unei coliziuni cu o navă bulgărească. După acel accident, fusese destituită toată conducerea Ministerului Transporturilor pe departamentul naval și au fost căutați oameni noi, care să nu fie contestați, fiindcă dosarul îl aproba Cabinetul 2, Elena Ceaușescu”⁶³. Deci, profesia înainte de toate.

Revoluția din decembrie 1989 l-a prins, cum se putea altfel, la datorie. Pe 6 septembrie 2006, intervenind telefonic, după un obicei propriu, în direct într-o dezbatere televizată („Știrea zilei”, de la Antena 3), declara: „văd că există o mare frământare, ce am făcut eu la Revoluție — și ne întoarcem și la alte frământări, dacă doriți. La Revoluție am aflat, dacă vreți — cred că era pe 21, eu nu am exact memoria evenimentelor — știu că pe un telex,

⁶³ Revista *Bilanț*, 14 noiembrie 2005

fiind la Inspectoratul Navigației Civile în Portul Constanța, la sediu, am început să primim informații că este o revoltă la Timișoara.

În acel moment, am ordonat tuturor structurilor Inspectoratului să intre în ture consolidate. Asta înseamnă [că] toate căpităniile de porturi din România, Inspectoratul însuși, au rămas în stare de serviciu consolidat. Lucrurile acestea se fac la furtună, la orice alte evenimente [majore]. Pe urmă, au apărut evenimentele din București. Le-am văzut la televizor și am rămas în biroul meu de la etajul 7 din clădirea NAVROMAR timp de trei zile și trei nopți consecutiv". În stare de alertă, pregătit să apere Republica Socialistă România, căpitanul de cursă lungă Traian Băsescu a făcut față și acestei furtuni de trei zile și trei nopți, sfârșind la capătul ei, ca atâția alți reprezentanți din teritoriu ai aparatului de stat, prin a apăra Revoluția

Reacția față de această declarație nu a întârziat să apară, aducând date noi cu privire la activitatea lui în zilele Revoluției. Un revoluționar din Constanța, Mihai Burtă, care s-a aflat pe atunci printre cei ce au ocupat și au ținut sub control o bună bucată de vreme sediul Securității, susține că „Băsescu a fost la Securitate în data de 22 decembrie, în jurul orei 16.00 și i s-a făcut o legitimație. A stat zece minute și a venit să ne întrebe pe noi, revoluționarii, dacă vrem apă minerală și mâncare", a declarat acesta⁶⁴. Mai mult, potrivit unor martori, a fost văzut în compania colonelului Simionescu, șeful Securității Constanța, în zilele fierbinți ale revoluției, în împrejurările de a doua zi, când avea loc mutarea arhivelor instituției de pe Bulevardul Lenin (devenit Mamaia, sediul actual al Inspectoratului Județean de Poliție), la Academia Militară și apoi la Institutul de Scafandri. Traian Băsescu avea una din cele 208 legitimații emise de Consiliul Frontului Salvării Naționale Constanța, care îi conferea drept de acces în instituții publice și în zone păzite de forțele armate sau de cadrele Ministerului de Interne, inclusiv în scopul protejării arhivelor. Pe site-ul www.dezvalui.ro se afirmă chiar că „posesorii legitimațiilor aveau dreptul de a consulta documente care azi valorează miliarde pe piața spălării imaginii oamenilor politici [...], ca să nu mai vorbim de interesul unui organism precum Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, pentru elucidarea circumstanțelor în care au dispărut hârtii esențiale pentru stabilirea contribuției unora la activitatea Securității ceaușiste". S-a presupus chiar că Băsescu a uzat de aceste prerogative de revoluționar, însoțit pas cu pas de un coleg, Ion Jercan, comandant de cursă lungă. După ce inițial s-a aflat în conflict deschis cu acesta (după cum afirma navigatorul Anton Mangiurea, dar și alți colegi angajați la Inspectoratul Navigației Civile, în primele momente de după fuga lui Ceaușescu, Jercan ar fi vrut să-l arunce pe fereastră pe Traian Băsescu), spiritele încinse s-au liniștit și a venit vremea deciziilor așezate. Astfel că cei doi au plecat împreună, prin tirurile încrucișate care măturau străzile orașului, către sediul Securității de pe bulevardul Lenin. A fost, se afirmă, un moment de acalmie într-un conflict mai vechi, care s-a și reaprins apoi, dictat de interesele de moment, care priveau intenția lor de a șterge „urmele unui trecut comun pătat”⁶⁵. Alături de Traian Băsescu, care se regăsește pe tabelul nominal al posesorilor legitimațiilor de acces eliberate de CFSN Constanța la poziția 29, cu legitimația nr. 110, figurează și Ion Jercan⁶⁶. Conform site-ului citat, listele au fost legalizate pe 22 octombrie 2004, la Biroul Notarului Public Andrei Octavian din Constanța și veridicitatea lor nu a fost contestată de nimeni.

Traian Băsescu a ținut să facă precizări cu privire la împrejurările în care a primit legitimația CFSN, arătând că a fost trecut pe liste atunci când s-a prezentat, ca șef de

⁶⁴ *Adevărul*, 11 septembrie 2006

⁶⁵ *Ziua*, 13 mai 2007

⁶⁶ *Adevărul*, 11 septembrie 2006

instituție, la prima ședință a consiliului județean al Frontului: „atunci cred că s-a făcut tabel cu membrii CFSN. Dar în primele zile, când era toată nebunia, eu nu am plecat din birou. Acolo veți constata că sunt toți șefii de instituții din municipiul Constanța sau din județ”, a mai spus acesta. Mihai Burtă îl contrazice, susținând că lui Băsescu i s-a eliberat această legitimație când, în 22 decembrie 1989, a venit la sediul Securității să-i întrebe pe revoluționari dacă vor apă și mâncare. „Toată lumea care făcea câțiva pași în sediul Securității era trecută într-un tabel. Acestea erau necesare pentru a documenta în fața legii că am fost de la începutul Revoluției în acest sediu. Nu neagă nimeni că [Traian Băsescu] n-a fost [la sediul Securității - n.n.], dar nu a urcat nicio treaptă [spre interiorul clădirii — n.n.]. Acolo unde era sediul Securității erau oamenii noștri, era o intrare unde se legitimau oamenii și le făceau pe loc o legitimație”, mai spune Burtă⁶⁷.

Față de aceste dezvăluiri, Administrația Prezidențială a venit cu unele precizări. Consilierul prezidențial Adriana Săftoiu a declarat că „sensul celor afirmate de președinte, că a stat consecutiv trei zile și trei nopți în birou, trebuie interpretat în sensul că în perioada respectivă a fost la serviciu, ceea ce înseamnă că în perioada respectivă a fost și în port, și la căpitănie, și la danele petroliere. Președintele confirmă ceea ce a spus domnul Burtă: a primit un telefon și a plecat, pentru zece minute, la sediul CFSN — care se afla în sediul Securității și al Miliției”. Traian Băsescu, mai spunea purtătorul său de cuvânt, nu a negat că a fost trecut pe un tabel și a primit o legitimație, dar infirmă afirmațiile din presă, potrivit cărora, beneficiind de accesul conferit de această legitimație, și-ar fi căutat dosarul timp de două zile și două nopți.

Până la iscarea acestei controverse, la baza căreia stă propria intervenție în direct la televiziune, Traian Băsescu susținuse ani de-a rândul că a fost unul dintre milioanele de români care au stat în decembrie 1989 acasă, în fața televizorului. Adevărul rămâne încă ascuns undeva în spatele acestor declarații contradictorii și ambigue, adăugându-se la generosul volum al enigmelor Revoluției. Încetul cu încetul, apele s-au liniștit și au început să se așeze. După furtună, au început să iasă deasupra valurilor rămășițele vechiului regim.

În ianuarie 1990, Traian Băsescu și-a reluat activitatea de director general al Inspectoratului de Stat al Navigației Civile din Ministerul Transporturilor. Se deschisese însă câmp liber și afacerilor. Prima, ca multe dintre cele care i-au urmat, a fost pusă la cale împreună cu fratele său, Mircea Băsescu și a constat, după cum spun cunoscuți ai acestuia din urmă, în aducerea în țară a mașinilor second-hand⁶⁸. Cu banii scoși de aici și cu economiile substanțiale de navigatori ale ambilor, a fost pusă pe picioare, ulterior, celebra fabrică de înghețată a familiei Băsescu, spre care avea să se îndrepte, la un moment dat, o jumătate de camion cu margarină, partea dintr-un import comun cu Cofetăriile „Ana”, sau, altfel spus, George Copos. Dar, curând, camionul cu margarină a fost lăsat în grija fratelui, ca și fabrica de înghețată. Traian Băsescu a ajuns în guvern. La 17 octombrie 1990, „în baza analizei făcute de Biroul Executiv al Guvernului privind stadiul actual al tranziției la economia de piață, sfărâmarea structurilor economice supercentralizate și accelerarea ritmului reformei economice”, prin decizia Prim-ministrului Petre Roman s-a făcut o primă remaniere a executivului, în urma căreia Băsescu a fost numit subsecretar de stat la Departamentul Transporturilor din Ministerul Lucrărilor Publice, Transporturilor și Amenajării Teritoriului. Ajunsese practic în funcția fostului său protector, contraamiralul Gheorghe Anghelescu, șeful flotei comerciale a României în ultimii ani ai regimului comunist.

⁶⁷ *Ibidem*

⁶⁸ *Atac*, iunie 2003

La 1 ianuarie 1990, flota număra 288 de nave, cu un tonaj total de 5614 mii tone TDW și avea următoarea componență: 188 cargouri de mărfuri generale, reprezentând 25,61% din flotă, 12 tancuri petroliere (19,5%), 70 de mineraliere (53,2%) și 18 nave specializate (1,7%). Până în 1970 fuseseră construite 54 de nave; între 1970-1975 alte 44 de nave, între 1975-1980 - 91 de nave, între 1980-1985 - 69 de nave și, în final, între 1985-1990 - 30 de nave. După estimările specialiștilor englezi în domeniu, flota comercială a României era a patra din lume la acea dată. Ea avea să înceteze să mai existe, majoritatea navelor schimbând tricolorul arborat la pupa pentru alte pavilioane, ale unor țări în care armatorii știau să administreze mai bine ceea ce responsabilii flotei le-au oferit pe mai nimic. Curând în Constanța, printre navigatori, tocmai din acest motiv, vechea poreclă a comandantului Băsescu (i se spunea „Colombo”) a fost dată uitării, fiind înlocuită cu alta, care făcea referire la noile sale abilități ministeriale, pe care le exersa la București. Cu un umor negru, marinarii flotei dispărute i-au spus „Bermude”.

Capitolul II: Primul sărut al puterii

Traian Băsescu pornea la drum prin hățișul tranziției cu câteva avantaje. În primul rând, spre deosebire de mulți alți membri ai guvernului Dăscălescu, din care făcuse parte, el și-a păstrat funcția spre care fusese propulsat cu numai două luni înainte de prăbușirea regimului comunist și pe care o obținuse cu aprobarea Elenei Ceaușescu, așa cum el însuși a declarat într-un interviu, în timpul campaniei electorale pentru alegerile prezidențiale. Dar „Cabinetul 2” își luase zborul de pe Comitetul Central, spre moarte. Lumea era în schimbare. În vârtoarea acestor schimbări, Traian Băsescu a navigat la început timid, ca în ape necunoscute. Apoi, din ce în ce mai decis, a simțit, ca un marinar încercat, de unde bate vântul și într-acolo și-a îndreptat corabia — spre apele calme și calde ale puterii, pe care o încercase pentru prima oară cu ani în urmă, când privea în largul mării de pe puntea înaltă a „Biruinței” și a cărei îmbrățișare o dorea din nou, mai presus de orice.

Zece luni de pace

Directorul general al Inspectoratului de stat pentru navigația civilă s-a dovedit pregătit să răspundă noilor provocări; chiar mai pregătit decât mulți alții. Relațiile lui Traian Băsescu erau în genere bune cu navigatorii, pe care îi cunoștea în marea lor majoritate și care au până astăzi, cu rare excepții, cuvinte de apreciere pentru el, căci o escală la Anvers era pentru marinari un fapt comun. Astfel că nu s-a gândit nimeni să-l conteste, cu excepția impulsivului căpitan Jercan, care, după cum am văzut, intenționase să-l arunce pe fereastră în primele momente ale revoluției. Pe de altă parte, atât în voiajele pe mare, cât și la Anvers a avut contact direct cu „economia de piață”, cunoștea regulile cererii și ofertei, avea deja în sânge atât arta negocierii, cât și puterea de a stăpâni și conduce oamenii. Și, după câte am văzut deja, nu îi lipseau nici capitalul și nici curajul de a risca. Practic, ca în cazul multora dintre oamenii sistemului (căci, în calitate de inspector — director general în Ministerul Transporturilor, Traian Băsescu era parte din ceea ce, cu un termen generic numim nomenclatură, funcția sa figurând în nomenclatorul aparatului de partid și de stat), resimțea și o ușurare — dispăruseră constrângerile unei birocrății halucinante, raportările, anostele

ședințe de partid, rigorile Legii 18 privind controlul averilor și teama de a nu cădea pradă arbitrariului unui regim ale cărui constrângeri funcționau inclusiv pentru cei care îl susțineau. Totuși, o oarecare incertitudine în legătură cu ceea ce se va întâmpla, în situația în care atât vechile cunoștințe de la Anvers, cât și unii dintre șefii săi pe linie de partid și de stat de la Constanța și București au preferat, precauți, să se retragă o vreme. Au urmat câteva luni relativ liniștite, am spune de tatonare, în care Traian Băsescu, după cum relatea soția sa Maria într-un interviu, s-a aflat, pentru prima dată, pentru o vreme mai îndelungată, alături de familie⁶⁹.

Maria Băsescu îl însoțise o scurtă perioadă și la Anvers, dar aceste zece luni din 1990, până la numirea sa ca subsecretar de stat în guvernul Roman la 17 octombrie 1990, au reprezentat pentru soțul ei prima „escală” mai lungă în apartamentul de pe Aleea Zmeurei numărul 2 din Constanța. Maria era de zece ani casnică, prilej pentru ea de regrete tardive: „Nu am fost așa dintotdeauna. Când m-a cunoscut soțul meu, lucram în turism, pe Litoral. Și îmi plăcea foarte mult, pentru că totdeauna mi-a plăcut societatea, oamenii. Sa tic mulți oameni în jurul meu. Mai târziu, am ajuns închisă în!re patru pereți. Am stat foarte mult singură [...]. Soțul meu pleca mereu pe mare. Îmi amintesc cum, chiar la începutul căsniciei noastre, a fost nevoit să plece pentru trei luni pe mare. Și eu plângeam, iar o vecină mi-a spus: *Taci tu, al meu e plecat de șase luni și nu știi când se întoarce. Asta a fost*“. Acum, lucrurile stăteau mai bine, familia se reunise. Dimineața, la ora șapte, Maria pregătea cafeaua soțului, micul dejun, după care acesta pleca la serviciu și ea la piața. La întoarcere, își petrecea timpul în bucătărie, gătind: „eu gătesc în fiecare zi, pentru că soțul meu nu mănâncă de două ori același fel de mâncare și apoi mai sunt și fetele: una vrea supă, alta ciorbă și tot așa [...]. După-amiaza fac curat [...]”. La noi în familie există mentalitatea că femeia trebuie să stea la bucătărie. Să vă povestesc ceva. Când era mai mică, fata mea cea mare a venit acasă foarte uimită și mi-a spus: *Mama, unchiul Vasile spală vasele*. Se mira pentru că pe soțul meu nu-l văzuse niciodată făcând treabă. Cea mică, ea ținea mereu cu taică-su, a sărit ca arșă: *Cum, nu-ți aduci aminte, anul trecut, când tata a venit acasă cu o plasă de pâine*”⁷⁰ Și așa, viața familiei Băsescu se scurgea fără ca marile evenimente și frământările anului 1990 să le tulbure prea tare liniștea. Funcția lui Traian Băsescu, una care îi atribuia rangul și salariul de director general în Ministerul Transporturilor, precum și economiile acumulate de el înainte de 1989 le asigurau un trai îndestulător, așa că poate doar regretul Mariei, de a nu fi avut și un băiețel pe lângă cele două fete, tulbura acele clipe rare, în care familia se reunise. Fetele luau în discuțiile mai aprinse din casă întotdeauna partea tatălui, iar liniștea era câteodată curmată de certurile dintre ea și Elena, mezina familiei, caic moștenise impetuositatea și impulsivitatea tatălui mezina nu a ezitat chiar, în toiul unei dispute, să-și îmbrâncească mama, lovind-o de perete. Dar viața mergea înainte. La serviciu, Traian Băsescu își vedea de treabă, ca și înainte de „furtuna” din decembrie 1989. În fond, nu se schimbaseră mare lucru, chiar dacă Partidul Comunist dispăruse de la sine, fără urmă, iar soarta acestuia era împărțită și de fosta Securitate. Se vedea că numai de formă, căci peste multă vreme, foștii securiști au fost repleși în noile „servicii secrete” sau în aparatul guvernamental, iar cât privește partidul, un decret de dizolvare a PCR, semnat la presiunea străzii în 12 ianuarie 1990, a fost abrogat peste cinci zile, în urma unei decizii a

⁶⁹ Interviul cu Maria Băsescu în săptămânalul *Ochiul soacrei*, 25 septembrie 1995

⁷⁰ Ibidem

Consiliului Frontului Salvării Naționale⁷¹. Se lucrase cu cap, căci dacă ar fi fost dizolvat prin lege, tot prin lege ar fi fost împărțit și imensul patrimoniu comunist. Chiar dacă prin Decretul 30 din 18 ianuarie 1990 se anunța că „patrimoniul PCR devine proprietate a statului”, se naționalizau de fapt doar fosta Gospodărie de partid și vilele de vânătoare ale lui Ceaușescu. Conturile PCR, celelalte active și bunuri imobiliare dispăreau treptat și în tăcere. *Privatizarea comunismului* începuse, după modelul în care acest proces se derula în acele momente și în URSS⁷². Între timp, Frontul Salvării Naționale îl înlocuise, transformându-se peste noapte în partid, la 26 ianuarie 1990, ceea ce, două zile mai târziu, a atras un protest masiv al opoziției și prima confruntare directă, nelipsită de violențe, a noii puteri cu aceia care socoteau Frontul, reluând un termen nefericit folosit de Ion Iliescu și, de fapt, deloc măgulitor, drept o „emanație” a Revoluției. Traian Băsescu s-a ținut deoparte de tumultul politic și (după cum afirmă) nu și-a reconfirmat prin adeziune intrarea sa în noua formațiune politică, rămânând doar cu calitatea, devenită simbolică, de fost membru al Consiliului Județean al FSN Constanța în primele săptămâni după revoluție, conferită datorită funcției sale de serviciu. Totuși, de-a lungul timpului s-au iscat multe discuții atât cu privire la calitatea lui de membru al FSN de la bun început, încă din primele zile ale revoluției, cât și cu privire la implicarea pe care ar fi avut-o în derularea unora dintre episoadele tragice ale tranziției, petrecute în 1990. Nu știm în ce măsură el a participat la organizarea convoaielor de „oameni ai muncii” care, la chemarea autorităților centrale, au pornit din teritoriu în 12 și 29 ianuarie, ca și în 18 februarie să „salveze FSN-ul” de asaltul opoziției democratice, cu care cei ce compuneau noua echipă de la putere se arătau prea puțin dispuși să accepte un real dialog politic, bazat pe pluralism. Cum spunea Ion Iliescu, în primele zile de după fuga lui Ceaușescu, era de dorit *un pluralism în cadrul Frontului*. Cel puțin la contramanifestația riguros organizată în 29 ianuarie 1990 au sosit cu garnituri de tren, ca o repetiție generală pentru ceea ce avea să se întâmple în iunie 1990 și un mare număr de constănțeni, dar nu a existat nici măcar o aluzie cu privire la implicarea lui Traian Băsescu în această operațiune. Cu atât mai mult cu cât, după cum susține, confruntările adeseori sângeroase ale anului 1990 l-au găsit în postura de funcționar neafiliat politic. Dar spusele i-au fost de mai multe ori puse la îndoială. O declarație tranșantă în acest sens a fost făcută chiar de fostul Președinte Ion Iliescu, care spunea că în zilele mineriadei din iunie 1990 Traian Băsescu făcea parte din Frontul Salvării Naționale. Băsescu susține însă că a stat acasă și a trăit emoțiile acelor episoade fierbinți la fel ca și revoluția - în fața televizorului.

Fără mănuși

În politică, scotocirea trecutului inamicilor se face adeseori fără mănuși. Cele întâmplate sunt prezentate trunchiat, răstălmăcite. Faptele, așa cum sunt invocate, seamănă prea puțin cu ceea ce s-a petrecut aievea. Așa s-a întâmplat de când lumea, istoria fiind târâtă de-a dreptul de păr în arena plină de gălăgie și sudoare a confruntărilor politice.

⁷¹ Domnița Ștefanescu, *Cinci ani din istoria României*, p.46-47. Majoritatea datelor cronologice au fost extrase din acest volum, ca și din cel al aceleiași autoare, *Doi ani din istoria României. O cronologie a evenimentelor. Ianuarie 1995-ianuarie 1997*, apărute la editura Mașina de scris, în 1995 și 1998.

⁷² Model dezvoltat și ilustrat cu documente din arhivele fostului PCUS de Vladimir Bukovski în celebra sa carte *judecată la Moscova*, tradusă și în limba română la Ed. Albatros și Universal Dalsi, București, 1998. Vezi și Marius Oprea, *Chipul morții. Dialoguri cu Vladimir Bukovski despre natura comunismului*, Ed. Polirom, 2006.

Mineriada din 13-15 iunie 1990, eveniment care trezește până astăzi, într-un halou de furie neputincioasă, multe amintiri dureroase, sensibilități și complexe este un asemenea moment, de fiecare dată rescris din perspectiva, interesul și gradul de implicare al celui care deschide acest subiect. Discuțiile privind (puțin) posibila implicare a președintelui Băsescu în mineriadă, în susținerea acordată de el unora dintre protagoniști, sau propriile sale considerații cu privire la cele petrecute atunci au început din 2005, după câștigarea alegerilor prezidențiale și au culminat în timpul campaniei electorale pentru alegerile locale din 2008. Acest moment de referință a reprezentat practic o reacție la decizia staff-ului Partidului Democrat Liberal, de a folosi ca miză electorală invocarea evenimentelor din iunie 1990, în special în campania pentru alegerile din Capitală, unde candidatul Vasile Blaga pornea cu un handicap, acela de vechi membru FSN și prefect de Bihor la începutul anilor '90. Sensibilizarea electoratului bucureștean prin apelul la memoria mineriadei îl viza direct pe Ion Iliescu, mentorul politic al lui Sorin Oprescu, candidat independent, dar fost membru marcant al PSD. Traian Băsescu negase orice implicare personală în tragicele evenimente din iunie 1990 încă din 2005. Pe 15 iunie, când se aniversau 15 ani de la cele petrecute și Parchetul Militar anunța finalizarea unui rechizitoriu prin care responsabilii militari pentru cele ce s-au petrecut atunci erau trimiși în fața instanței de judecată, canalele de presă difuzau o declarație a lui, făcută la o întâlnire cu studenții, în care preciza: „nu eram în București la acea vreme, locuiam la Constanța. Am venit în București în 1991. N-am fost un veșnic ministru al transporturilor. Am fost și în opoziție⁷³. Drept care, spunea Băsescu, nu are de ce să fie chemat „în fața procurorului Dan Voinea“, pentru că nu era în guvern la acea dată: „locuiam liniștit la Constanța și mă uitam la televizor la mineriada din 13-15 iunie“⁷⁴. Cu câteva luni mai devreme, președintele Băsescu fusese pus într-o situație delicată, într-un context legat tot de evenimentele tragice din 1990, când a fost nevoit să-i ia apărarea lui Gheorghe Dobre, noul ministru al transporturilor (din partea Partidului Democrat), pentru a cărui numire în guvern insistase. Reporterul cotidianului Adevărul l-a întrebat: „aveți vreun regret și în ceea ce-l privește pe ministrul Transporturilor, Gheorghe Dobre, acuzat că a facilitat venirea minerilor la București pe 13-15 iunie 1990?“.

Pe atunci șef al Regionalei CFR Craiova, Gheorghe Dobre facilitase venirea minerilor la București, deși inginerul Mănuclu, un subaltern al său, încercase oprirea garniturilor, care nu figurau în nici grafic de transport CFR. Inginerul a fost concediat, pentru insubordonare, de către Dobre. La întrebarea pusă, Traian Băsescu a răspuns clar „nu“ și a continuat: „aici suntem într-o zonă exagerată. Dobre este un transportator recunoscut în sistem. N-a avut nici o legătură cu formarea garniturilor, pentru că Petroșaniul nu este pe Regionala Craiova, unde el era director, ci pe Regionala Timișoara. Ordinul de constituire a garniturilor, venit de la ministrul transporturilor, s-a dat Regionalei Timișoara și nu Regionalei Craiova. Regionala Timișoara a pus la dispoziție trenurile [...]. Eu nu sunt un avocat al lui Dobre. Dacă se va constata că în 1990 a avut un comportament incorect, va trebui să judecăm menținerea lui în guvern. Asta cu siguranță se va întâmpla“⁷⁴. Și s-a întâmplat — nu mult după aceea, Gheorghe Dobre a părăsit funcția de ministru, cu toată mâna de ajutor întinsă de președintele Băsescu.

După doi ani, discuțiile cu privire la mineriadă au fost reaprins, datorită deciziei lui Traian Băsescu și a susținătorilor lui democrați și foști liberali de a convoca în Piața Universității un miting de susținere pentru președinte, amenințat de suspendarea din funcție.

⁷³ *Gardianul*, 15 iunie 2005 (Mădălin Pribu)

⁷⁴ *Adevărul*, 6 ianuarie 2005

Data aleasă pentru acest miting, 22 aprilie 2007, coincidea cu împlinirea a 17 ani de la deschiderea manifestației-maraton, sfârșită cu reprimarea ei de către mineri și forțele de ordine în iunie 1990. Atunci, au fost văzuți fostul Prim-ministru Theodor Stolojan și fostul ofițer de securitate Silviu Ionescu, flancându-l pe președintele Băsescu și purtând tricolorul cu stema decupată, simbolul deja clasic al revoluției din 1989. Replica la această neinspirată prezență în acel loc, la acea dată, la un miting politic (care, contrar așteptărilor organizatorilor, nu a reușit să adune mai mult de 5.000 de oameni), nu a întârziat. A doua zi, vicepreședintele PNL Dan Radu Rușanu declara pentru agenția MEDIAFAX: „este un sacrilegiu să-l auzi pe Traian Băsescu, cel care a dirijat trenurile cu mineri, la 14-15 iunie 1990, cântând *Imnul Golanilor* din Piața Universității. Pentru a-și menține însă scaunul de președinte, Traian Băsescu este în stare de orice compromis”. Era evident, mai adăuga vicepreședintele liberal, că „sprijinul pe care îl mai are acest om după doi ani de certuri și scandaluri” este în scădere.

Două luni mai târziu, pe 14 iunie 2007, un impresionant apel al Solidarității Universitare (asociație de personalități din mediile academice și culturale, creată în iunie 1990, ca reacție la atacul puterii feseniste împotriva intelectualității democratice, care are drept nucleu tocmai profesorii universitari care se aflau la catedrele facultăților devastate în 1990 de către mineri) reamintea această nefericită tentativă de însușire a simbolurilor manifestației anticomuniste din Piața Universității de către un grup politic și cerea ca ea să nu se mai repete. În apel se spunea: „în iunie 1990, organele administrației și guvernul FSN au organizat represiunea și manipularea opiniei publice. Ministerul Transporturilor și CFR le-au pus la dispoziție trenuri speciale, Armata le-a furnizat uniforme, cazare și hrană, Poliția i-a secondat în efectuarea de arestări ilegale și a încurajat violența în loc s-o reprime, Procuratura care a anchetat în unități militare persoane reținute abuziv și a asistat la torturarea lor a încercat să ascundă încălcarea flagrantă a legilor. Televiziunea și radioul public au întreprins o vastă operație de propagandă diversionistă care a indus în eroare milioane de cetățeni, făcându-i să creadă că brutalitatea și violența intervenției minerilor ar fi fost o acțiune civică în favoarea democrației, când era de fapt o acțiune criminală contra-revoluționară și antidemocratică, menită să submineze cuceririle revoltei populare din decembrie 1989. Nu avem dreptul să dăm uitării acele evenimente, care au fost pe punctul de a distruge statul de drept, au compromis pentru multă vreme construcția unei societăți libere și democratice în România și au determinat mii de tineri să părăsească țara”. Apelul cerea tuturor celor care au crezut în valorile unei democrații fără reziduuri comuniste, în spiritul Pieței Universității, „să nu permită anexarea nelegitimă a simbolurilor și ideilor Revoluției din decembrie 1989 și pângărirea spațiului Pieței Universității de către cei care erau în 1990 complici ai minerilor și ai regimului FSN”. Lor li se spunea pe nume, reamintindu-se episodul din 22 aprilie același an: „Denunțăm și condamnăm cu fermitate folosirea spațiului simbolic al luptei anticomuniste din Piața Universității de către Traian Băsescu și Theodor Stolojan, foști colaboratori ai securității, membri activi ai administrației ceaușiste și ai succesoarei acesteia, guvernarea provizorie FSN, co-autori ai represiunilor din 1990, a spațiului simbolic al luptei anticomuniste din Piața Universității pentru campanii electorale și declarații politice demagogic-populiste. Denunțăm și condamnăm cu fermitate prezența sfidătoare, alături de Traian Băsescu, la mitingul post-referendum din Piața Universității, a lui Silviu Ionescu, fost ofițer de securitate, șef al spionajului anti-NATO în Europa Occidentală, în timpul regimului Ceaușescu, Secretar general organizatoric al FSN și coordonator al organizării represiunii împotriva Pieței Universității în 1990, Secretar executiv al Partidului Democrat condus de Traian Băsescu în

2001-2004, promovat de Traian Băsescu Secretar de stat în guvernul Alianței DA după 2005". Toți cei menționați erau socotiți de cei peste o sută de universitari și oameni din mediul academic care semneau Apelul drept „complici ai mineriadelor lui Ion Iliescu, care se prefac a le comemora victimele, deturnând în folos propriu simbolurile pe care le-au atacat atunci [...]. Să-și ducă lupta abjectă pentru putere fără simbolurile noastre, astfel încât poporul român să poată înțelege în fine adevărul întreg". Fără îndoială, Traian Băsescu a tras învățăminte din cele petrecute, realizând, probabil, că nu ajunge citirea unei declarații de condamnare a comunismului în fața Parlamentului, pentru a fi considerat automat drept anticomunist, trecându-i-se de către toți cu vederea trecutul și anturajul său. Tocmai de aceea, de atunci încoace, întotdeauna referirile la mineriadă au fost făcute de președintele Băsescu într-o permanentă raportare critică la adresa principalului lor inspirator, Ion Iliescu, de care astfel s-a disociat categoric - refuzând și orice apropiere între el și fostul Front al Salvării Naționale, până la separarea acestuia. Traian Băsescu învăța astfel o lecție: chiar dacă trecutul nu poate fi șters cu buretele, cu puțină abilitate el poate fi citit de tot mai mulți oameni, prin propriile sale cuvinte. Acest nou mod mult mai subtil de raportare la trecutul recent a fost vizibil în toamna anului 2007, când Traian Băsescu deschidea ofensiva împotriva lui Ion Iliescu tocmai în fața unei adunări a social-democraților, pornind de la evocarea celor petrecute în iunie 1990. Invitat la mijlocul lunii octombrie la o mare adunare de lansare a candidaților PSD pentru alegerile euro-parlamentare care avea loc la ROMEXPO, președintele Băsescu le-a spus social-democraților din sală: „În 1990, aici se mulțumea minerilor, iar astăzi, tot aici, discutăm de alegeri europarlamentare și vot uninominal". Atacul lui Traian Băsescu la adresa lui Ion Iliescu a ridicat sala în picioare, social-democrații solidarizându-se cu președintele lor de onoare și scandându-i numele, dar scopul fusese atins, iar istoria fundamentase un atac politic care a compromis o mare adunare a opoziției.

Apogeul utilizării istoriei sângeroase a zilelor mineriadei din iunie 1990 în dezbaterile politice a fost atins însă ceva mai târziu, în campania electorală pentru alegerile locale. Principala miză, câștigarea Capitalei de către candidatul PDL, Vasile Blaga, nu a fost atinsă, deși cu acel prilej Traian Băsescu s-a lansat într-un virulent atac la adresa lui Ion Iliescu și a candidatului susținut de acesta, independentul Sorin Oprescu. Pretextul l-a oferit chiar Iliescu, care i-a acuzat în 3 iunie 2008 pe președintele Băsescu și pe candidatul PDL, Vasile Blaga, de „fățarnicie", după mai multe referiri ale lor la mineriadă, întrucât și ei au făcut parte, primul ca secretar de stat în Ministerul Transporturilor, al doilea ca prefect, din administrația de stat fesenistă. În seara aceleiași zile, președintele Băsescu a dezlănțuit un violent atac la adresa lui Ion Iliescu, într-o emisiune difuzată de Realitatea TV și moderată de Răzvan Dumitrescu, sfătuind PSD-ul să-l trimită pe Iliescu la pensie, unde „să-și vadă de comunismul lui liniștit, în Primăverii, căci statul garantează foștilor președinți case". Cu același prilej, Traian Băsescu s-a delimitat de mineriada din iunie 1990 în felul următor: „Domnu' Dumitrescu, până acum am mai aflat minciuna asta, că Băsescu era secretar de stat sau ministru în '90. Eu am venit cu cartea de muncă, n aveam nicio legătură cu Bucureștiul la acea dată și o s-o arăt la camere, poate o citește și domnul Iliescu, pentru că nu la calitatea dânsului de om politic [mă refer], aia-i permite să mintă, dar calitatea dânsului de om în vârstă nu-i permite să mintă. La 75 de ani nu poți să minți o națiune. Uitați, arăt camerei cartea mea de muncă, se vede aici că eram inspector-șef al navigației civile la Constanța din perioada noiembrie 1989 până în... să vedeți când mi-am încetat mandatul de inspector-șef... pe data de 13 octombrie '90. Eu abia pe 13 octombrie '90 am devenit subsecretar de stat, șef

al Departamentului Transporturilor Navale, or, mineriada a fost 13-15 iunie". Moderatorul intervine, spunând: „ați putea spune că ați avut baftă că nu v-ați întâlnit cu mineriada în București". Președintele admite: „da... mă rog ...am avut baftă, e adevărat am văzut-o la televizor [...]. Inspectoratul e la Constanța, nu am avut nici o legătură cu mineriada și nici nu am fost în vreo organizație FSN. S-au vehiculat niște tabele cu care se intra la FSN în '90, imediat după Revoluție. S-a spus: la uite, a fost membru FSN. Nu am fost în nici o organizație". Într-adevăr, Traian Băsescu a aderat public la FSN abia în 1992.

Câteva zile mai târziu, pe 13 iunie 2008, cu prilejul comemorării a 18 ani de la mineriadă, într-un interviu acordat postului de radio BBC, președintele Băsescu a reluat analiza proprie asupra evenimentelor de atunci, inclusiv asupra lipsei de replică a autorităților judiciare față de cei vinovați, explicabilă în opinia sa prin „forța pe care o au cei responsabili de evenimentele din 13-15 iunie 1990 de a controla deciziile justiției și abilitatea cu care s-au sustras responsabilității pe care nu vor să și-o asume, pentru cea mai traumatizantă acțiune împotriva populației Bucureștiului". Președintele promisese în campania sa electorală că românii vor afla adevărul și cine sunt responsabilii, dar în al patrulea an de mandat cercetările încă nu s-au încheiat, remarcă reporterul⁷⁵. Traian Băsescu precizează, ca răspuns: „promisiunea mea este legată de faptul că eu nu voi împiedica justiția, dar nu mă pot substitui justiției [...]. Dar voi susține public întotdeauna nevoia de aflare a adevărului pentru mineriada din 13-15 iunie, precum și pentru revoluție — responsabilitățile pentru morții revoluției [...]. Procurorii, ca orice instituție a statului român, au obligația să scoată la lumină adevărul, să i pună în fața judecătorilor, care să decidă responsabilități. Categorie a venit timpul să spălăm prin clarificare toate aceste traume - morții revoluției, mineriada din 13-15 iunie. Pentru că altfel, neîncrederea va funcționa tot timpul. Vă pot spune că cel mai periculos lucru este uitarea, chiar și abandonarea interesului pentru subiecte de o gravitate extremă. Eu am convingerea că dacă instituțiile statului nu vor clarifica aceste lucruri, este posibil ca aceste lucruri să se repete, ca politicieni iresponsabili să fie încurajați să repete aceste lucruri, chiar și utilizând forme mascate de lovituri politice, forme mascate de lovituri de stat. Suspendarea președintelui în 2007 — și nu e o obsesie, e doar o afirmație - a fost o lovitură de stat, orchestrată în linii mari de aceiași oameni care au orchestrat mineriada". Într-un mod care îi definește abilitatea politică, Traian Băsescu utilizează miza tragică a evenimentelor din iunie 1990 într-un transfer de semnificații care asimilează mineriada cu acțiunea politică de suspendare a sa și îl substituie astfel nu potențialului simpatizant al sângeroasei acțiuni, ci victimelor ei. Întrebat de reporter, care a sesizat utilizarea electorală a celor petrecute în urmă cu 18 ani, Traian Băsescu afirmă: „eu nu cred că în preajma unui astfel de eveniment, chiar suprapus cu campania electorală, nu trebuie să vorbim despre el. Este cel mai grav derapaj de la democrație de la revoluție și până astăzi. Or a nu vorbi despre subiect mi se pare o lașitate". „Chiar dacă discuția pe această temă se poartă între eventuali foști reprezentanți ai FSN?", insistă reporterul. Prilej pentru președintele Băsescu de a repeta din nou varianta „soft" de situație a sa în raport cu evenimente incomode, care pot afecta o biografie prezidențială: „Slavă Domnului, nu am fost membru FSN și Slavă Domnului, așa spune, nu am fost în București — locuiam la Constanța și am văzut la televizor evenimentele, ca de altfel și revoluția".

În spatele acestor cuvinte, repetate la nesfârșit, cu un soi de autoironie cu priză publică, se estompează adevărul faptului că, la Revoluție, Traian Băsescu a primit carnet de

⁷⁵ Interviul realizat de Elena Vijulie

membru al Consiliului Frontului Salvării Naționale din Constanța, participând și la ședințele CFSN, sau acela că, în iunie 1990, tot el făcea parte, ca inspector general al navigației civile, cu funcția de director general, din organigrama Ministerului Transporturilor, colegiul de conducere al acestui minister și, implicit, din Guvernul României — căci flota comercială a României aparținea, încă, statului român. Dar președintele învățase deja cum să-i facă pe ceilalți să privească trecutul prin ochii săi, să judece și să evoce istoria din prisma intereselor prezentului. O istorie din care nu mai făceau și nu mai fac parte, nici atunci și nici acum, întâmplări mai sensibile, precum aceea că Traian Băsescu este unul dintre subiecții plângerii penale depuse în 1997 de Asociația Victimelor Mineriadelor, pentru „organizarea, instigarea și transportarea minerilor din centrele miniere importante ale țării în Capitală”, sau o alta, petrecută în 21 octombrie 1994, la Convenția Națională a PD, când Traian Băsescu a citit un mesaj adresat democraților de Miron Cozma, în care acesta se referea la lucrurile pe care minerii și Partidul Democrat le pot face „împreună”. Precizând că Biroul Executiv al PD ia în serios acest mesaj, Traian Băsescu l-a invitat pe Miron Cozma în București pentru a sta de vorbă. Aceasta, însă, este o altă istorie — poate cea adevărată.

Analizând re poziționarea președintelui Băsescu în raport cu Ion Iliescu și, în esență, cu propriul său trecut, ziaristul Ion Cristoiu arăta: „Traian Băsescu e un om ranchiunos. Nu atât de ranchiunos, încât să-și pună în pericol interesele politice. Or, în cazul Ion Iliescu, atacurile lui Traian Băsescu ascund și interese politice bine determinate. Cel mai important ni se pare următorul: adâncirea figurii sale de reprezentant al Opoziției anti-FSN-iste din anii 1990-1991. Desigur, în anii respectivi Traian Băsescu a fost un brav FSN-ist. Nu numai că nici un document al vremii nu înregistrează nici măcar un oftat împotriva FSN-ului, condus de Ion Iliescu și nici măcar un zâmbet în favoarea mișcărilor de stradă, dar, mai mult, a deținut funcții în guvernul FSN-ist. În timpul guvernării CDR s-a remarcat ca un brav luptător din interior împotriva PNȚCD-ului lui Emil Constantinescu, de pe poziții de stânga. Cu toate acestea, printr-o manevră abilă, Domnia sa a devenit rapid, după alegerile din 2004, Arhanghelul luptei anti-FSN și anti-Iliescu, duse de talibanii anticomuniști, din ianuarie 1990 până-n zilele noastre, fără să ostenească o clipă. Ca și în cazul dictaturii FSN-iste din anul 1990, al venirii minerilor în 1990 și în 1991, al Pieței Universității, ba chiar și al anticomunismului, Traian Băsescu lucrează fățiș la o rescriere a propriului trecut. Deși la vremea respectivă se găsea de cealaltă parte a baricadei, acum caută a ne convinge de un adevăr contrar. O rescriere a istoriei posibilă, în condițiile în care generațiile mai tinere n-au trăit direct evenimentele primilor ani postdecembriști”⁷⁶.

Adăugăm acestei analize o altă constatare, care reprezintă practic rațiunea acestei acțiuni de rescriere a istoriei, întreprinsă de Traian Băsescu. Raportarea în acest fel, să-i spunem *infrumusețat*, la propriul trecut este marcată de un complex - acela de a fi dominat de figura patriarhală a lui Ion Iliescu, cel în fața căruia a depus primul jurământ ca ministru și care, în zilele noastre, i-a devenit inamic politic. Acest complex rezidă în faptul că, din nefericire pentru el (mărturisim că și pentru autorul acestor rânduri, care a avut deseori declarații publice critice la adresa fostului președinte), istoria îl arată pe Ion Iliescu drept conducător în topul preferinței românilor. Fără să mai vorbim de celebra „duminică a orbului” din 20 mai 1990, sau de alegerile din 1992, în anul 2000 Ion Iliescu a devenit președinte cu nu mai puțin de 6.696.623 voturi, cu peste 1.150.000 mai multe decât a obținut Traian Băsescu de la alegători. Chiar și câinii a pierdut în 1996 în fața lui Emil Constantinescu, Ion Iliescu a obținut 5.914.579 voturi. La alegerile din 12 decembrie 2004, Traian Băsescu a

⁷⁶ *Gazeta de Sud*, 1 martie 2008

devenit președinte al României cu 5.126.794 voturi, cu aproape 800.000 mai puțin decât a obținut Ion Iliescu, chiar și atunci când a pierdut. Cu toate eforturile lui de a fi pe plac oamenilor de rând, în raport cu „priza” la electorat a predecesorilor lui, Băsescu rămâne pe locul trei. De aici, și stilul fără mânuși în care se raportează la trecutul atât de incomod pentru Ion Iliescu, în încercarea de a demola miturile fondatoare care îi asigură acestuia longevitatea politică și simpatia populară. Chiar cu riscul de a dezgropa episoade incomode din propriul trecut, Traian Băsescu înțelege că în calea dorinței sale de a deveni cel mai popular președinte al României se află drept principal obstacol Bătrânul patriarh comunist. Pe de altă parte, trebuie să recunoaștem că în răceala cifrelor invocate mai sus se află condensată întreaga istorie a tranziției din România, o istorie a rezistenței la schimbare, o istorie în care reziduurile comunismului au dominat politica și mentalitățile. Chiar dacă o reneagă și o rescrie, sau dacă resimte în fața ei un amestecat complex de inferioritate și poate de vinovăție, Traian Băsescu face parte din această istorie a tristeii și neterminatei noastre tranziții. Cu 18 ani înainte însă, altele erau speranțele, așteptările și grijile lui.

Să revenim la ele.

O vară fierbinte

În vreme ce Traian Băsescu își bea cafeaua de dimineață, se ducea și se întorcea de la serviciu, ducând o liniștită viață de familie, fără îndoială reconfortantă după atâția ani petrecuți departe de ai săi, pe mare sau în Belgia (singurul lui contact cu marile evenimente ale anului 1990 fiind, după cum spunea, televizorul), în România aveau loc mari transformări, care prefigurau deja evoluțiile ulterioare. În plan economic, datorită reticențelor „taberei” conservatoare a veteranilor comuniști, în frunte cu Ion Iliescu, adepții conservării unui control al statului, spre deosebire de mai tinerii „tehnocrați” de care se înconjurase la Guvern premierul Petre Roman, măsurile de liberalizare au întârziat multă vreme, iar atunci când au fost adoptate, au constat numai în transformarea, peste noapte, printr-un Decret îndelung negociat cu Palatul Cotroceni și la nivelul conducerii feseniste, prin care întreprinderile socialiste s-au transformat peste noapte în „regii autonome și societăți comerciale”. Ce a urmat, se știe. Unele, cele mai profitabile, au fost privatizate rapid, prin așa-zisa metodă MEBO, aplicată deja la acea dată cu succes în Uniunea Sovietică, în folosul grupurilor de interese provenind din fostele structuri comuniste. Calea către acest transfer avea să devină noua Constituție a României, adoptată prin referendum în 1991. Legea fundamentală a țării nu a prevăzut la capitolul „avuție națională” un segment esențial al acesteia — și anume capitalul de stat din economie. Neprotejat prin Constituție, acesta a fost transferat în sfera de acțiune a articolelor Codului Penal care priveau proprietatea privată, rămase neschimbate (până în 1996) din timpul comunismului. Conform acestora, infracțiunile de fort din avutul privat erau pedepsite cu până la doi ani, spre deosebire de pedepsele mult mai grele, pentru fort în dauna „avutului obștesc”, care puteau ajunge până la pedeapsa cu moartea în unele cazuri. Așa s-a ajuns la situația în care, prin 1993, o instanță de judecată din București condamna un contabil care fraudase printr-o firmă-căpușă Uzinele Faur (fosta „23 August”) cu peste 300 milioane lei, o sumă imensă atunci, la numai doi ani cu suspendare (pedeapsa maximă din codul penal socialist, care nu se schimbase, pentru furt din avutul privat), respectivul fiind la prima încălcare a legii. Apoi, aceeași instanță a trecut la judecarea cazului următor. Un hoț care furase o bicicletă rezemată de Primăria Sectorului 2 a fost trimis pe cinci ani în pușcărie: s-a luat în considerare că hoțul era recidivist și că furtul s-a comis pe

spațiul public⁷⁷. „Privatizarea comunismului” avea cale deschisă. Primul pas spre aceste paradoxuri ale tranziției, de altfel deloc întâmplătoare, s-a făcut prin decretul amintit, care a deschis calea unor privatizări de natură să consolideze pozițiile economice ale fostei oligarhii a regimului comunist.

Decretul cu numărul 15/1990 a fost adoptat de Camera Deputaților și de Senat la 31 iulie și a fost promulgat de președintele Iliescu 7 zile mai târziu. El stipula că „unitățile economice de stat, indiferent de organul în subordinea căruia își desfășoară activitatea, se organizează și funcționează, în conformitate cu dispozițiile prezentei legi, sub formă de regii autonome sau societăți comerciale”. Se arăta că regiile autonome se organizează și funcționează în ramurile strategice ale economiei naționale (industria de armament, energetică, exploatarea minelor și a gazelor naturale, poștă și transportori feroviari), iar restul unităților economice de stat „vor fi organizate sub formă de societăți pe acțiuni sau societăți cu răspundere limitată, în condițiile prevăzute de lege”. Pentru pregătirea „privatizării”, se înființa Agenția Națională pentru Privatizare, în subordinea Guvernului, cu atribuții stabilite prin lege specială, care gestiona 30% din capitalul social al nou-înființatelor societăți comerciale, care urma să fie transformat în „înscrișuri nominative de valoare a câte 5.000 lei, pe care le va distribui în mod egal și gratuit tuturor cetățenilor români cu domiciliul în țară, care până la data de 31 decembrie 1990 au împlinit vârsta de 18 ani”. Începea, astfel, marea farsă a „cuponiadei”, în spatele căreia „grosul” capitalului de stat a fost transferat către o clasă selectă de persoane.

Beneficiarii informațiilor privind eficiența unor unități economice de pe care statul își luase pur și simplu mâna erau foști factori de decizie din aparatul de pari ici și de stat, deveniți peste noapte fesenști. Ei au fost primii implicați în mari operațiuni de privatizare. Era epoca în care nu ne vindeam țara, în care prezența capitalului străin în România se reducea la importul de pantofi „Gregorio Rizzo” și țigări „Bastos”, în care comunismul deși dispăruse, componenta sa naționalistă continua să inoculeze mase largi de oameni - fapt vizibil prin popularitatea asociației „Vatra Românească”, organizație care a grupat, alături de unii intelectuali naivi sau șantajabili, un mare număr de foști ofițeri de securitate și foști activiști comuniști și care a alimentat, până la exploziile de violență din martie 1990 de la Târgu Mureș și după aceea, o permanentă teamă cu privire la „soarta Transilvaniei”¹. Pentru politicienii Frontului, ca și pentru structurile fostei Securități, asemenea izbucniri de violență erau utile: mai întâi, ele au produs reinstituționalizarea acestor structuri, integrate în noile „servicii de informații”, utile (din reflex) noii puteri în conservarea statutului ei și controlul opoziției și, în cele din urmă, ele erau de natură să distragă atenția de la greutățile traiului zilnic, care continuau să se facă simțite pentru românii de rând, după consumarea entuziasmului revoluției și trezirea lor la aceeași realitate, din care dispăruseră cozile, dar începea să se facă simțită lipsa banilor. O altă stratagemă care i-a ținut, ca și pe Traian Băsescu, pe cei mai mulți dintre români deoparte de activismul politic a fost comedia ridicolă a dezbaterilor CPUN, primul parlament al României democratice, transmise în direct de Televiziunea Română (devenită „liberă”¹¹). În acest timp, într-o altă Românie, cea a puterii, se derula transferul proprietăților statului în portofoliul privat, constituindu-se rețele clientelare care au acaparat treptat ramuri întregi ale economiei naționale, după cum am văzut, fără nici o teamă de consecințe penale. Astfel, întreprinderi întregi au fost cumpărate din portofoliul

⁷⁷ Asupra diverselor aspecte privind „privatizarea comunismului”, vezi Marius Oprea, *Chipul morții*, Ed. Polirom, 2006, passim

statului pe sume derizorii, fără ca privatizarea să creeze performanță economică, ci doar venituri rapide noilor proprietari. Aceași soartă avea să o împărtășească și flota României.

Vara fierbinte a anului 1990 deschidea noi perspective, pe care Traian Băsescu nu avea să le rateze. Prilejul de a-și dovedi capacitățile sale de om energetic și negociator abil s-au dovedit curând, când, spre sfârșitul verii, a izbucnit o grevă a docherilor din portul Constanța. La discuțiile cu aceștia a venit de la București ministrul transporturilor de atunci, Doru Pană. Traian Băsescu avea să-și reamintească împrejurarea mai târziu, la întâlnirea de la Palatul CFR din 17 octombrie 2006, cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la ridicarea clădirii, când s-a întâlnit cu foști miniștri ai transporturilor: „Îl vad pe ministrul Doru Pana, care poate elucida o enigmă — cum a ajuns Băsescu în Guvern și cum l-a cunoscut pe Roman“, continuând să evoce prima sa întâlnire cu ministrul Pană. „A venit ministrul în port și l-a văzut pe un comandant de navă tinerel, energetic, care discuta cu docherii. Nu știu dacă știa ce înseamnă toate tresele de pe mânecă, dar a văzut un băiat isteț. M-a luat de mână și m-a dus la Petre Roman“⁷⁸, a încheiat el. Fără îndoială, clujeanul Doru Pană⁷⁹, fost inginer constructor pe Platforma Măgurele și fost director al Trustului Industrial de Montaj București până în 1989, nu cunoștea însemnătatea treselor de pe mâneca uniformei de comandant a lui Traian Băsescu, căci nu avea prea multe în comun cu marinarii, dar i-a plăcut omul, căruia, bănuim, i-a promis și i-a oferit sprijin cu prima ocazie, propulsându-l în centrula Ministerului Lucrărilor Publice, Transporturilor și Amenajării Teritoriului, pe care îl conducea. Ocazia s-a ivit în toamna aceluiași an, când premierul Petre Roman a decis o remaniere guvernamentală, „în baza analizei făcute de Biroul Executiv al Guvernului în ședința din 17 octombrie 1990, privind stadiul actual al tranziției la economia de piață, sfărâmarea structurilor economice supercentralizate și accelerarea ritmului reformei economice. Atunci, prin decizia Prim-ministrului Roman s-au hotărât mai multe eliberări și numiri în funcții. Printre nou-veniți în echipă, după cum arată comunicatul Guvernului, se afla și „Băsescu Traian, [numit] subsecretar de stat la Departamentul Transporturilor din Ministerul Lucrărilor Publice, Transporturilor și Amenajării Teritoriului“, cu funcția de șef al Departamentului Transporturilor Navale.

Pe atunci, Traian Băsescu nu era un necunoscut nici pentru Petre Roman, astfel că recomandarea ministrului Pană a nimerit pe un teren fertil: „despre Traian Băsescu — își amintea mai târziu, în 2007, fostul premier — am primit de la Serviciul Român de Informații, când eram prim-ministru, o informație despre o operațiune pe care voia să o facă, pe care eu o consideram necesară, dar cei de la SRI au considerat-o ca aducând mari prejudicii interesului național. Era vorba despre un vas care conținea mărfuri toxice și el, Băsescu, a luat hotărârea să nu permitem sub nici o formă pătrunderea acestei nave. SRI-ul spunea că e o hotărâre nebunească, pentru că ar atrage amenzi de până la 50 de milioane de dolari. Asta se întâmpla când era șeful Inspectoratului [de Stat al Navigației Civile]“. Fără îndoială, opoziția curajoasă a lui Traian Băsescu stricase continuarea uneia dintre „operațiunile speciale“ contractate de Securitate, în urma căreia, pentru sume în valută, România socialistă acceptase să devină inclusiv groapă de gunoi pentru reziduuri chimice; dar ea a

⁷⁸ *Cotidianul*, 18 octombrie 2006

⁷⁹ Doru Pană (născut la 6 oct 1937, la Cluj), de meserie inginer constructor, a fost numit ministru al Lucrărilor publice, Transporturilor și Amenajării Teritoriului pe 28 iunie 1990, apoi a ajuns primar general al Capitalei (1 septembrie 1991), președinte al municipiului București și al Sectorului Agricol Ilfov (20 februarie 1992 - 8 februarie 1993), ministru plenipotențiar în centrula MAE (1993-1994) și ambasador în Siria (27 aprilie 1994 - 26 noiembrie 1998).

avut darul să-i atragă atenția premierului asupra lui.

Rezervele față de Băsescu au venit mai târziu, dar atunci, spune Roman, „eu nu știam că fusese numit șeful inspectoratului chiar în noiembrie 1989. Asta mi-ar fi creat o problemă, pentru că cei care fuseseră numiți în finalul regimului erau neapărat oameni legați de regim”⁸⁰. Iar rațiunea remanierii pe care primul-ministru o făcuse era tocmai înlăturarea acestora. Se simțea pe atunci nevoia unei primeniri până și în teritoriu, față de tot mai numeroasele critici privind persistența în funcție a „fostelor cadre”, care impuneau ritmul lent al reformelor. Ca urmare, premierul Roman cerea prefectilor „să adopte de urgență măsuri similare, care să ducă la înlăturarea tuturor persoanelor care nu se pot integra, din indiferent ce motive, în acțiunea de implementare accelerată a programului de reformă, precum și la simplificarea structurilor organizatorice”. Traian Băsescu nu numai că scăpase de pericolul unei epurări, dar fusese chiar avansat. Remanierarea are și o semnificație politică. Începuse ascuțirea săbiilor în interiorul Frontului Salvării Naționale, între tabăra reformiștilor lui Roman și a conservatorilor lui Iliescu, iar primul, cu abilitate, își chema alături întăriri. În armata sa, căpitanul Băsescu s-a integrat perfect. Făcându-și bagajele pentru București, se gândea probabil că venise pentru el timpul să arate ce poate. Din căpitan de vas, fie acesta chiar și petrolierul de mare tonaj „Biruința”, urca acum la comanda întregii flote românești.

Primul sărut al puterii

Odată cu numirea sa în funcția de subsecretar de stat la Ministerul Lucrărilor Publice, Transporturilor și Amenajării Teritoriului, Traian Băsescu și-a lăsat familia în Constanța și a plecat la București, unde s-a dedicat cu febrilitate noii funcții, de șef al Departamentului Navigației Civile. Chiar dacă nu plecase din nou pe mare sau în străinătate, familia Băsescu era din nou separată, spre tristețea Măriei, care probabil din acest motiv nu împărtășea întru totul bucuria soțului. Ea declara în 1995, la un an după stabilirea ei și a celor două fete în București, că până atunci, „în octombrie, anul trecut [1994], veneam numai să spăl vasele și să fac curat”. Deși nu era vorba de rațiuni de serviciu, care să-i determine să stea separat, căci Maria Băsescu era de multă vreme casnică, el prefera solitudinea, care îi dădea posibilitatea să se concentreze asupra a ceea ce avea de făcut. Iar noua funcție era, fără îndoială, o mare provocare în fața căreia trebuia să își mobilizeze toate resursele. Cum își amintește Maria, se obișnuise deja să fie mai mult singur, deși pe ea singurătatea o „apăsa”. În București, Traian Băsescu a locuit pentru o vreme (două luni și jumătate) provizoriu, într-un apartament din cartierul Militari, până când, pe 10 ianuarie 1991, prin adresa nr. 118053, Primăria Capitalei pune la dispoziția Ministerului Transporturilor apartamentul nr. 4 din str. Argentina nr. 2, bloc 12, etaj 2, care i-a fost repartizat. Proaspătul subsecretar de stat avea treabă până peste cap, petrecându-și cea mai mare parte la birou, atunci când nu era „pe teren”, încercând să preîntâmpine sau să aplaneze conflictele de muncă, din ce în ce mai numeroase și în sectorul transporturilor, după decizia guvernului Roman de liberalizare a prețurilor. Odată cu remanierarea guvernului care l-a adus pe Băsescu în capitală, noua echipă guvernamentală a adoptat Hotărârea de Guvern 1109 din 17 octombrie 1990, „cu privire la liberalizarea prețurilor și măsuri de protecție socială”, care a dus la stabilirea prețurilor pe baza cererii și ofertei, prin negocieri între producători și beneficiari și desființarea monopolului statului asupra fixării prețurilor. Nu a durat mult până când această măsură avea

⁸⁰ *Evenimentul Zilei*, 7 februarie 2007

să arate slăbiciunea generală a economiei românești, care cunoștea dezechilibre mari de dezvoltare între diferitele ei ramuri, în general în dauna celor destinate consumului și a serviciilor publice. Curând, au crescut prețurile, care nu au putut fi compensate de creșteri salariale, în condițiile în care, pentru multe dintre întreprinderi, mai ales ale industriei grele, deja supradimensionată, piețele de desfacere erau de multă vreme limitate, iar producția se afla încă pe stoc. Măsura, necesară în procesul de reformă economică, dar cu un impact social pentru care populația nu fusese pregătită, a dat naștere unor greve, manifestații și mitinguri de protest în stradă. La 15 noiembrie 1990, în Capitală, pe fondul acestor nemulțumiri, Alianța Civică (înființată abia cu nouă zile mai devreme) a adunat la un asemenea miting peste 200.000 de oameni. Dacă în primele luni ale anului românii s-au mai hrănit din euforia libertății, oamenii de rând socotind că dispariția comunismului și „economia de piață” (despre care majoritatea nu aveau știință ce anume implică) aduc de la sine, în mod automat, o viață mai bună, în toamna aceluiași an venise vremea iluziilor spulberate.

Fără îndoială, pentru Traian Băsescu, mai ales după ce i-a fost repartizat și apartamentul din strada Argentina, primul sărut al puterii a fost de-a dreptul îmbătător. Dar s-a trezit repede. La locul său de muncă, noul subsecretar de stat avea de lucru până peste cap. Prin aplicarea măsurilor Decretului 15 din august 1990, întreprinderea de Exploatare a Flotei Maritime NAVROM practic avea să dispară, locul ei fiind luat de „societăți comerciale” de exploatare a navelor. Rezultatele acestei „exploatări”, am spune, sunt astăzi vizibile. Traian Băsescu, prin „fișa postului” său și atribuțiile clar trasate de primul ministru, cu privire la „descentralizare” și „implementarea mecanismelor economiei de piață”, s-a ocupat direct de această reorganizare a managementului flotei comerciale. Pe moment însă, cea mai mare bătaie de cap era dată de navele sub pavilion românesc, tot mai des arestate în diferite porturi, fie datorită dotărilor tehnice care nu corespundeau normelor de siguranță a navigației, fie a lipsei banilor pentru achitarea diferitelor taxe. În asemenea situații, experiența dobândită la Anvers îi era utilă lui Băsescu. Dar cazul unei nave arestate i-a adus și primele critici din partea premierului Roman, chiar dacă în acea situație era vorba de un contract încheiat înainte de venirea sa în postul de la guvern. O informare a Subsecretariatului de stat pentru transporturi navale pe care îl conducea, relata în ianuarie 1991 arestarea remorcherului „Hercules” în Canalul Suez. Acesta tractase un vechi mineralier, „Bucegi”, vândut în luna septembrie 1990 ca fier vechi unei firme din Emiratele Arabe Unite. Era vorba ele unele vicii contractuale, o nerespectare de termen al livrării, la care se adăuga o decizie discutabilă a Tribunalului din Suez. Pentru a elibera nava, era nevoie de plata a 580.000 dolari. Petre Roman, probabil depășit de problemele navigației pe mare, adnotase nervos informarea: „Dl. Băsescu, cei vinovați să fie judecați! Dumneata ești direct implicat! Nu statul repară incompetența și hoția!”. Întâmplător, în această situație nu a fost nici incompetență și nici hoție, ci doar un nefericit accident, care a dus la întârzierea remorcării până la destinație a mineralierului vândut ca fier vechi, prilej pentru beneficiari să provoace acest incident. Șirul disparițiilor inexplicabile ale navelor din zestrea flotei comerciale a României nu începuse încă. Dar nici nu mai era mult până atunci — doar câteva zile.

Prima asemenea dispariție s-a petrecut pe 23 ianuarie 1991 și reprezintă epilogul straniu al unei afaceri dubioase, care a adus publicitate negativă statului român în ultimii ani ai regimului comunist și s-a încheiat profitabil în vremea în care Traian Băsescu conducea subsecretariatul de stat pentru transportul naval. Ea a făcut obiectul unui dosar penal, înregistrat la Parchetul General cu numărul 303/P, în anul 1993, în urma unei plângeri depuse în 30 iunie 1992 de Consiliul local al orașului Sulina, care a sesizat organele de

urmărire penală că o navă petrolier („Prahova”) de 19.000 TDW, proprietate a orașului, a fost înstrăinată în condiții dubioase, iar suma încasată de la cumpărător nu a intrat în bugetul local, cum ar fi fost normal. În anul 1981, printr-un decret al fostului Consiliu de Stat, se aprobase scoaterea din funcțiune, casarea navei „Prahova” și transferarea ei de la NAVROM Constanța (din subordinea Ministerului Transporturilor) la Administrația Portului Liber Sulina, în subordinea Ministerului Comerțului Exterior. Începând din vara anului 1981, nava respectivă a devenit, practic, cu aportul „specialiștilor” cu epoleți din comerțul exterior, un recipient plutitor în care se depozitaseră 2.510 tone substanțe chimice lichide. Formal, ca acoperire, Consiliul popular al orașului Sulina era cel care solicitase închirierea navei. Despre acest depozit plutitor de reziduuri chimice s-a aflat, iar scandalul internațional privind substanțele toxice depozitate în Portul Sulina nu a mai putut fi evitat. Pentru a acoperi urmele, aceiași „specialiști” cu epoleți din comerțul exterior au transferat Administrația Portului Liber Sulina în subordinea Ministerului Transporturilor, mai puțin nava, rămasă a Consiliului popular. În același timp, au fost luate măsuri pentru scoaterea din țară a reziduurilor chimice, marea majoritate a acestora părăsind România „pe diverse canale”. Urmele acestei veritabile bombe chimice au fost astfel șterse. Apoi a dispărut și nava. La data de 23 ianuarie 1991, remorcherul „Ocean Asii” sub pavilion turcesc, a sosit în Portul Sulina pentru a remorca și transporta spre Izmir, în Turcia, nava-petrolier sub pavilion românesc „Pacea”, cum fusese rebotezată cu umor negru „Prahova”, odată cu transformarea ei în depozit de deșeuri chimice. Remorcherul și „Pacea”, care mai avea încă la bord 500 tone de substanțe toxice, a părăsit Sulina în ziua de 4 februarie 1991, orele 16:30. Nava românească a fost radiată din evidența autorităților portuare românești, pentru considerentul că „și-a pierdut naționalitatea”. Practic, ea a fost vândută în Turcia, iar prețul plătit de cumpărător a fost înșușit de cei care s-au ocupat de vânzarea navei. Într-o notă din 10 ianuarie 1994, procurorul șef de secție Adrian Vlad concluziona: „este cert că miniștrii transporturilor, comerțului și mediului au cunoscut despre plecarea din țară a navei”. Urma să se stabilească, prin audierea acestora, „dacă s-a încasat vreo sumă de bani și de către cine”. Ceea ce nu s-a întâmplat nici până astăzi...

Cert este că navele sub pavilion românesc începeau, una câte una, să dispară — ca o coincidență, începând din momentul în care de destinele flotei comerciale a țării a răspuns, la nivelul executivului, Traian Băsescu. Trei luni mai târziu, la 11 aprilie 1991, Băsescu semna la Oslo, în Norvegia, ca reprezentant al părții române, în calitatea de „secretar de stat” (pe care nu o avea) o scrisoare de intenție privind „cooperarea româno-norvegiană” în mai multe domenii, în principal privind modernizarea instalațiilor de descărcare a minereului de fier din Portul Constanța, dar și re tehnologizarea unor nave ale PETROMIN, una dintre societățile comerciale apărute pe ruinele fostului NAVROM, printr-o finanțare asigurată prin intermediul grupului norvegian „Torvald Klaveness”. Tot atunci, se semna și o scrisoare de intenție între reprezentanții PETROMIN Călin Marinescu și Mihai Constantinescu și „A./S. Klaveness Chartering”, departament al grupului norvegian. După două săptămâni, pe 25 aprilie 1991, asocierea între PETROMIN grupul norvegian „Klaveness” și înființarea unei societăți mixte primea avizul Consiliului Împuterniciților Statului de la PETROMIN, cu condiția obținerii avizului Guvernului, potrivit legii. Acest aviz nu a fost obținut niciodată. Scrisoarea de intenție semnată de Traian Băsescu nu a fost ratificată prin lege sau aprobată prin Hotărâre de Guvern, pentru a obține girul necesar de autoritate și nici nu a fost publicată, ca act administrativ, în Monitorul Oficial. Cu toate acestea, ele aveau să-și producă efectele, ducând în cele din urmă la pierderea a 16 dintre cele mai bune mineraliere ale flotei

românești, contra sumei de 16 dolari.

Cu această afacere, în care abundă termeni de genul „contract de bare-boat”, „joint venture” sau „off shore”, a început șirul lung de „lovituri mortale date flotei comerciale maritime române, ale cărei nave sunt înstrăinate într-o cadență frenetică”. Autorii devalizării flotei, acum deja cunoscuți, erau familiarizați cu „sistemul capitalist” de la el de acasă, cunoscându-i toate dedesubturile, printre ei „numărându-se navigatorii propulsați în funcții de conducere, de la comandant de vapor la director de companie și șef de agenție economică”, adevărați „băieți deștepți” ai transporturilor navale⁸¹. Dezastrul provocat este de acum cunoscut, ca și epilogul său — o anchetă lungă, un proces îndelung și de repetate ori amânat, până la prescrierea vinovățiilor, ca și o banalizare a răului produs, prin îndelunga sa repetare publică și manipulare politică. Rămâne, în sine, ca fapt istoric, doar realitatea — că o parte a ceea ce odinioară însemna „avuție națională”, flota comercială a României, a dispărut fără urmă.

Vila domnului ministru

Anul 1991 nu a început sub bune auspicii pentru guvernul Roman. O îndelungată grevă pe căile ferate, pornită în februarie de la Regionala Iași, cât și alte conflicte de muncă de dimensiuni mai reduse anunțau un an al protestelor sindicale, greu de ținut în frâu, în condițiile în care marile centrale sindicale erau deja organizate și funcționale și își arătau deja forța. În urma grevei ceferiștilor de la Iași, care refuzau să reia lucrul, la 21 februarie 1991 guvernul înregistrează prima defecțiune — Ion Aurel Stoica demisionează din funcția de ministru de stat pentru calitatea vieții și protecția socială, rămânând ministru fără portofoliu. O lună mai târziu, pe 20 martie 1991, în plină ședință de Guvern, Anton Vătășescu, ministru de stat însărcinat cu activitatea industrială și comercială, Theodor Stolojan, ministru de finanțe, și Mihai Zisu, ministrul resurselor și industriei, își prezintă demisiile din funcție. Cauzele mărturisite țin de ritmul prea lent al reformei. La cererea prim-ministrului Roman, ei au rămas în funcție. Dar era evident că se impunea o nouă remaniere guvernamentală, care să revigoreze și grăbească măsurile de reformă, pentru a reduce perioada de tranziție și inerentul ei impact social negativ. Remanierea s-a produs la 30 aprilie și i-a oferit lui Traian Băsescu ocazia de a promova în fotoliul de ministru al transporturilor. Petre Roman povestește că ascensiunea lui ca membru al executivului s-a datorat în primul rând bunei impresii pe care premierul continua să o aibă în urma modului decis în care Băsescu rezolvase problema importurilor de deșeuri toxice, indiferent de poziția diferită a Serviciului Român de Informații, care se făcuse, din motive niciodată precizate, partizanul acestor operațiuni care de fapt atentau la siguranța națională. Pe lângă această „atitudine curajoasă și corectă”, un cuvânt greu de spus l-a avut și recomandarea unui membru cu greutate al cabinetului: „în aprilie '91, când nu aveam ministru al transporturilor, să-mi propună viceprim-ministrul de atunci, Anton Vătășescu: «Domnule prim-ministru, vă aduceți aminte de Traian Băsescu...». Zic: «Da, amintește-mi». Aveam o grevă sălbatică la CFR, condusă de un domn Siromascenco, care a dispărut [...]. Vătășescu spune: «Haideți să-l numim pe Băsescu, uite, are curaj, să-l numim ministru la transporturi». Aducându-mi aminte de povestea când s-a opus SRI-ului (sau așa părea), am spus: «Da, domnule, e o

⁸¹ Expresiile aparțin ziaristului constănțean Alexandru Mihalcea, care s-a ocupat ani de zile de afacerile care au dus la înstrăinarea flotei comerciale a României.

soluție». L-am chemat și i-am spus: «Uite domnule, te numesc ministrul transporturilor, prima misiune e să stingi conflictul ăsta». Mi-a spus: «Domnule prim-ministru, dacă am sprijinul dumneavoastră, eu nu am nici o ezitare»".

Prima misiune a lui Traian Băsescu a fost o reușită, el dezamorsând temporar conflictul de muncă de la CFR, ceea ce a dus la reluarea circulației feroviare, după o perioadă de sincope, greve spontane, de avertisment sau anunțate, care păreau că nu se mai termină. Ajuns ministru, s-a ocupat, după un obicei care avea să se împământenescă în firea sa, de rezolvarea unei „situații locative” care să fie conformă rangului său de ministru, pentru care apartamentul primit de la Primăria Capitalei în strada Argentina era prea mic. Pe 21 august 1991, prin Adresa 154086 înregistrată la Secretariatul General al Guvernului, Traian Băsescu a solicitat, sub semnătură, repartizarea unui apartament corespunzător în București pentru familia sa, care, arăta el către Paul Jerbas, secretarul general al guvernului, „se compune din 5 persoane”, locuind în Aleea Zmeurei nr. 2 din Constanța împreună cu soția, două fiice și tatăl său, Băsescu Dumitru. Cu operativitate, a primit o repartitie chiar a doua zi, pentru o vilă situată în Bulevardul Aviatorilor, la numărul 57. În noul contract pentru vila din Aviatorilor și în fișa locativă nr. 60165, din 28 august 1991, s-au făcut aceleași mențiuni, actul fiind semnat de către Traian Băsescu.

Vila din bulevardul Aviatorilor 57 era cu adevărat frumoasă și mare (șapte camere plus dependințe, însumând 130 metri pătrați, garaj și grădină, față de cele patru camere, cât avea apartamentul din strada Argentina, la care a renunțat). Imobilul a fost construit de pictorița Sabinela Negulescu, înainte de război, cu un împrumut garantat cu ipotecă de către părinții săi. Când regimul comunist căuta case pentru noii „demnitari”, ea a fost confiscată și repartizată prin gospodăria de partid istoricului pro-comunist Ion Popescu-Puțuri. După 1989, doamna Negulescu a început demersuri pentru redobândirea casei ocupate de Traian Băsescu, inclusiv o acțiune judecătorească. Fratele doamnei Negulescu, cunoscutul regizor Jean Negulescu, i-a scris un memoriu lui Ion Iliescu s-o ajute pe sora sa să redobândească imobilul. Un alt memoriu, transmis premierului ajuns la Petre Roman a beneficiat de un răspuns în doi peri: „nu pot să-l forțez să iasă din casă”. Nu s-a putut nici atunci când, în final, printr-o decizie definitivă a Curții de Apel, secția a III-a civilă, doamna Sabinela Negulescu a redobândit casa⁸², Traian Băsescu refuzând multă vreme să o părăsească.

În legătură cu obținerea locuințelor din București, s-a afirmat că nu avea nici dreptul să primească repartitie de la Primăria Capitalei și nici de la Fondul de stat prin guvern, ci cel mult o locuință de serviciu în calitate de ministru, contractul de închiriere pentru imobilul din Aviatorilor 57 fiind nul de drept, conform Legii 5/1973, care nu permitea deținerea concomitentă a două locuințe de la stat, cu atât mai mult cu cât noua casă, pentru care plătea o chirie lunară de numai 1749 lei, era prea mare pentru familia sa de cinci persoane, deși legea prevedea o normă locativă de 10 mp pentru fiecare membru al familiei. Mai mult, într-un raport din 1993 al lui Ion Honcescu, șeful Corpului de Control al Prim-ministrului, Băsescu a fost acuzat pentru fals intelectual și uz de fals, întrucât „a înscris fictiv și pe Băsescu Dumitru, atestând că face parte din familie, în sensul locativ. În realitate, Băsescu Dumitru, împreună cu soția sa, Elena, locuiesc în Constanța, Str. Arcului nr. 2, bl. C3, et, 3, se. A, ap. 13 într-o unitate locativă compusă din 2 camere, pe care au cumpărat-o (conform contractului de vânzare nr. 4089) la 5 martie 1991. Părinții lui Traian Băsescu locuiesc și în prezent în apartamentul respectiv, plătindu-și obligațiile de întreținere a imobilului atât la asociația de locatari, cât și la Administrația Financiară. Este evident deci că în sens locativ

⁸² Ziarul de Vâlcea, 7 mai 2007

sunt două familii distincte, mențiunile făcute de Traian Băsescu fiind fictive"⁸³. Scandalul „caselor” lui Traian Băsescu era însă abia la început, președintele României dovedindu-se, după cum vom vedea, un adevărat „campion al locuințelor luate ilegal de la stat”⁸⁴.

După cum arată raportul citat al lui Honcescu, proaspătul ministru al transporturilor s-a arătat grijuliu și cu protejații săi din minister. Lui Călin Marinescu, celebrul „Shogun”, pe care l-a adus de la PETROMIN la secretariatul de stat pentru transporturi navale, i-a obținut un apartament cu 4 camere în Piața Victoriei, bl. 12, et. 4, pe care ulterior acesta l-a cumpărat, deși mai avea o altă locuință proprietate personală în Constanța, fiind în aceeași situație ca și Băsescu. La fel a făcut în cazul secretarului de stat Mihai Serescu, care a primit un apartament cu 4 camere în B-dul Iancu de Hunedoara, de asemenea cumpărat ulterior de fericitul chiriaș. Și el avea însă avea un apartament proprietate personală în Constanța. Traian Băsescu a pus chiar fostul său apartament din strada Argentina „la dispoziția lui Șuteu Constantin, director adjunct în Ministerul Transporturilor”, deși familia Șuteu locuia în Constanța, domnul Șuteu fiind fostul adjunct al lui Băsescu la Inspectoratul de Stat pentru navigația civilă. În acest din urmă caz, a fost acuzat din nou de fals intelectual și uz de fals, pentru că, deși nu avea atribuții în repartizarea de locuințe, „a semnat o notă depusă la ICRAL Herăstrău, prin care atesta că familia Șuteu se compune din 5 persoane: soț, soție, două fiice și un fiu”. În realitate, soții Șuteu aveau doar doi copii — Irina și Iuliana. „Cum însă norma locative era sensibil depășită, apariția a încă unui membru de familie justifica încheierea contractului de închiriere. Considerăm că atestând fapte nereale într-un act oficial care a produs consecințe juridice, Traian Băsescu a săvârșit infracțiunea de fals intelectual⁸⁵”, încheia Honcescu raportul său.

Dar proaspătul ministru nu se încurca în asemenea mici detalii. Seara, își petrecea ceasurile de odihnă de cele mai multe ori singur în casa din Aviatorilor, căci, după propriile declarații, Maria Băsescu și familia l-au urmat la București abia în 1994. În cursul zilei, înconjurat de echipa sa de la minister, pe care o recompensase cu case de la stat, a trecut la treabă.

Vagoane parfumate

Pe 17 iunie 1991, a izbucnit din nou o grevă generală a feroviarilor, în urma unor nemulțumiri legate de semnarea contractului colectiv de muncă. Într-un timp record, de nici 12 ore, Traian Băsescu a reușit să-i întoarcă pe ceferiști la muncă, spre mulțumirea premierului Roman, care își vedea așteptările împlinite, în raport cu activitatea noului ministru al transporturilor. Într-un interviu acordat la două zile după stingerea conflictului, acesta din urmă arăta că „greva, din capul locului o spun, a fost absolut ilegală. A existat o divergență la contractul colectiv de muncă, care trebuia soluționată conform Legii 14, prin arbitraj la Ministerul Muncii [...]. Totul se baza pe dezinformarea salariaților, dezinformare practică de liderii sindicali. Pe fondul pasivității administrației în informarea corectă a oamenilor, unii lideri sindicali au reușit să-i antreneze pe o parte din salariați în acest carusel al grevei”. Dar fără succes, spune Băsescu, cu convingerea că „oamenii devin din ce în ce mai greu de manipulat”. Ca o premieră, ministrul solicitase o acțiune în instanță pentru acoperirea pagubelor produse de greva ilegală, de la cei care o declanșaseră (cu referire directă la

⁸³ *Evenimentul Zilei*, 18 noiembrie 1993

⁸⁴ *Național*, 16 februarie 2005

⁸⁵ *Evenimentul Zilei*, 2 noiembrie 1993

liderul sindical Ștefan Siromascenco) și de la participanți, prin rețineri din salariu. Acțiunea avea să reducă considerabil practica „grevelor spontane” și să ofere o gură bună de oxigen unui guvern asediat de mișcări de protest. Ministrul Băsescu constata cu acea ocazie starea „extrem de grea” de la căile ferate, unde prețurile de exploatare au crescut (prin scumpirea energiei electrice de 20 de ori și a motorinei de 6 ori), în vreme ce se înregistrau scăderi masive ale volumului transportat (la marfa, acesta reducându-se la jumătate). CFR-ul era pus, practic, în situație de faliment. Traian Băsescu anunța rezolvarea pe moment a problemelor: a obținut de la Guvern ștergerea datoriilor regiei către bugetul de stat din 1989 și 1990 (de 3,2 miliarde lei), cât și fonduri pentru modernizarea transportului feroviar: „informați cititorii că am solicitat alocarea unor sume pentru infrastructura căii ferate. Răspunsul a fost favorabil, dar nu este cuantificat încă, urmează să se găsească resursele”. Nu se preconizau creșteri de tarife decât la transportul de marfa; călătorii puteau deocamdată răsufla liniștiți. Și chiar dacă va crește prețul biletelor, spunea ministrul, „veniturile din aceste creșteri nu sunt dirijate către înnoirea parcului de vagoane, ci sunt folosite ca să acopere strict costurile de exploatare ale căii ferate. Nu ne permitem să punem în spatele călătorului costurile de modernizare, de anvergură, ci, pur și simplu, să putem să ne acoperim costurile de exploatare”⁸⁶.

Nu s-a întâmplat așa. În timpul ministeriatului său, regia Căilor Ferate a realizat un masiv import de vagoane de călători (155) din Germania, a căror contravaloare a fost ulterior acoperită inclusiv prin creșterea tarifelor la transportul de călători, care pur și simplu au explodat după plecarea lui Traian Băsescu de la conducerea Ministerului Transporturilor. Ministrul nu mai era, dar SNCFR a rămas cu datorii de peste 125 de milioane de mărci germane, datorii ce au fost achitate, eșalonat, timp de cinci ani de atunci încolo. Vagoanele importate nici măcar nu erau noi, aflându-se în circulație în Bulgaria și fosta Cehoslovacie, iar expertiza tehnică a delegației SNCFR a propus să nu se realizeze acest import, descoperind că aceste vagoane au și numeroase defecte. Ca urmare, Teodor Groza, pe atunci director al Societății Naționale de Căi Ferate, nu a aprobat acest import — ceea ce a dus la intrarea sa în conflict cu ministrul Traian Băsescu, care l-a și demis, numindu-l în locul său pe Aurel Dumitrescu, „omul său de încredere”, care reia discuțiile pentru realizarea importului. Fondurile necesare plății avansului s-au obținut prin Hotărârea Guvernamentală 847 din 21 decembrie 1991, care stabilea că 115 vagoane (au fost, în final, 155) urmează să fie importate și aproba alocarea j a 2 miliarde de lei din fondul special, constituit prin vânzarea locuințelor construite din fondul statului. Dar la începutul anului 1992 o comisie senatorială a socotit drept „nelegală” utilizarea acestor fonduri, iar suma pentru avans a trebuit să fie acoperită din încasările valutare ale SNCFR, obținute prin vânzarea de șină de cale ferată uzată. Primele vagoane au intrat în țară în decembrie 1992. Inginerul Aurel Dumitrescu, președintele SNCFR, declara importul necesar, pentru că regia j „nu are în dotare vagoane ce pot circula cu 160 km pe oră și vagoanele CFR sunt urât mirositoare”. În februarie 1993, Inspectoratul General al Poliției, Direcția transporturi, a dispus efectuarea unor expertize tehnico-contabile referitor la achiziționarea vagoanelor de călători din Germania. După mai bine de un an, ancheta a fost blocată, iar dosarul cu vagoanele a fost așezat într-un fișet prăfuit, alături de cel al flotei⁸⁷.

Pentru a importa din Germania vagoanele „parfumate”, SNCFR a exportat nu mai puțin de 27.483 tone de șină de cale ferată uzată, acoperind astfel avansul de 15% din suma

⁸⁶ *Adevărul*, 22-23 iunie 1991 (interviu realizat de Geo Ciolcan)

⁸⁷ *Adevărul*, 18 mai 1994

totală a importului (10.714.543,63 dolari), în urma avizului de export 1035 din 23 iulie 1991, solicitat și primit de la Departamentul Comerțului Exterior din Ministerul Comerțului și Turismului, deși singurele ordine al Ministerului Comerțului și Turismului prin care se include „șina uzată” pe lista mărfurilor la export sunt din luna martie, respectiv mai 1992. Prin acestea se prevedea un contingent de export de 400.000 tone fier vechi, inclusiv șine uzate. În anul 1993, șina de cale ferată a fost interzisă la export. Șinele au fost vândute în 1991 cu 112,02\$/tonă către uzinele germane Thyssen, dar la Berlin s-a inclus în contract un amendament privind obligația vânzătorului de a suporta toate cheltuielile pe parcurs intern, până la livrarea mărfii la bordul navei. Contractul a intrat în vigoare la 28 iulie 1992. Colectarea șinei uzate, contravaloarea și transportul ei la navă au costat 332.801.022 lei, incluzând încărcarea și armarea navei care a transportat șina — bani pierduți doar printr-un „artificiu” contractual. „Cât a pierdut SNCFR la această afacere și cine va plăti oalele sparte?! DI. Băsescu și cei care l-au ajutat tac. Nu-i întreabă încă nimeni, se vede”, scria cotidianul Adevărul în 24 mai 1994, în vreme ce o „altă parte a presei” arăta că Traian Băsescu a fost „acuzat inițial că în calitate dânsului de ministru a forțat pe Teodor Groza, șef al Departamentului Transporturi Feroviare, să semneze un contract care prevedea achiziționarea dezavantajoasă pentru România a 155 de vagoane de cale ferată de la firma germană «Waggonbau/Goerilz». Trecând peste faptul că nu s-a putut proba calitatea îndoielnică a vagoanelor germane, cu atât mai mult cu cât ele sunt necesare CFR-ului pentru transportai pe rutele internaționale, acuzația este lipsită de fond, pentru că actul prin care se parafa afacerea a fost încheiat la 30 noiembrie 1990, iar Traian Băsescu avea să devină ministru abia la 1 mai 1991!” (*Expres*, 23-29 noiembrie 1993).

Fostul ministru Băsescu însuși a răspuns, în 1994, acuzațiilor aduse în Parlament de raportul Comisiei Anticorupție, redactat și semnat de Romul Vonica și alți 6 parlamentari din coaliția guvernamentală: „în Raportul Vonica figurez la loc de cinste în chestiunea achiziționării vagoanelor. Nu am să ezit de a demonta (pentru că e ușor demontabil) acuzația adusă. Dar înainte de asta aș vrea să fac câteva referiri directe la date din acest raport. Chiar în primul paragraf, în Raportul Vonica se spune un adevăr absolut. Căile Ferate Române, prin SC «Mecanoexportimport», a încheiat la data de 30 noiembrie 1990 un contract cu «Wagsonbau Bautzen GmbH» din Germania pentru fabricarea și livrarea a 115 vagoane de călători în valoare de 113,137 milioane DM. De fapt, au fost 155 vagoane. În Raport, la numai două pagini mai încolo este depozitia actualului șef al Departamentului transporturilor feroviare, Groza Teodor, care declara că, la stăruințele firmei germane, ministrul transporturilor, Traian Băsescu, a făcut presiuni asupra lui pentru a semna contractul de cumpărare a acestor vagoane. Asta declară Teodor Groza și aceasta preia raportul Romul Vonica. Precizez însă că eu am devenit ministru al transporturilor la data de 1 mai 1991, și astfel acuzația adusă cade de la sine”⁸⁸. Cu abilitate, Traian Băsescu a ocolit însă fondul problemei — în contractul inițial era vorba de „fabricarea și livrarea de vagoane”, deci de importul unor vagoane noi și nu second-hand. Groza, fostul director al SNCFR, se împotrivise față de acest import de vagoane deja uzate, în exploatare, prin modificarea contractului anterior semnat de către reprezentanții Regiei și nu față de importul în sine, cu atât mai mult cu cât solicitase aceste investiții pentru modernizarea infrastructurii de transport feroviar. Dar nu prin cumpărarea de vagoane deja uzate, din care CFR-ul avea destule. De altfel, Băsescu a refuzat să-și asume orice răspundere, deși întreaga operațiune de import

⁸⁸ *Evenimentul Zilei* nr. 369, 6 octombrie 1994

de vagoane second-hand, ca și cea de export a șinelor de cale ferată (care, după unele surse, nu a fost topită, ci recondiționată și utilizată) s-a derulat în timpul ministeriatului său. În vremea când răspundea acestor acuzații cu privire la pagubele imense lăsate moștenire SNCFR-ului din vremea în care a fost ministru, Traian Băsescu era subiectul unui concertat atac din partea puterii pedeseriste, permanent hărțuit, atât datorită acestui scandal al „vagoanelor”, cât mai ales pentru soarta flotei comerciale a României, a cărei dispariție agitase îndeajuns spiritele și pentru care se cerea, tot mai intens, pedepsirea celor implicați. În fața acestei ofensive mediatice, puterea găsisse un bun prilej să-l arate cu degetul pe fostul ministru Băsescu, a cărui opțiune pentru aripa FSN-ului lui Petre Roman fusese asumată printr-o declarație publică din vara anului 1992, ceea ce-l clasa în rândul inamicilor politici.

Dar experimentatul „lup de mare” a depășit și aceste încercări. Pe lângă necazuri, îl legau multe amintiri plăcute de cariera sa ministerială. Trebuie spus, mai întâi, că pe parcursul acesteia s-a ferit să-și afișeze bunăstarea declarată mai târziu — dimpotrivă, într-o conferință de presă televizată, obicei pe care l-a împământenit (ministru Băsescu fiind una din cele mai active prezențe în media, în comparație cu colegii din cabinetele Roman și Stolojan), declara că averea îi este „destul de modestă”, el mândrindu-se doar cu mașina sa Audi 80, cumpărată în anul 1987. Dar dezvăluiri făcute presei de marinari de pe nava „Călărași” întoarsă dintr-un voiaj în luna mai 1981, arătau că aceasta transportase pe lângă mărfuri și un Audi 80 nou, pentru proaspătul ministru⁸⁹. Traian Băsescu își respecta rangul, după cum s-a văzut și cu mutarea sa din apartamentul de pe strada Argentina în vila de pe Bulevardul Aviatorilor. Iar la calea ferată n-a avut doar „probleme” cu contractai de importare a vagoanelor, sau cu grevele repetate ale ceferiștilor, ci și ceasuri reconfortante. Precum acelea petrecute prin vara anului 1991, într-o vizită în Iugoslavia. Își mai amintea probabil parfumul acelui „vagon special” un „vagon-salon”, probabil vestitul vagon cu care Nicolae Ceaușescu călătorise de două-trei ori. Ca și pe timpuri, „accesul în vagonul domniei sale l-au avut doar două persoane — șeful de cabinet și încă un însoțitor. În rest, ceilalți 18 membri ai delegației (directori, consilieri, experți), care n-au avut rangul convenit pentru vagonul-salon, au călătorit care pe unde și cum au apucat”⁹⁰. Ca o paranteză, s-a afirmat că „în timpul discuției cu partea iugoslavă despre posibilitățile de atragere a turiștilor din țara vecină la noi, domnul Băsescu ar fi spus că serviciile în turismul românesc sunt foarte proaste”. Ceea ce, în fond, era adevărat.

Începând cu 1993 și până în 1996, când a fost supus numeroaselor atacuri și amenințări din partea puterii pesediste, Traian Băsescu le-a făcut față, aparent, cu detașare și seninătate. Părea lipsit de temeri față de tot ce a spus și a făcut ca ministru al transporturilor. De fapt, permanentul tir al cărei țintă mișcătoare era l-a supus atunci unei munci intense și solicitante. Când în 1994 Maria Băsescu a venit la București, familia reunindu-se din nou, l-a găsit pe soțul său Traian tocmai în această situație. Soția rememorează, în interviul deja citat, starea lui de tensiune de atunci: „chiar am avut unele neînțelegeri; eu și fetele, când venea soțul acasă, ne duceam după el în birou. Și el se enerva. Își lua dosarele și pleca în altă parte. Era obișnuit singur”. Puterea, cum se vede, are întotdeauna o parte ascunsă — nici plăcerea și parfumul îmbrățișării și nici neajunsurile ei nu pot fi împărțite. Dar, pe lângă aceste neajunsuri, curând Traian Băsescu avea să intre într-o nouă confruntare, din care nu a ieșit nici până astăzi - cea cu umbrele propriului trecut.

⁸⁹ *Telegraf nr. 31*, 28-29 februarie 1992

⁹⁰ *Adevărul*, 22-23 iunie 1991

Capitolul III: Umbrele trecutului

În vremea când pe la începutul anului 1992 Traian Băsescu avea probleme la minister, din pricina Comisiei economice a Senatului, care socotise drept „nelegală” Hotărârea de Guvern pentru cumpărarea vagoanelor second-hand din Germania din fondul acumulat prin vânzarea locuințelor de stat către cetățeni și ministrul se străduia să obțină aprobarea ca să finanțeze avansul la contract din vânzarea la export a șinelor de cale ferată, o cu totul altă neliniște, până atunci îngropată în cele mai întunecate unghere ale memoriei, i-a îndepărtat pentru o vreme atenția de la chestiunile curente. Acum, confruntarea era una nouă pentru el, nemaîncercată până atunci — nu cu îndărătnici din Parlament, Guvern sau sindicate care se opuneau aventurilor sale comerciale, numite „reforma în transporturi” (noile „contracte” ale navelor din flotă sau „investițiile în infrastructura SNCFR”), ci cu ceva fără chip și fără glas, dar mai puternic decât orice om îi stătea acum în cale — Traian Băsescu trebuia să-și înfrunte propriul trecut.

„Sursa”

În 18 februarie 1992, ziarul constănțean *Telegraf* începea publicarea în serial a unor nume de informatori ai Securității, provenind, după cum s-a lămurit ulterior, dintr-un registru special al evidenței aprobărilor date de conducerea locală de partid, la solicitarea Inspectoratului Județean de Securitate, pentru a folosi ca informatori anumiți membri de partid. Acestea erau uzanțele, după ce Nicolae Ceaușescu a interzis la începutul anilor '70 ca membrii PCR să mai fie racolați sau urmăriți de poliția secretă comunistă fără avizul conducerii locale de partid, de la nivel județean sau al Municipiului București, în funcție de domiciliul respectivilor. „Lista cu informatorii Securității”, extrași din acest *Registru cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate* a fost deschisă de la primul număr al serialului de „Băsescu Traian - Ministru al Transporturilor”. Au urmat, în episoadele următoare și alții — notabilități locale, dar și personalități vizibile, puternic mediatizate atunci, precum senatorul FDSN (viitorul PDSR) Gheorghe Dumitrașcu, fost profesor de istorie înainte de 1989. În debutul serialului care a tulburat nopțile multor constănțeni de vază, ziarul publica poziția 19 din registru, unde se afla numele Băsescu Traian, data sa de naștere, menționarea locului de muncă la vremea în care a fost racolat (IEFM NAVROM Constanța), cu mențiunea că este „sursă” din data de 5 noiembrie 1977, ceea ce presupunea deci racolarea sa la mai bine de un an de la terminarea Institutului de Marină, când deja era ofițer navigator. Comentariile ziarului erau extrem de dure la adresa lui și, fără îndoială, au avut darul să-l tulbure, dar nu atât de mult cât episodul din trecut pe care îl evoca. Momentul era unul dificil. Sensibilitățile românilor legate de fosta poliție politică comunistă erau încă puternice, iar în aceeași perioadă senatorul țărănist Constantin Ticu Dumitrescu începuse bătălia sa publică pentru deconspirarea Securității, cu o largă susținere publică, afirmând că atâta vreme cât nu vor fi publicate numele informatorilor „țara asta nu va ieși din criza morală în care se află [...]. Știți cât de periculoși sunt informatorii? Un informator poate ajunge ministru sau mitropolit, dar nu va putea fi niciodată un om cinstit, liber și demn. Va fi furat de forțe oculte care nu se mai știe în mâinile cui se găsesc acum”. Ziarul constănțean își fundamenta demersul publicării numelor de

informatori tocmai cu afirmația, iar exemplul ministrului transporturilor era considerat drept grăitor din acest punct de vedere: „forțând o conjunctură să-i devină favorabilă, călcând în picioare conștiințe, distrugând capacități de transport (vezi nava „Biruința”), slugăruind în gașca contra-marinarului Anghelescu, permanent obsedat de ideea puterii, turnătorul Băsescu se cațără cu repeziciune în crăcile noii stăpâniri. Deturneză rezultatul unei greve a marinarilor și devine, la scurt timp, ministru al transporturilor. Dar aici, în acest punct-cheie, se pot obține beneficii grave și imediate fără riscuri. Parte pentru unii, parte pentru alții. Închirierile de nave și vânzările acestora se dovedesc a fi surse de venituri fabuloase”⁹¹. Aceasta era percepția timpului și a celor din orașul în care locuise atâția ani asupra ascensiunii lui Traian Băsescu — din Constanța la București, din Alea Zmeurei în Bulevardul Aviatorilor, de la Inspectoratul Navigației Civile la Ministerul Transporturilor. Din cauza scandalurilor legate de înstrăinarea flotei, condiție în care tot mai mulți marinari îngroșau rândurile șomerilor, la care se adăuga și acesta al presupusei sale colaborări cu Securitatea, Băsescu devenea impopular în propriul oraș — ceea ce, probabil, l-a determinat, atunci când a fost cazul, să nu-și aleagă Constanța drept circumscripție electorală la depunerea candidaturii pentru un loc de deputat în Parlamentul României, ci tocmai județul Vaslui.

Fără îndoială, scandalul public izbucnit în februarie 1992 în legătură cu acest aspect nebulos din propriul lui trecut nu putea să rămână fără o replică. În cele din urmă, după mai bine de o lună, Traian Băsescu a confirmat colaborarea cu Securitatea. La solicitarea unui reporter, „ministrul Băsescu a confirmat că a semnat o serie de note informative, în perioada când ocupa funcția de comandant de navă”, arată cotidianul *Telegraf*. 8 aprilie 1992, ca și motivul invocat pentru această colaborare, care s-a făcut, după cum afirma Traian Băsescu, „conform prevederilor Legii 23 [privind secretai de stat — n.n.] a regimului ceaușist”. O lună mai târziu, răspunzând la întrebarea „vă temeți de publicarea dosarelor dvs. de Securitate?” pusă de revista *Expres Magazin*, ministrul Băsescu a afirmat fără echivoc: „nu am să-mi reproșez nimic [...]. Niciodată vreun comandant din flota română nu și-a pârât echipajul. A dat informații asupra modului cum i-a mers nava, ce s-a întâmplat cu nava, dar nici un comandant român nu a spus că marinarul cutare a schimbat 100.000 lei sau că a vândut whisky nu știu unde. Asta au făcut alții care erau tot în echipajele noastre”⁹². Între timp, cei care puteau cunoaște episoade sensibile din trecutul lui gravitau acum în cercul de apropiați sau al celor pe care-i proteja. Pe lângă echipa de constănțeni, în frunte cu „Shogunul” Călin Marinescu, pe care se baza la minister, a avut grijă și de un fost activist local, care fără îndoială, prin natura funcției, avusese dese „contacte de serviciu” cu „comandantul” Băsescu înainte de 1989. Precum sesiza presa locală, „multă lume a avut baftă de Băsescu [...]”. Bunăoară, tovarășul Buzatu Constantin, până mai deunăzi secretar al Comitetului județean PCR cu probleme economice, care a fost numit la post în primele zile ale anului 1992 tocmai în Argentina, la Registrul Naval Român⁹³.

Fără îndoială, Traian Băsescu mai avea un motiv de autoliniștire cu privire la neplăcuta evocare a acestui episod de la începuturile carierei sale. Unul dintre oamenii trecutului, care ar fi putut să-i tulbure adânc prezentul, până la a-i distruge poziția pe care o câștigase cu greu și a-i năruie toate speranțele pentru viitor, rămânea în tăcere și umbră: locotenent-major Mihai Avramides, ofițer de securitate care se ocupase de navigatorii constănțeni în anii '70.

⁹¹ *Telegraf* nr. 23, 18 februarie 1992

⁹² Citat de *Telegraf* nr. 85, 18 mai 1992

⁹³ *Telegraf* nr. 8, 28 ianuarie 1992

Numele lui este menționat în dreptul lui Traian Băsescu în *Registrul cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate*. El era, după normele și tiparul acestor documente, ofițerul care a făcut recrutarea „sursei”, cum eufemistic erau numiți informatorii membrii ai PCR. Avramides dispăruse însă de ceva vreme din Constanța și, după câte se știa, nu mai lucra de multă vreme la Securitate, foarte probabil spre ușurarea acelor navigatori care se simțeau cu conștiința încărcată.

Securiștii din port

În ultimele două decenii ale regimului comunist, la Constanța a funcționat o subunitate specială a Departamentului Securității Statului, cu indicativul UM 0757, altfel spus Serviciul de Securitate pentru Portul Constanța. Asemenea servicii, încadrate cu trei-patru ofițeri sau chiar mai mulți funcționau, precum în cazul de față, în unități socotite de importanță deosebită ale „economiei socialiste”, ca marile întreprinderi, cu peste 10.000 muncitori, marile șantiere sau unitățile economice cu „profil special”. Serviciul de Securitate din Portul Constanța era coordonat, în vremea în care Traian Băsescu apare ca fiind racolat ca „sursă” de către ofițerul Avramides, de către lt.col. Ion Ivanciu, urmat la comandă (până în 1989) de Dumitru Nicușor. La Securitatea portului mai lucrau căpitanul Ion Roșioru și lt.maj. Constantin Decu. Avramides era „proaspăt” în „munca de securitate”, în care nici nu a rămas pentru prea multă vreme (cinci ani, între 1977 și 1982). După cum au dovedit-o investigații recente în arhiva fostei Direcții Generale a Penitenciarelor, în care s-a găsit dosarul său de cadre⁹⁴, după terminarea stagiului militar în iunie 1967 s-a angajat ca magazioner la întreprinderea de împletituri Galați, aparținând Direcției Generale a Penitenciarelor din Ministerul de Interne. A fost selectat și admis, în 1969, la Școala militară de ofițeri activi nr. 2 București (UM 0564), pe care a absolvit-o în 1972, ca șef de promoție pe profil penitenciar, cu gradul de locotenent. A predat la școala de subofițeri pentru penitenciare de la Hârșova, până în luna august a anului 1977, când aceasta s-a desființat. Avramides a ajuns la Securitate, fiind mutat la Inspectoratul Județean Constanța al Ministerului de Interne, ca ofițer operativ principal la Serviciul securitate pentru Portul Constanța (UM 0757), unde și-a întâlnit un fost coleg de la școala de ofițeri din București, pe locotenentul major Decu. Dacă faptele coincid cu cele consemnate în registru, Traian Băsescu a fost unul dintre primii ofițeri navigatori pe care căpitanul Mihai Avramides, din Departamentul Securității Statului, i-a racolat.

Deși figură nouă în port, el și-a făcut repede relații, indispensabile în „munca de securitate” - printre apropiații săi numărându-se Alexe Blanche, șeful Serviciului personal, și inginerul Eugen Gavea, de la IEFM NAVROM Constanța, unde soția sa, Maria Avramides, născută Graur, a lucrat ca desenator principal. Din notările de serviciu întocmite anual între 1977-1982⁹⁵ pe numele lui Avramides, rezultă că la această unitate (UM 0757 Constanța - DSS) ofițerul „a lucrat în cadrul colectivului navigatori români din serviciul securitate port [...], unde a contribuit la o mai bună cunoaștere a personalului muncitor navigant în perioada cât s-a aflat în staționare în porturile capitaliste, a reușit să obțină multe date de interes despre persoane străine ce au preocupări informative formele și metodele folosite”. A avut și dificultăți, în cursul anului 1979, „ofițerul a manifestat și unele lipsuri în activitate ce s-au referit la munca cu rețeaua informativă. [Aceasta] nu s-a desfășurat la cotele exigențelor

⁹⁴ www.grupul.ro/files/Dosar_Avramides/Dosar_cadre_Avramides_integral

⁹⁵ http://www.grupul.ro/files/Dosar_Avramides/dosar_avramides_pagini_selectate/10.Avramides_1981.jpg

actuale pentru depistarea elementelor aflate în atenția serviciilor de informații străine și uneori a exploatării informațiilor de la rețeaua cu domiciliu în alte localități; inițierea unor măsuri simple în dosarele de urmărire și negăsirea unor surse cu pătrundere pe lângă obiectivele în lucru (DUI «Marcu» și «Cârma»); insuficientă atenție în raportarea unor evenimente din problemă, motiv pentru care a fost pedepsit cu 10 zile de arest cu prestarea serviciului". După problemele din 1979, Avramides a realizat o serie de „recrutări de bună calitate", reușind să intervină „în unele dosare de urmărire informativă cu măsuri corespunzătoare ce au ajutat la clarificarea suspiciunilor". În anul 1981, Avramides „a lucrat mai bine cu rețeaua informativă din legătură, activitatea desfășurată cunoscând un salt calitativ materializat prin obținerea și lucrarea unor informații cu valoare operativă pentru munca de securitate, prin cunoașterea mai corespunzătoare a activității marinarilor de pe navele de care răspunde, modul cum acționează unele elemente din străinătate asupra acestora, stări de pericol și fapte ce puteau conduce la evenimente cu consecințe pentru economia națională [...]. A contribuit mai mult la cunoașterea și prevenirea unor acțiuni ale navigatorilor angajați în flotă, semnalați cu intenții de evaziune, a acționat combativ pentru îndepărtarea lor".

Cu toate aceste succese, care arătau că „se încadraseră" în colectivul Securității din Portul Constanța, în 1982 Mihai Avramides a depus un raport pentru mutarea sa înapoi la Direcția Generală a Penitenciarelor. Cererea i-a fost acceptată și el a trecut în aparatul central al DGP în funcția de profesor la Cursul de perfecționare a cadrelor de penitenciare din București (1982-1983). Ulterior, a ocupat mai multe funcții în sistem, inclusiv cea de comandant de penitenciar; s-a pensionat în februarie 2002 din funcția de locuitor al comandantului Penitenciarului Brăila, cu gradul de colonel⁹⁶ și trăiește într-un apartament de bloc din acest oraș, în care se mutase, cu serviciul, din 1984. A refuzat să facă orice declarație în legătură cu activitatea sa ca ofițer operativ principal al Serviciului de Securitate din Portul Constanța — și cu atât mai puțin cu privire la racolarea de către el ca „sursă" a lui Băsescu Traian, în data de 5 noiembrie a anului 1977, în vremea în care el era un „boboc" în Securitate, iar „sursa" lui un „boboc" în navigație. Nu se știe mai multe nici despre dosarele „Marcu" și „Cârma" - ele, dacă e să credem Serviciului Român de Informații, nu au existat niciodată. La sfârșitul lunii mai a anului 2004, în cadrul procesului intentat lui Mugur Ciuvică de Traian Băsescu, în urma dezvăluirilor legate de colaborarea sa cu Securitatea, Judecătoria Sectorului 2 București a transmis Serviciului Român de Informații o adresă prin care solicita copii ale unor documente, printre care și dosarul de urmărire informativă (DUI) „Cârma", din perioada 1979-1981. Răspunsul transmis Judecătoriei Sectorului 2 de către Serviciul Român de Informații, înregistrat cu Nr. S/62978 din 28.06.2004, a fost că „documentele solicitate nu au fost identificate în arhiva preluată de la fostele organe de securitate". Ulterior, dosarul de cadre al lui Mihai Avramides demonstra că SRI a mințit atunci când a susținut că Dosarul de Urmărire Informativă (DUI) „Cârma" nu există.

Potrivit *Registrului cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate*, registru care cuprinde informatorii Securității membri de partid din județul Constanța, Traian Băsescu, a fost folosit ca „sursă" de către locotenentul major Mihai Avramides de la Securitatea Port Constanța, începând cu data de 5 noiembrie 1977. Dosarul de cadre de la penitenciare al lui Avramides, așa cum am văzut, confirmă că acesta era pe atunci ofițer operativ principal la Serviciul de Securitate al portului

⁹⁶ http://www.grupul.ro/files/Dosar_Avramides/dosar_avramides_pagini_selectate/05.Fisa_personala.JPG

Constanța (UM 0757), lucrând în cadrul „colectivului «navigatori români»” și ocupându-se îndeosebi de „navele petroliere”. Despre Avramides, Serviciul Român de Informații s-a arătat întotdeauna discret. În 2001, SRI-ul (moștenitorul arhivei securității) „nu avea habar” de activitatea lui Avramides în UM 0757 (1977-1982). La o adresă a penitenciarului Brăila, nr. G-S/2096 din 02. 02 2001, prin care penitenciarul cerea UM 0764 Constanța — SRI, să-i comunice adevărurile cu încadrările în grupele de muncă ale lui Avramides, SRI Constanța răspundea cu următoarea notă: „vă comunicăm că din verificările efectuate de către noi, rezultă că acesta a fost cadru activ al unității noastre, *probabil* [s.n.] în perioada menționată de dumneavoastră în adresă”.

Jumătățile de adevăr învăluie acest caz. În 18 iunie 1998, în contextul în care izbucnise un nou scandal public privind colaborarea unor politicieni cu Securitatea a aprins din nou spiritele (fiind aduse în discuție cazurile vicepreședintelui PNȚCD Vasile Lupu și cel al ministrului sănătății, UDMR-istul Francis Barany), Traian Băsescu, pe atunci vicepreședinte al Partidului Democrat și ministru al transporturilor, afirma la o conferință de presă a partidului, răspunzând unei întrebări, că a semnat, în calitate de comandant de navă, rapoarte către Navrom, care ajungeau apoi la Securitate. Băsescu a opinat că dosarul lui de la Securitate nu poate apărea într-un ziar, deoarece a lucrat „12 ani în străinătate” și, din această cauză, dosarul „trebuie adus cu camionul”. El a precizat că PD cunoștea activitatea lui de comandant de navă și că, în opinia sa, acum apar în presă doar dosarele celor care nu mai sunt „utili serviciilor secrete”, dar a refuzat să comenteze cazurile lui Lupu și Barany, a cărui demisie fusese deja solicitată de premierul Radu Vasile⁹⁷. Ce însemna însă „a fi util serviciilor secrete”, Traian Băsescu nu a fost întrebat și nici nu a spus.

În 14 februarie 2004, după ce a fost readusă în discuție nota din *Registrul cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate*, care îl menționează ca „sursă”, Traian Băsescu se vedea din nou confruntat cu umbrele trecutului. A reacționat prompt, afirmând: „nu am fost niciodată informator al Securității și nici nu mi s-a propus să devin așa ceva [...]. Nici un comandant de navă, nici un ofițer de marină nu și-a turnat echipajul la organele de Securitate. Ca și comandant, într-adevăr, la întoarcerea dintr-o călătorie trebuia, conform legilor de atunci, să informez pe armator în legătură cu zonele unde am fost, persoanele cu care am stat de vorba, eventualele probleme de ordine și disciplină din rândul echipajului, starea tehnica a navei angajate în voiaj. Atât și nimic altceva. Unde trimitea mai departe armatorul raportul pe care eu îl prezentam, asta nu mai am de unde să știu”. Băsescu a mai declarat că, atât în calitate de ofițer la bordul navei „Crișana”, cât și în calitate de comandant al petrolierelor „Argeș”, „Crișana” și „Biruința”, avea ca obligații de serviciu întocmirea de rapoarte care vizau starea tehnica a navei, rapoarte de escală, rapoarte privind evenimente de navigație, starea disciplinară de la bord și rapoarte de cheltuieli: „niciodată rapoartele nu au vizat atitudinea oamenilor față de regim sau puncte de vedere exprimate în particular. Întotdeauna rapoartele se depuneau la sediul Companiei de navigație și erau semnate”. Prin semnătură, în calitate de comandant, își asuma „responsabilitatea celor înscrise”.

În aceeași zi, a ieșit în apărarea sa și partidul. Biroul de presă al Partidului Democrat declara că „președintele PD nu a cunoscut nici un ofițer pe numele Avramides [...]. Președintelui Traian Băsescu nu i s-a adus niciodată la cunoștință că ar fi fost sursă a Securității [...]. Drept urmare, liderul democrat nu accepta nici un fel de responsabilitate pentru înscrisurile ce se aflau în registrele foștilor prim secretari”. Dar în 29 noiembrie 2005,

⁹⁷ „Mediafax”, 18 iunie 1998

o echipă a televiziunii Antena 3 a stat de vorbă cu fostul locotenent major de securitate Mihai Avramides. El a negat că ar fi fost cel care l-a recrutat pe Băsescu, și susține că s-a întâlnit cu Traian Băsescu „doar de vreo două ori la sfârșitul anilor '70“. Avramides recunoștea că a fost ofițer de Securitate în portul Constanța, dar afirma că singura lui misiune era aceea de a strânge informații tehnice, susținând că a povestit telefonic aceste detalii inclusiv membrilor Colegiului Național pentru Studierea Arhivelor Securității. Mihai Avramides a declarat pentru reporterii Antenei 3 că „este scos la înaintare din răzbunare“, că șefii lui din acea vreme „știau mai multe despre activitatea lui Traian Băsescu, dar nu sunt întrebați¹⁴. În fond, declarația lui contrazice afirmația din 14 februarie 2004, potrivit căreia Traian Băsescu nu l-a cunoscut niciodată pe ofițerul de securitate Mihai Avramides. Cât despre „șefii“ săi de atunci, au toate motivele să tacă. După 1989, Dumitru Nicușor și Constantin Decu, cei care este posibil să-l fi „preluat“ ca „sursă“ pe Traian Băsescu după ce Avramides a plecat din Securitate, au avut toate motivele să tacă. Primul, avansat la gradul de general, a ajuns șeful SRI Ialomița, iar cel de-al doilea, Decu, fostul coleg de la Școala de ofițeri a Ministerului de Interne al lui Avramides, a fost până în 1997 șeful SRI Constanța. Dimpotrivă, dincolo de tăcere, ca și în cazul activității sale la Anvers, s-au găsit ofițeri din fosta Securitate, care să-i ia apărarea lui Traian Băsescu. În 6 octombrie 2005, Gheorghe Dinu a declarat că, din poziția sa de fost șef Serviciu Contraspionaj al Inspectoratului Județean de Securitate de la Constanța, știe că „Băsescu nu a fost informatorul meu sau al subalternilor mei¹¹, fără să precizeze însă dacă Securitatea portului Constanța i se subordona, sau dacă, încălcând principiul conspirativității muncii, ofițerii îi raportau asupra fiecărui informator racolat. În schimb, fostul securist lăsa să se înțeleagă că alta ar fi fost situația lui Traian Băsescu la Anvers, căci „în toată lumea, numai ambasadorii, dar foarte rar, nu au fost ofițeri acoperiți⁹⁸.

Toate aceste jumătăți de adevăr pornesc din liniștea înclăștată cu care foștii ofițeri de la Serviciul de Securitate al portului Constanța privesc în urmă, spre acea zi din noiembrie 1977. Explicația acestor atitudini a fost sintetizată de Mircea Dinescu, într-o declarație din 13 decembrie 2005. Membrul Colegiului Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității spunea: „în mod normal, Traian Băsescu ar trebui chemat la audieri. Însă, acum el este președinte și nu știu în ce măsură vreun fost ofițer de Securitate va mai avea curajul să vorbească de trecutul lui“. Cu atât mai puțin un serviciu de informații - astfel încât „camionul de rapoarte“ despre care vorbea la un moment dat Traian Băsescu a dispărut, învăluit în umbrele trecutului, ca și camionul de margarină, împărțit odinioară frățeste între înghețată și prăjituri. Solicitat public de către două organizații non-guvernamentale⁹⁹ să dea publicității numele informatorilor din rețeaua folosită de Mihai Avramides în perioada august 1977 — august 1982, când acesta a fost ofițer operativ principal cu gradul de locotenent major la serviciul Securitate pentru portul Constanța (UM 0757 — DSS), notele pe care rețeaua informativă i le-a furnizat, rezultatele „muncii operative“ și dosarele de urmărire informativă (D.U.I.) „Marcu“ și „Cârma“ la care ofițerul lucrase, SRI a răspuns că nu deține asemenea dosare.

Dar, indiferente la declarații, adrese oficiale sau la tăcere, aceste umbre ale trecutului i-au asediat lui Traian Băsescu din timp în timp liniștea și i-au pus la încercare nervii, aducându-l de mai multe ori în situația de a-și pierde cumpătul și de a se contrazice pe sine. Căci în confruntarea cu trecutul stăpânirea de sine se pierde, argumentele și explicațiile se

⁹⁸ *Prahova*, 31 iunie 2006

⁹⁹ Grupul de Investigații Politice și Miliția Spirituală

(http://securisti.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=149&Itemid=1)

sfârșă de fapte. Inclusiv de acelea consemnate într-un anume registru, într-o zi de noiembrie a anului 1977.

Securiștii cei buni

Traian Băsescu a avut în preajma sa întotdeauna câte un „securist de treabă”, simțindu-se, probabil, în siguranță și confortabil în prezența lor, ca o pavăză menită să-l apere împotriva celor ce i-ar fi putut trăda trecutul. Așa că pare cel puțin inexplicabilă și de pus doar pe seama tensiunii pe care o trăia în preajma verdictului așteptat de la CNSAS cu privire la colaborarea sa cu Securitatea afirmațiile pe care avea să le facă în 5 septembrie 2006, intervenind în direct la emisiunea „Știrea zilei” de la Antena 3, pentru a spune, între altele, că atacurile la care este supus cu privire la trecutul său de colaborator vin tocmai din partea foștilor securiști. Este drept, cu unii dintre aceștia a avut și experiențe nefericite. De pildă, Mihai Darie, fostul secretar al Partidului Democrat (dinaintea lui Silviu Ionescu), de asemenea provenit din Securitate. Darie a fost ofițer în Direcția de Informații externe din 14 aprilie 1976 și până la fuga lui Mihai Pacepa, din 1978, când, asemenea multor ofițeri din spionaj al căror nume era cunoscut de „defector”, a fost „reciclat” și trimis la Securitatea Municipiului București, unde, între altele, a avut sub supraveghere Spitalul Fundeni și inclusiv pe soția disidentului Radu Filipescu, care lucra aici. Activitatea sa în Securitate nu l-a împiedicat să se „reorienteze” profesional, astfel încât din 1990 ajunge șef al Comisiei economice din cadrul Frontului Salvării Naționale și, apoi, secretar general al Partidului Democrat, după scindarea FSN. În 1997 a fost propulsat, cu susținerea PD, ca secretar general al Prefecturii Capitalei și apoi vicepreședinte al Agenției Naționale de Dezvoltare și membru în mai multe comisii de „privatizare”. Ca și Silviu Ionescu, Mihai Darie este acționar la mai multe firme, a acumulat o avere „după rang” și are certificat de revoluționar, cu toate drepturile aferente. Nu o dată, a participat, la dreapta lui Traian Băsescu, la întâlniri politice importante. În 12 februarie 1998, răspunzând unui ziarist care l-a întrebat de ce a fost inclus Mihai Darie în delegația PD care s-a întâlnit în ianuarie 1998 cu președintele Emil Constantinescu, având în vedere că a făcut parte din Securitate, Băsescu a răspuns că acesta a fost invitat pentru că era nevoie de mai mulți oameni care să confirme ceea ce s-a discutat cu președintele și, de altfel, Darie este „unul din foștii securiști cinstiți”. În 2001, el a fost unul din susținătorii lui Traian Băsescu în cucerirea poziției de președinte al PD.

Era atât de cinstit, încât în 17 iunie 2003 a fost primit și de Patriarhul Teoctist. Dar o lună mai târziu, pe 8 iulie, securistul cinstit Mihai Darie părăsește PD-ul și trece peste drum, la PSD, argumentându-și decizia prin faptul că fostul său protector Băsescu de fapt distruge partidul, provoacă scandal și creează animozități în clasa politică. „Mă doare, după 14 ani de zile, să constat că lucrurile în PD se îndreaptă într-o direcție greșită”, spunea acum fostul securist protejat de Traian Băsescu¹⁰⁰. Ca o paranteză, trădarea sa nu a rămas nerăsplătită: a ajuns consilier al prim-ministrului Năstase, pe probleme de administrație publică locală.

În partid și de-a dreapta lui Traian Băsescu, locul rămas liber a fost ocupat de Silviu Ionescu. Traian Băsescu simțea probabil, nevoia să aibă permanent în preajmă o persoană calmă, echilibrată, cu o perspectivă asupra „dedesubturilor” acestei lumi, așa cum se vede că ar fi un „securist de treabă”. În termeni psihologici, această reacție se numește teamă de abandon. Căci puteau veni vremuri în care umbrele trecutului să bântuie din nou, iar pavăza împotriva lor trebuia ținută aproape.

¹⁰⁰ Azi, 9 iulie 2003

Până la întâmplările pe care le vom descrie mai jos și care aveau să-i tulbure din nou curba lină, dar decisă a ascensiunii sale, Traian Băsescu a găsit cu cale chiar să provoace el însuși atacuri politice pe tema Securității. De pildă, în 25 aprilie 2000 Teodor Meleșcanu, pe atunci președinte al Alianței pentru România, a fost acuzat de Băsescu tocmai din această direcție: „sub aparența zâmbetului liniștit, Meleșcanu încearcă să aducă fosta Securitate în zona de decizie politică [...]. Singura soluție pentru îndepărtarea din viața politică a unor indivizi de teapa domnului Meleșcanu este aplicarea Legii privind accesul la dosarele fostei Securități”. În replică, Meleșcanu i-a răspuns lui Băsescu că nu se lasă impresionat de amenințările lui Traian Băsescu, deoarece „nu va avea timp să și le pună în practică, după ce efectele Legii Ticu se vor face simțite”¹⁰¹. Probabil, fiecare știa sau bănuia câte ceva despre celălalt; dar, cum se va dovedi, timpul l-a contrazis pe domnul Meleșcanu — cel puțin din perspectiva împiedicării carierei politice a rivalului său democrat în buturuga trecutului.

În curând, Traian Băsescu avea să-și tempereze de tot elanul antisecuristic, după ce, în mai 2001, au început discuțiile privind fuziunea dintre Partidul Democrat și Partidul Național Român, condus de Virgil Măgureanu. Întrebat pe 24 mai 2001 ce rost are o fuziune între PD și PNR, în condițiile în care sunt cunoscute legăturile membrilor acestui partid cu fosta Securitate, Traian Băsescu a răspuns printr-un subterfugiu neconvincător: „în ce îl privește domnul Măgureanu și pe alți oameni care au colaborat cu Securitatea, sigur că infestarea partidului cu astfel de oameni este toxică, dar legislația în vigoare îi pune în fața opiniei publice și opinia publică decide dacă poate fi ales, dacă nu poate fi ales în vreo structură de conducere”¹⁰². Cu alte cuvinte, până la proba contrarie, toți securiștii sunt buni - cel puțin pentru politică. Balanța lui Traian Băsescu pentru a judeca oamenii din perspectiva trecutului lor a înclinat de-a lungul timpului, se pare, mai întotdeauna în favoarea celor care, în vreun fel sau altul, aparțineau acelei lumi a ochilor albaștri și privirii oțelite.

Partea vătămată

Lui Traian Băsescu umbrele trecutului i-au oferit un răgaz vreme de cinci ani, din 1992 și până în 1997, când, după cum am văzut, cu prilejul izbucnirii scandalului „lista lui Severin” a trebuit să facă unele confesiuni față de colegii din conducerea Partidului Democrat cu privire la activitatea sa ca reprezentant NAVROM la Anvers. Tema a revenit în dezbateri în iunie anul următor, în contextul scandalului Barany, când Băsescu a fost solicitat din nou la clarificări cu privire la relațiile sale cu Securitatea. Dar, practic, mai bine de un deceniu de la dezvăluirile din 1992, bătăliile sale pentru apărarea propriei imagini au fost puternic ancorate în prezent, fiind legate de acuzațiile care i-au fost aduse cu privire la activitatea ca ministru al transporturilor, cu precădere la ceea ce presa a numit, preluând un caz aflat pe masa procurorilor, „dosarul Flota”. Un nou scandal public avea să izbucnească, în legătură cu trecutul său dinainte de 1989, la doisprezece ani de la primele dezvăluiri cu privire la legăturile pe care Traian Băsescu le-ar fi avut cu Securitatea.

Pe 15 februarie 2004, Mugur Ciuvică, fost șef de cabinet al președintelui Emil Constantinescu, alături de fostul ofițer navigator Max Bădin, din Constanța, l-au acuzat din nou pe Traian Băsescu de colaborare cu poliția secretă comunistă, readucând în atenția

¹⁰¹ *Ziua*, 26 aprilie 2000

¹⁰² *Ziua*, 25 mai 2001

publică *Registrul cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate*, în care acesta figura ca „sursă” a Securității. Băsescu l-a dat în judecată pe Ciuvică pentru calomnie, acesta din urmă fiind condamnat prin sentință definitivă la 14 februarie 2005, când „partea vătămată” ajunsese președintele României, la plata a 500 milioane lei despăgubiri. Inițial, Traian Băsescu solicitase, simbolic, un leu, dar a revenit — iar instanța i-a acordat exact suma cerută ca despăgubiri, dar pe care acesta nu a mai întreprins, ulterior, demersuri pentru a o obține de la cel condamnat. Procesul a fost intens mediatizat și a avut darul să readucă în atenția publică sensibilă problemă a relațiilor sale cu Securitatea.

Traian Băsescu fusese deja audiat, în conformitate cu statutul său public și cu legea, de către Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității. După republicarea datelor din registrul amintit, în 27 februarie 2004, Mircea Dinescu, membru în Colegiul CNSAS, a declarat că la această instituție, împotriva lui „nu există nici o probă reală. Acest registru a mai ieșit la lumină acum câțiva ani. Noi când l-am audiat pe Băsescu l-am întrebat despre acest lucru, iar el ne-a spus că în momentul în care venea din cursa era luat la întrebări de un ofițer”. Cu aceeași ocazie, Mircea Dinescu declara că „mai interesant” este cazul lui Silviu Ionescu, a cărui convocare la CNSAS era iminentă. În aceeași zi, după cum am văzut deja, fostul spion recunoștea că a fost șeful Serviciului I, care se ocupa de vestul Europei, inclusiv Belgia, calitate în care știa că „acolo exista acolo un cetățean Traian Băsescu la NAVROM la Anvers”, de care își amintea, deși nu îi fusese subordonat. După audierea lui Silviu Ionescu, în luna februarie 2005 Mircea Dinescu declara că acesta „a lucrat la SIE și a răspuns de Agenția NAVROM-Anvers, între 1987-1989, unde a fost angajat domnul Băsescu”.

Dar nu la CNSAS avea să poarte Traian Băsescu bătălia cu propriul trecut, ci în fața instanței de judecată, unde îi chemase pe Mugur Ciuvică și Max Bădin, acuzându-i de calomnie. În declarația de parte vătămată din 17 martie 2004, Băsescu arăta că rapoartele sale făcute cu privire la voiajele pe mare „nu se refereau la persoane, ci numai la activitățile desfășurate pe parcursul voiajului [...]. Nu am avut legături cu persoane ce făceau parte din Securitate [...]. De altfel, niciodată nu am fost contactat de un astfel de reprezentant”. Noua afirmație nu era de natură să facă lumină printre umbrele trecutului, ci să producă o și mai mare confuzie. Căci alte declarații trecute și viitoare ale lui Traian Băsescu (din iunie 1998, din 30 septembrie 2004, din 1 iunie 2004, din 3 iunie 2004, din 8 octombrie 2004, din 7 februarie 2005, din 13 decembrie 2005, din 19 iunie 2006 și din 5 septembrie 2006), conform cărora activitatea sa de dinainte de 1989 reclama contacte cu ofițerii poliției secrete comuniste o contrazice pe cea făcută în instanță la data de 17 martie 2004, în care spunea că nu a avut legături cu persoane din Securitate.

Traian Băsescu avea să revină asupra acestei afirmații destul de repede, fără să o corecteze explicit. La 1 iunie 2004, prezent la emisiunea „Tu decizi”, difuzată de Prima TV, la întrebarea dacă a fost colaborator al Securității, a răspuns că „în limitele legii a colaborat cu toate instituțiile statului, inclusiv cu Securitatea statului”, iar în 3 iunie 2004, la emisiunea „Alege Nașul”, difuzată de BI TV, tot el declara: „eu vă pot spune, sub cuvânt de onoare, că nu am făcut niciodată poliție politică, așa cum este definită de lege, și că atâta timp cât am fost comandant de navă, atâta timp cât am fost în anchete de mari accidente navale înainte de '90, blocaje de cârmă pe Canalul Suez la un petrolier, scufundarea navei «Independența», scufundarea navei «Unirea», cazul dramatic de la Haga, judecata de la Haga, în cazul navei «Mehedinți», am participat la aceste cazuri, acolo au fost mulți

specialiști, comandanți de navă, juriști, avocați, șefi mecanici, dar și ofițeri de securitate, întotdeauna". Între timp, continua procesul Băsescu — Ciuvică, prin citarea martorilor¹⁰³.

Începând cu luna mai a acelui an, Mugur Ciuvică a solicitat mai multe probe în apărare. Pe 25 ale lunii, adresa Colegiului CNSAS o cerere de reverificare a colaborării lui Traian Băsescu cu Securitatea, indicând, în acest sens mai multe documente care ar trebui consultate: Registrul jurnal pentru evidența rețelei informative din județul Constanța, adresa numărul 0043467 din 3 august 1978 prin care dosarul personal al lui Traian Băsescu a fost primit la arhiva Securității, procesul verbal numărul 58212 din 15 august 1979, pe baza căruia a fost distrus dosarul personal al lui Traian Băsescu; dosarul personal numărul 3990 din perioada 1977-1979 al colaboratorului Securității Constanța Traian Băsescu, dosarul de urmărire informativă (DUI) „Cârma”, din perioada 1979-1981, referitor la o avarie petrecută pe nava „Dacia” și dosarul de urmărire informativă privind petrolierul Independența. CNSAS a transmis mai departe SRI-ului lista acestor documente, prin adresa S/2256/A/28 mai 2004, după cum a fost înștiințat Ciuvică, dar răspunsul, sosit după numai zece zile, a fost dezarmant: „nu au fost identificate în arhiva preluată de la fostele organe de securitate” documentele din adresa citată. Tot la sfârșitul lunii mai, aceleași documente erau solicitate SRI-ului de către Judecătoria Sectorului 2, unde se derula procesul Băsescu — Ciuvică, dar răspunsul (transmis, de astă dată, o lună mai târziu) a fost același cu cel transmis CNSAS-ului: „documentele solicitate nu au fost identificate în arhiva preluată de la fostele organe de securitate”¹⁰⁴.

În toamna aceluiași an, umbrele trecutului aveau să se năpustească din nou asupra lui Traian Băsescu, tocmai datorită acestui proces pe care el îl intentase, constituindu-se parte vătămată de calomnia privind colaborarea sa cu Securitatea. Era îngrijorat, iar colegii de partid i-au stat alături — pentru prima dată în carieră, cum nu se întâmplase nici măcar în vremea scandalului „Flota”, Traian Băsescu nu-și ascundea supărarea și simțea nevoia de sprijin. Cel puțin așa au declarat în fața instanței de judecată la 1 septembrie 2004 doi dintre apropiații săi de atunci, Adriean Videanu și Dorin Iacob, pentru a potența efectele negative pe care „calomnia” lui Ciuvică cu privire la colaborarea cu Securitatea o avea asupra președintelui lor. „Atitudinea lui Traian Băsescu în perioada când au fost făcute acele afirmații a fost una de mâhnire. Stătea de vorbă cu noi, cu apropiații din partid, până la două — trei noaptea, simțea parcă nevoia să se disculpe în fața noastră. Începuse să vorbească și cu foștii lui colegi din Marina Civilă, parcă ar fi simțit nevoia să ceară dovezi în sprijinul lui”, spunea Videanu, care, ca responsabil cu „imaginea partidului” a avut, după cum declara, mult de lucru pentru că a muncit mult pentru a înlătura „efectele pe care aceste calomnii le-au avut asupra imaginii publice a lui Băsescu”. Mai ales că, după cum dovedeau sondaje de opinie, credibilitatea liderului PD a fost „zdruncinată” începând cu luna februarie a acelui an. „El este un om care a dus multe bătălii cu instituțiile statului, dar puține lucruri l-au afectat

¹⁰³ În vara anului 2004, am fost citat ca martor al apărării în procesul intentat de Traian Băsescu lui Mugur Ciuvică, în urma dezvăluim legăturilor actualului președinte cu Securitatea. Am declarat în fața instanței că documentele prezentate de Ciuvică sunt autentice și că ele sunt conforme cu practicile și uzanțele Securității, fără a face nici o referire personală la Traian Băsescu. Răspunsurile date au privit efectiv aspecte legate de practicile poliției politice în racolarea informatorilor și consemnarea activității acestora în documente și registre, precum cel incriminat.

¹⁰⁴ Adresa SRI către CNSAS este descrisă la Punctul 6 al Deciziei Colegiului CNSAS nr. 310/26.09.2006, iar răspunsul transmis Judecătoriei Sectorului 2 de către SRI a fost înregistrat la instanță cu nr. 62978 din 28 iunie 2004.

așa cum au făcut-o aceste afirmații. A fost singura ocazie de acest gen când a discutat cu reprezentanții partidului problemele sale personale. De exemplu, în dosarul «Flota» ne-a rugat să nu angrenăm partidul, susținând că este o problemă personală", a mai adăugat Videanu. Mâhnirea lui Băsescu a fost sesizată și de fostul secretar executiv al PD Dorin Iacob (provenit și el tot din „zona serviciilor”, precum predecesorii): „Traian Băsescu are o mândrie personală și o satisfacție a tot ce a realizat în cariera sa, însă așa de mândrit, de zdruncinat cum l-am văzut atunci când Bădin și Ciuvică l-au acuzat că ar fi fost «turnător» pentru Securitate între anii 1978 și 1989, nu l-am văzut niciodată”¹⁰⁵.

Dar confruntarea cu umbrele trecutului era abia la început; procesul abia stârnise apele întunecate, iar mîlul de la fundul lor ieșea încet la suprafață. Jucată sau nu de apropiații săi ca argument de sensibilizare a instanței, mâhnirea lui Traian Băsescu avea în curând, cu siguranță, să nu mai rămână doar o poză de familie cu democrați adunați în jurul președintelui abătut, ci o reală problemă de imagine.

Dovada

După mai multe demersuri, o adresă a Ministerului Apărării Naționale (MApN) din 30 septembrie 2004, trimisă Judecătoria Sectorului 2 ca răspuns la cererea instanței care avea pe rol dosarul nr. 1949/2004 (Băsescu versus Ciuvică) avea să provoace noi valuri de acuzații și dezmințiri cu privire la colaborarea „părții vătămate”. Adresa afirma că „Băsescu Traian a fost colaborator al organelor de contrainformații militare, pe timpul cât era elev al Institutului de Marină, având dosarul personal nr. 3990/09.11.1973”. Mai precis, în depozitul de arhivă al MApN fusese identificat un nou registru în care figura numele lui Traian Băsescu — *Registru-jurnal pentru evidența rețelei informative a Comandamentului Marinei Militare Constanța*, inventariat la nr. 39/1972. Din studiul acestuia, după cum se arată în adresa transmisă instanței de judecată, a rezultat că „Băsescu Traian, născut la data de 4 septembrie 1951, a fost colaborator al organelor de contrainformații militare, pe timpul cât a fost la Institutul de Marină, având dosarul personal nr. 3990 din 9 noiembrie 1973. Nu i s-a stabilit nume conspirativ. La data de 27 septembrie 1976, la terminarea studiilor, s-a încetat legătura cu acesta. Dosarul personal cu numărul de mai sus a fost transferat la Inspectoratul Județean Constanța al Ministerului de Interne, cu adresa nr. 00151392 din 29 septembrie 1976”. Se mai spune că în arhivele militare nu există alte documente din acest dosar, preluat de fosta Securitate, în afara menționării sale, dar și că „nu a fost identificat procesul verbal de distrugere a dosarului personal nr. 3990”¹⁰⁶.

După aceste date, înainte de a fi „sursa” Traian Băsescu, racolată de locotenentul Mihai Avramides în 5 noiembrie 1977, colaborase cu Securitatea de pe băncile Liceului de Marină. Faptul pune într-o nouă lumină și menționarea numelui său în *Registrul cu persoanele din rândul membrilor PCR pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate*: se poate spune că nu a fost „racolat” de Avramides (cum acesta și susține), ci pur și simplu preluat de acesta și utilizat în diferite „sarcini pe linie de securitate”, după uzanțele instituției, odată cu încadrarea sa la noul său de muncă. Intrat sub „jurisdicția” Securității din Portul Constanța, un absolvent de marină, colaborator al Securității, schimba atât ofițerul care-l avea în coordonare, cât și natura informațiilor pe care trebuia să le furnizeze. După cum arată cele două registre, cel de la județeană de partid și cel de la Marină, când s-a

¹⁰⁵ *Cotidianul*, 2 septembrie 2004

¹⁰⁶ Document reprodus de Bogdan Tiberiu Iacob în *Național* și în *Libertatea* în 30 septembrie 2004

deschis dosarul său de colaborator — elev la Institutul de Marină, Traian Băsescu împlinise de cinci zile 22 de ani, iar când a fost transferat Securității, pentru a fi preluat de ofițerul operativ Avramides de la Securitatea Portului Constanța, împlinise 26 de ani.

În primele momente după ce aceste noi informații au fost făcute publice, Băsescu a declarat că „instanța a primit de la MAPN un document falsificat de serviciile secrete”. Acuzația, extrem de gravă, s-a dovedit a fi nefondată — probabil își pierduse cumpătul, sub asaltul trecutului. Ulterior, autenticitatea registrului din arhivele militare a fost confirmată de conducerea MAPN și recunoscută de acesta. Dar Traian Băsescu, vicepreședinte al Alianței Dreptate și Adevăr, susținea în continuare că este victima unui șantaj politic. În 30 septembrie 2004, referitor la documentul MAPN, care fusese trimis deja și se afla la Judecătoria sectorului 2, document potrivit căruia ar fi colaborat cu contrainformațiile militare când era pe băncile Institutului de Marină, el a dezvăluit că „am primit și eu acest document cu șapte zile în urmă, sub formă de șantaj, de la o persoană care îmi cerea să *negociem* altfel hârtia va ajunge în dosarul de la judecătorie. Am refuzat orice înțelegere, dar nu am făcut public documentul pe care l-am primit, pentru a nu fi acuzat de scenarită. Acum, informația a ajuns la presă pe alte căi decât de la mine și pot să spun că este o încercare de discreditare puerilă”. Băsescu a mai declarat că documentul (cu antetul UM 01150, care deține arhiva MapN) face trimitere la un registru din anii '72-'73 și, cum este vorba de un serviciu de contraspionaj, trimiterea ar fi trebuit făcută la un dosar, nu la un simplu registru.

În mod ciudat, Traian Băsescu nu a făcut nici o precizare în legătură cu identitatea persoanei care l-ar fi șantajat, nici atunci și nici mai târziu și nici una dintre acțiunile sale nu arată că ar fi încercat să facă în așa fel ca acesteia să i se administreze cuvenita pedeapsă legală, cu atât mai mult cu cât ar fi trebuit ulterior să o facă, din postura sa de președinte al României. Căci, în fond, este vorba de o acțiune gravă, de șantajare a unui candidat la alegerile prezidențiale. Sigurul atac a fost atonei cel la adresa „serviciilor secrete”, acuzate în acea ocazie că sunt „implicate în campania electorală”: „documentul de la *Libertatea* [cotidianul care l-a publicat — n.n.] este similar cu cel clasificat prezentat doar judecătorei? Atunci, înseamnă că avem un serviciu implicat în campania electorală și mai ales servicii care scot documente de dragul de a face un joc politic”, a acuzat Băsescu. Dacă cele publicate în presă corespund cu documentele depuse la instanță, adăuga el, „înseamnă că serviciile de informații ale armatei s-au implicat în șantaj și în campanie electorală”, mai preciza. Cât despre conținut în sine, a spus că se face trimitere doar la un registru din '72-'73, deși, cum este vorba de un serviciu de contraspionaj, trimiterea ar fi trebuit făcută la un dosar și nu la un simplu registru. Altfel, recunoștea că „în 1973, când se zice aici că am devenit colaborator al Serviciului de Contrainformații al Armatei, eram în anul II la Facultatea de Marină. În luna mai a acelui an am avut o ieșire cu școala în Mediterana. Pentru a ieși peste hotare, la vremea aceea, trebuia să completăm un formular al Serviciului de Contrainformații și să trecem printr-un interogatoriu al ofițerului de contrainformații. Acesta ne-a întrebat fel de fel de stupidenii, despre felul în care se înțeleg părinții, ce prieteni am, cu ce se ocupă, ce muzică ascult, ce rude am în străinătate și altele de acest gen. Asta este tot. De aici până la poliție politică este cale lungă”¹⁰⁷.

Dincolo de aceste afirmații și cele care i-au urmat, atât ale sale, cât și ale altora, prieteni sau inamici politici, dezlănțuite într-un adevărat carusel urmărind aceeași axă a legăturilor lui Băsescu cu Securitatea, cert este un lucru: procesul îl vătăma, în sine, mai mult decât o făcuse afirmația lui Ciuvică de la începutul anului 2004. De atunci încoace, Traian

¹⁰⁷ *Libertatea*, 20 septembrie 2004

Băsescu nu a mai putut relua niciodată ceea ce spusese în prima declarație făcută în instanță, sub jurământ, la data de 17 martie 2004: „Nu am avut legături cu persoane ce făceau parte din Securitate”.

Războiul declarațiilor

Subiectul colaborării lui Traian Băsescu cu Securitatea i-a provocat acestuia replici care reaminteau, prin ritmul aparițiilor publice, de reacțiile pe care le-a avut atunci când fusese incriminat pentru distrugerea flotei comerciale a României. Era însă mult mai nuanțat decât în trecut, ferindu-se de afirmații categorice, precum cea făcută în martie 2004 în fața instanței și făcând apel la distincțiile operate de Legea 187/1999, privind deconspirarea Securității ca *politie politică* [s.n.]. Sintagma, care i-a folosit (ca multora) de minune în demersurile publice menite să-l apere de umbrele trecutului a fost introdusă în lege, pe parcursul dezbaterilor parlamentare care i-au precedat adoptarea, de fostul senator jurist Corneliu Turianu. La vremea respectivă, faptul a atras reacția inițiatorului proiectului, Constantin Ticu Dumitrescu, care în final a renunțat la paternitatea asupra legii. După alegerile din 2004, când componența conducerii CNSAS s-a schimbat, Corneliu Turianu a fost recompensat, cu susținerea lui Traian Băsescu, cu un loc în Colegiul Consiliului, ca reprezentant al Partidului Democrat, care a depus eforturi de a-l propulsa chiar în obținerea președinției acestuia, prin sacrificarea inutilă a unui valoros membru al colegiului¹⁰⁸. Numai reacția publică vehementă (inclusiv a angajaților CNSAS) l-a făcut pe președintele Băsescu, pentru prima oară huiduit public, să revină asupra acestor demersuri. Dar, să revenim la „războiul declarațiilor” cu privire la colaborarea sa cu Securitatea, care avea ca fundal procesul de calomnie pe care Băsescu i-l intentase lui Ciuvică la începutul anului 2004.

Traian Băsescu devenise ceva mai prudent. Într-un interviu din 8 octombrie 2004, întrebat dacă a avut legături cu Securitatea, el spunea: „Categoric da. Cine ar spune ca s-a pregătit într-un institut militar de marină, pentru a ieși în străinătate, și spune ca n-a văzut serviciul de contrainformații este mincinos [...]. Eu am făcut serviciu într-un domeniu în care legăturile cu Securitatea erau pur și simplu de serviciu”. Întrebat, în același interviu, de când au început legăturile sale cu Securitatea și în ce constau rapoartele pe care le scria, Traian Băsescu a răspuns: „din momentul în care mi-am făcut primul dosar pentru avizul de navigație, în Institutul de Marină. Când urma să plecăm în practica de anul doi, ne-a trebuit un aviz de navigație. În acel moment m-am prezentat în fața organului de contrainformații și mi-am completat formularul, plus discuțiile, care mergeau până la a se interesa de relațiile de familie”. În final, întrebat dacă regretă relația pe care a avut-o cu Securitatea, Traian Băsescu a declarat: „nu. Pentru că făcea parte din meseria mea. Nu aveam cum să navighez, în raport cu legile statului din acea vreme, iar astăzi să vin să spun: eu, dragi români, n-am văzut ofițer de Securitate. Ar fi o mare minciună”. Era tocmai ce spusese, în urmă cu șase luni, în fața instanței de judecată. Băsescu a fost pus în dificultate pe acest subiect și în campania electorală pentru alegerile prezidențiale. De pildă, cu prilejul dezbaterii electorale cu candidații la Președinția României, găzduită de cotidianul Adevărul în 18 noiembrie 2004, Petre Roman a amintit ce declarase el însuși, Traian Băsescu, în contextul în care „colegului nostru, Adrian Vilău, i s-a găsit angajamentul la Securitate”. Atunci, Traian Băsescu ar fi spus „și eu a trebuit, când am absolvit Școala de Ofițeri să semnez un asemenea angajament,

¹⁰⁸ Silit de „disciplina de partid” să voteze împotriva conștiinței sale, Dan Lazca, celălalt membru al Colegiului susținut de Partidul Democrat, a ales calea demisiei de onoare.

pentru că altfel nu aş fi putut să fac carieră“. Pentru că, de faţă fiind, Traian Băsescu a negat că ar fi spus aşa ceva, Cristian Tudor Popescu, moderatorul dezbaterii, l-a întrebat pe Petre Roman dacă poate să numească vreun martor al acelei discuţii. Răspunsul lui Petre Roman a fost categoric: „Sigur. Era de faţă toată conducerea partidului, şi Duvăz, şi Severin, şi Babiuc, şi oricine vreţi dumneavoastră¹*. Controversele pe acest subiect au continuat pe parcursul întregului an care a urmat succesului în alegeri al lui Traian Băsescu, devenit preşedinte al României. Faptul că instanţa de judecată l-a incriminat pe Mugur Ciuvică în 14 februarie 2005 pentru calomnie la adresa noului preşedinte al ţării i-a servit prea puţin. În 13 decembrie 2005, Traian Băsescu avea din nou de furcă din cauza colaborării cu Securitatea din trecut, pentru că nu apăruseră nici un fel de documente lămuritoare privind natura acesteia. Războiul se purta, în continuare, pe tărâmul declaraţiilor, dar la data de mai sus fostul preşedinte Emil Constantinescu a cerut CNSAS redeschiderea cercetărilor privitoare la relaţia lui Traian Băsescu cu fosta Securitate. Audiat în acea zi de către Colegiu, „a ținut un speech impecabil“, după cum s-a exprimat acelaşi Mircea Dinescu, care a adăugat: „vom cântări nişte lucruri pe care, de exemplu, acum un an nu le înţelegeam prea bine“. El a observat şi că i se pare „ciudată“ o coincidenţă: „la exact ora când domnul Emil Constantinescu era audiat la noi, s-a programat tăierea panglicii la arhivele de la marginea Bucureştiului“. Într-adevăr, oferindu-i un neaşteptat gir controversatului Gheorghe Onişoru, preşedintele de atunci al Colegiului, preşedintele Traian Băsescu a participat la inaugurarea noului sediu al arhivelor CNSAS de la Popeşti-Leordeni. Întrebat de ziaristii prezenţi la eveniment ce părere are despre audierea şi solicitarea lui Emil Constantinescu, acesta a declarat: „se duce să încălzească aceeaşi ciorbă, cu aceleaşi documente cu care Mugur Ciuvică a pierdut procesul cu mine [...]. S-a dus să le mai prezinte o dată la CNSAS. Onişoru poate confirma“. Onişoru a confirmat pe loc, cu slugărnicie „deci, subiectul este închis“, iar Traian Băsescu a reiterat mai vechile sale afirmaţii, căutând să arate că o relaţie a sa cu Securitatea intra în cutuma profesiei: „doar un copil ar spune că a navigat şi n-a văzut ofiţeri de Securitate. Nu avea nimeni control unde ajung rapoartele unui comandant de navă sau rapoartele pe care le făceam de la Anvers către armator. Sunt probleme care, probabil, în sistemul anterior, aveau o trimitere directă şi către organele de securitate ale statului“. Presa continua însă să comenteze subiectul, considerându-se că arhivele rămân zăvorâte atunci când vine vorba de vreun dosar pe numele lui Traian Băsescu. Intervenind în această chestiune, fără să fie clar de ce instituţia servea interesul persoanei, la 11 aprilie 2006 Administraţia Prezidenţială a emis un comunicat, în care se spunea că „preşedintele României, Traian Băsescu, cere public SRI, SIE, MAPN, Arhivelor Naţionale, deţinătorilor arhivelor CC al PCR, tuturor instituţiilor care deţin documente privind preţinsele legături cu Securitatea din timpul regimului comunist, să le pună la dispoziţia CNSAS, pentru a putea fi evaluate şi elucidate acuzaţiile privind o presupusă colaborare a şefului statului cu Securitatea. Preşedintele Traian Băsescu afirmă în mod categoric că nu a semnat niciodată un angajament cu Securitatea, că nu a colaborat niciodată cu Securitatea ca poliţie politică şi nu a desfăşurat niciodată activităţi în slujba acesteia. Preşedintele Traian Băsescu considera că acuzaţiile care i se aduc în acest sens nu au nici un fundament real, fiind făcute în baza unor aprecieri care nu sunt susţinute de acte sau documente semnate sau generate de Traian Băsescu“. În cursul verii, polemica a continuat. În plină caniculă, pe 16 august 2006, Traian Băsescu insista asupra faptului că nu are nimic de ascuns, susţinând că numai cu o zi în urmă l-a contactat telefonic pe unul dintre proprietarii ultimei nave comandate, petrolierul „Biruinţa“, pentru a da dispoziţie comandantului să caute în arhivă rapoartele pe care le-a

făcut: „sper că aceste rapoarte vor fi găsite, pentru că toate rapoartele înaintate companiei aveau o copie care se oprea la bord“. Rapoartele nu au fost găsite — sau, cel puțin, presa nu a mai aflat, de atunci încolo, nimic în legătură cu ele. Cu același prilej, Băsescu a mai spus: „nu am avut nici un angajament semnat cu Securitatea, nu am avut niciodată informații date ofițerului de Securitate în scris, sau note informative despre cineva. Ceea ce eu am făcut este să fac raportul de voiaj pe care îl face orice comandant de navă și să îl predau armatorului companiei de navigație. Nu am cerut nimănui să ascundă vreun dosar referitor la mine“¹⁰⁹.

Căci se vorbea tot mai des despre existența unui dosar de colaborare, care ar fi fost distrus în împrejurări încă neclare. În 22 august 2006, referitor la un asemenea act care să ateste o atare procedură, eventual un proces-verbal de distrugere a dosarului Băsescu, Cătălin Harnagea declara că procedura se consemna și un document, dacă ea s-a produs, ar trebui să se găsească la Serviciul Român de Informații, căci „ar fi fost normal să se păstreze. Când se distrugea, erau foarte preciși. Trebuia să existe o dovadă că a distrus dosarul X, Y sau Z, ca să nu fie niciodată tras la răspundere că nu l-ar fi distrus. Exista o precizie în inventariere foarte, foarte exactă“. Fără îndoială, afirmația fostului șef al Serviciului de Informații Externe avea să-i pună pe jar pe oficialii SRI, care răspusesem cu atâta siguranță, atât CNSAS-ului, cât și Judecătoriei Sectorului 2, că la ei nu se găsește nimic. Căci, după cum corect sesizase Harnagea, la Securitate, chiar și nimicul era inventariat. Cum se va vedea, de la declarația lui Harnagea și până la „răzgândirea“ SRI-ului, a durat mai puțin de o lună.

Până atunci, în stilul său caracteristic, al intervențiilor telefonice în direct la dezbateri televizate, pe 31 august 2006 Traian Băsescu declara la emisiunea „Oamenii Realității“, difuzată de Realitatea TV, că nu a fost informator sau colaborator al Securității, că nu a comis acte de poliție politică în timpul regimului comunist și că toate rapoartele scrise în perioadele cât a fost căpitan de vas și reprezentant la Anvers au fost exclusiv de natură profesională: „în calitatea de comandant de navă, de secund al navelor petroliere pe care am făcut serviciu, am făcut zeci, sute, probabil mii de rapoarte. Erau rapoartele pe care le fac și un comandant român, și unul suedez, și unul britanic [...]. Prin natura funcțiilor pe care le-am îndeplinit în timpul comunismului, dacă aș spune că n-am văzut ofițer de Securitate, aș fi cel puțin caraghios. Mi-am făcut serviciul, mi-am depus rapoartele la compania de navigație la sosire. Și tot timpul am susținut că am avut impresia, datorită tipului de nave pe care am lucrat, că acestea au fost sub atenția organelor de Securitate, a uneia din direcțiile economice, ceva de genul acesta [...]. Nu veți găsi rapoarte adresate Securității de căpitanul de cursă lungă Traian Băsescu, de studentul Băsescu, de ofițerul Băsescu“. La sfârșitul verii, lui Traian Băsescu i-au sărit public în apărare Cosmin Gușă și Virgil Măgureanu. Primul, cu un rol important în campania electorală pentru alegerea lui Băsescu ca președinte, se distanțase de acesta, între cei doi relațiile fiind, public, tensionate. Dar Gușă a relatat, chiar și în asemenea împrejurări, o discuție privată pe care a avut-o cu șeful statului înainte de 2004. Traian Băsescu și-ar fi dat cuvântul de onoare față de el că nu a colaborat cu Securitatea. „Mi-a spus: am fost ofițer, am avut treabă cu nava, am fost la Anvers, sigur că am avut o anumită treabă cu Securitatea, dar nu am fost informator“, susținea Cosmin Gușă¹¹⁰.

¹⁰⁹ 16 august 2006, Declarație de presă făcută la Palatul Cotroceni (www.presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=7884&_PRID=)

¹¹⁰ *Ziua*, 21 august 2006 Articolul „Troc politic “ (L.P., A.M.L.)

Măgureanu, fostul șef al Serviciului Român de Informații a declarat la rândul său într-un interviu că atât notele pe care Băsescu le întocmise la Anvers, cât cele în calitate de inspector-șef al navigației civile erau „în mod sigur, pe fișa postului, erau obligatorii [...], era o funcție proeminentă și a face informări, sinteze, sau știu eu cum s-o mai fi numind [...], note de serviciu către respectiva Securitate... era o chestiune care revenea în mod normal, obișnuit”¹¹¹. Și, cum e firesc, noi trebuie să înțelegem din spusele domnului Măgureanu că acestea nu pot fi asociate unei „colaborări” cu Securitatea, în sensul incriminată și dezonorant al termenului. Apogeul asaltului umbrelor trecutului asupra lui Traian Băsescu s-a petrecut în toamna anului 2006, când CNSAS pregătea verdictul în legătură cu el, în urma re-verificărilor, atât solicitate public, cât și obligatorii prin lege, pentru președintele României. Traian Băsescu părea că nu mai are liniște. După obiceiul său, în 5 septembrie 2006 președintele a intervenit telefonic în emisiunea „Sinteza zilei” de pe Antena 3, care avea ca subiect legăturile sale cu fosta Securitate. De astă dată, intervenția sa, una antologică, a monopolizat practic emisiunea pe durata a jumătate de oră. „Pot să vă garantez că eu nu știu că am un dosar la Securitate. Pot să vă garantez — și gândiți-vă că, la vânzoleala care e în servicii acum, s-ar afla — că nu am dat nici o dispoziție să fie distrus vreun dosar al meu. Eu habar n-am dacă a fost un dosar, dacă a fost distrus cândva, în '79, [sau] în '89”. Traian Băsescu a mai declarat că, știind că dosarele sunt microfilmate, nu ar da astfel de asigurări dacă nu ar fi adevărate și că, așa cum nu a fost colaborator, nu poate avea nici dosar de urmărit de Securitate, pentru că „pe un comandant de navă nu-l puteai urmări pe mare”. Cu toate că pretindea că așa stau lucrurile în trecutul său, Băsescu mărturisea că i-a întrebat personal pe șefii serviciilor de informații dacă exista vreun dosar al său, iar aceștia l-au asigurat că nu, mai puțin Direcția de Informații a Armatei, care a fost întrebată doar dacă a cerut CNSAS date despre Băsescu, iar răspunsul a fost „Nu”. Susținerile sale de la Antena 3 contraziceau flagrant ce spusese Traian Băsescu în anul 1998, când susținea, aproape cu mândrie, că dosarul lui de la Securitate nu poate apărea într-un ziar, deoarece, lucrând 12 ani în străinătate, ar trebui „adus cu camionul”. Cu aceeași ocazie a lungii sale intervenții în direct la Antena 3, a mai recunoscut că avizele de navigație erau date de Securitate și că el însuși a avut o perioadă de șase luni fără acest aviz. Traian Băsescu s-a contrazis de mai multe ori pe parcursul intervenției sale de o jumătate de oră. Inițial, declara că „nu am făcut niciodată vreo informare despre vreun coleg”, dar, întrebat de rapoartele pe care le dădea în calitate de comandant pe navă, a recunoscut că a dat „armatorului” [NAVROM — n.n.] informări despre marinari care consumau alcool sau despre marinari care au rămas în străinătate, declarându-i „dezertați de la bord”. Despre marinarii care se îmbătau, Traian Băsescu a declarat că le tăia din salariu și îi trimitea acasă. Întrebat dacă trebuia să explice acest lucru în „rapoartele de călătorie”, Băsescu a declarat: „Cum să nu scriu, dacă i-am trimis acasă?”. Referitor la cei care fugeau de pe navă și rămăneau în străinătate, Băsescu a declarat: „pur și simplu informai armatorul că ți-au dezertat doi oameni din echipaj, și cu asta, basta, ce să-i faci?”. Contrazicea din nou o altă declarație anterioară, din 8 octombrie 2004, în care, întrebat fiind dacă a „turnat” pe cineva, a răspuns categoric: „Exclus. Și vă asigur că, dacă exista un astfel de document, era în presă demult. Este exclus. N-am făcut așa ceva”¹¹². Dincolo de toate aceste declarații contradictorii sau confuze, un fapt e cert — în ceea ce-l privește, rareori Traian Băsescu a declarat de două ori același lucru în legătură cu acest subiect al relațiilor sale cu Securitatea. Excepție face numai insistența cu care a susținut că

¹¹¹ *Ziua*, 2 septembrie 2006

¹¹² *Evenimentul zilei*, 8 octombrie 2004, „Câștig din primul tur” - Interviul realizat de Dan Tapalagă

aceste relații au fost firești și normale, în lumea în care el a trăit. Dar lumea sa de atunci, a unui căpitan de vas, șef de reprezentanță comercială în occident și milionar al epocii de aur rămâne învăluită în tăcere și umbră. Precum un cimitir al elefanților.

„Problema cu dosarul meu este că nu e“

Într-adevăr, „problema cu dosarul meu este că nu e“¹¹³, afirma Traian Băsescu la 1 septembrie 2006, în legătură cu lipsa unei dovezi materiale asupra vreunei colaborări (în sensul incriminant, infamant) cu Securitatea, chiar dacă numele îi apărea prin diferite registre care țineau evidența „rețelei informative“. A spus-o într-un discurs ținut la Costinești, pe malul mării, în fața unor tineri care aveau vârsta lui, din vremea în care era la Institutul de Marină și când unul dintre registrele menționate, cel care s-a găsit în arhivele Ministerului Apărării Naționale, îl indica drept unul dintre „colaboratorii“ serviciului de contrainformații militare (fosta Direcție a IV-a a Securității). Dar, să revenim la Costinești, în toamna anului 2006. Atunci a mai spus: „vă mărturisesc ceea ce am spus public de câteva ori: nu am avut niciodată un angajament către Securitate, nu am scris niciodată un rând despre nimeni. Am muncit într-un segment care nu te ținea în afara relației cu Securitatea“. O relație întrucâtva obligatorie, spune Traian Băsescu, prin natura serviciului: „fie că am lucrat la NAVROM, deci un om care pleca afară, serviciul meu era în afara frontierelor, fie că în Institut se pregătea acel aviz de Securitate ca să poți să pleci în străinătate, fie că am fost reprezentant al Companiei NAVROM la Anvers, în mod cert am fost un om care a fost la contactul cu aceste structuri, așa cum au fost oricare dintre colegii mei, așa cum a fost oricare dintre oamenii care au avut o astfel de meserie. Nu vreau să spun că așa au fost toți românii, pentru că nu toți au avut această meserie“. Practic, în tot acest expozeu Traian Băsescu nu neaga existența unui contact cu „ceistul“ Institutului de Marină, dar l-a pus pe seama obținerii avizelor necesare ieșirii din apele teritoriale ale României, în primele sale călătorii pe mare. Era firesc să se întâmple așa și, într-adevăr, se înscria în practica timpului și a regimului. Securitatea interoga cu atenție orice persoană care urma să iasă peste graniță, în cadrul îndatoririlor de serviciu, în legătură cu orice i s-ar fi părut suspect: de la rude în străinătate, până la posibile condamnări politice ale unor membri de familie. În ceea ce privește familia Băsescu, firește că nu era cazul, ceea ce nu exclude existența unor asemenea verificări. La fel de adevărat este că prin verificări au trecut și toți colegii săi de la Marină. Dar ele nu au atras, ca în cazul lui, consemnarea celor verificați drept colaboratori ai Securității, în registrul rețelei informative din cadrul Institutului. Totuși, nici vorbă de a turna pe cineva, susține Traian Băsescu. „De aici până la a vorbi de un dosar de informator, de colaborator, de turnător, de orice altceva, este cale lungă și eu, pentru că nu găsesc acea foaie scrisă de mine, o foaie despre un coleg, prin care am făcut ceva rău, cer oricui găsește o astfel de foaie s-o facă publică“. Solicitarea este una retorică și își află răspunsul în fraza următoare: „n-a găsit nimeni acea foaie scrisă de mine, pe care să mi-o arate“, continua Traian Băsescu expozeul în fața tinerilor din Partidul Democrat, care îi sorbeau de-a dreptul cuvintele.

Făcând o mică paranteză, trebuie să precizăm că este, bineînțeles, posibil ca o asemenea notă informativă să nu existe, ceea ce Traian Băsescu trebuie că știe; era în practica Securității, în vederea protejării unei „surse“ a sa, mai ales în cercuri închise, limitate relațional, unde scrisul unei persoane îi putea deconspira colaborarea, ca aceasta să nu

¹¹³ 1 septembrie 2006, Traian Băsescu, discurs la cursurile Școlii de Vară a PD, la Costinești, după AmosNews

ofere în mod obligatori note scrise, ci numai informații verbale, consemnate în scris de ofițerul de securitate. De altfel, în discursul lui, Traian Băsescu aruncă posibilitatea producerii „așa-zise” probe cu privire la colaborarea sa cu Securitatea numai în sarcina foștilor ei ofițeri, considerați aprioric drept inamici (cu toate că, după cum știm, de-a lungul timpului a avut — și are — prieteni printre ei). Iată cum își continua discursul de la Costinești: „apropo de asta, ne mai aflăm în fața unui pericol, dacă ați observat. Vin foarte mulți oameni (și repet, nu vreau să influențez ceva, ci doar îmi exprim o părere), vin foarte mulți pe la televizor, se prezintă cu hârtii scrise sau susțin că sunt scrise de ofițeri de Securitate și, înainte de a vedea dacă există și vreo hârtie scrisă de cel pe care îl incriminezi, pur și simplu îl pui la zid. Eu cred că asta e cea mai mare răzbunare a Securității. A devenit mai credibilă decât Biblia [...]. Acest proces nu trebuie scăpat de sub control. Oameni publici, oameni politici, oameni neimplicați trebuie să aibă înțelepciunea să vadă exact ce a făcut omul despre care vorbim și nu neapărat ce a scris un ofițer de securitate despre el. Eu nu spun că nu s-au scris foarte multe lucruri adevărate, dar în același timp nu putem să judecăm, după nici o regulă a democrației [sic!] pe o persoană X în baza a ce a scris o persoană Y”.

O precauție necesară, în fața unor posibile viitoare dezvăluiri, atâta vreme cât nu s-a produs nici o dovadă certă, în afară de cea a faptului că a existat un dosar personal 3990 și că a fost cândva distrus. Nici o precauție nu strică, atâta vreme cât s-ar mai putea găsi urme ale lui în rapoartele ofițerilor Securității, condiție în care aceștia trebuiesc din timp decredibilizați — de parcă, atunci când își scriau rapoartele, ofițerii și-ar fi putut închipui că o să se prăbușească regimul, sau că unul sau altul dintre informatorii și colaboratorii lor vor ajunge, peste ani, importanți oameni de stat. Traian Băsescu nu s-a referit în mod concret la acest dosar al său de colaborator, despre care spune doar că „nu-i”, ci la faptul că nu a semnat un angajament cu Securitatea și că nu a furnizat *note scrise* [s.n.] despre colegii săi de la Institutul de Marină. În fața tinerilor din Partidul Democrat, cărora le vorbea la Costinești la cursurile Școlii de Vară a organizației de tineret a partidului, a simțit încă o dată, la final, nevoia să-și întărească spusele: „deci vă asigur nu există un angajament de securitate semnat de mine și nu există nici o informare despre vreun om”¹¹⁴.

Asemenea precizări apăsate erau necesare și, de fapt, Traian Băsescu răspundea unor atacuri lansate pe 25 august, într-o conferință de presă a Partidului România Mare. Vădim Tudor, anunțând cu satisfacție că are probele privind colaborarea președintelui cu Securitatea, ceea ce reprezintă (tocmai pentru PRM!) un motiv serios pentru suspendarea sa, i-a dat cuvântul unui anume Dobre Boroș, absolvent al Institutului de Marină „Mircea cel Bătrân” cu un an înaintea lui Traian Băsescu. Boroș a ajuns după 1989 director adjunct al Serviciului de Protecție și Pază, în perioada 1993-1996. El a afirmat, susținând că este în deplină cunoștință de cauză, că șeful statului era unul dintre turnătorii de la Institutul de Marină. Boroș declara că l-a văzut pe Băsescu „cum scria note informative, când era în anii doi-trei la institut”. El a precizat că, în general, cei turnați la Securitate de diverse persoane aveau probleme dintre cele mai grave, mergându-se până la excluderea lor de la Institut. „Dânsul mizează că au dispărut aceste dosare. Însă sunt urme ale lor. Se pot găsi sinteze pe care Direcția Constanța le trimitea către șeful Direcției de contraspionaj la armată”. Traian Băsescu a răspuns indirect la aceste acuzații, care deschideau inclusiv calea unor noi posibile „dezvăluiri” la 1 septembrie 2006, când s-a adresat tinerilor din Partidul Democrat.

Doar câteva zile mai târziu după întâlnirea sa cu tinerii la Costinești, acesta intervenea, prin telefon, pe 5 septembrie, la emisiunea „Știrea zilei”, cu lunga declarație din care am citat

¹¹⁴ După „Amosnews” 1 septembrie 2006

mai sus. Devenise iminentă o pronunțare a CNSAS-ului în cazul Băsescu. În emisiune, fără să i se vadă chipul, vocea sa părea mai nesigură ca de obicei. Iar cuvintele, amestecând furia cu lamentația, sunau ca ale unui om care se trezește singur, fără nimeni alături, în vreme ce i se pregătește pieirea: „Pe mine mă contestă foarte mulți, în primul rând cei deranjați de ce se întâmplă în momentul de față. Că sunt din zona politică, că sunt din zona fostei Securități, că sunt din zona unor interese economice... Deci, nu aș spune că am foarte mulți prieteni, cum nu am nici în presă. Nici nu i-am pupat vreodată pe frunte pe ziariști, nici nu am făcut gesturi pe care le-au făcut alții înaintea mea. Pur și simplu încerc să am o neutralitate față de presă. Nu o influențez, nu încerc, nu mă zbat, cum v-ați fi așteptat...”.

Temerile sale se puteau întemeia pe o eventuală avertizare, venită din partea conducerii Serviciului Român de Informații (după cum am văzut, ceruse el însuși directorilor serviciilor de informații să i se comunice dacă în arhivele pe care le dețin ar exista vreun dosar sau documente care îl privesc). Foarte probabil, determinați de riscurile la care erau supuși, mai ales după declarația-avertisment făcută la postul de radio BBC în 22 august de Cătălin Harnagea, fostul director al SIE, cu privire la imposibilitatea ca la Serviciul Român de Informații să nu se găsească, în arhiva fostei Securități, măcar un proces-verbal de distrugere al dosarului de colaborator al lui Traian Băsescu, instituția și-a modificat poziția inițială. Fără ca să li se ceară în mod public noi precizări față de ceea ce afirmaseră anterior, și anume că la ei nu e nimic care să-l privească pe președinte, după ce negaseră deci prin adresele oficiale pe care le-am citat mai sus, trimise către CNSAS și instanța de judecată (Judecătoria Sectorului 2) că ar avea vreun document referitor la Traian Băsescu, cei de la SRI s-au răzgândit. Printr-o adresă din 19 septembrie 2006, instituția revenea deci asupra propriilor afirmații și transmitea către CNSAS următoarele documente: *Registrul inventar - arhivă al fondului rețea* păstrat la Constanța [care cuprinde, îndeobște, opisul informatorilor racolați de Securitate - n.n.], volumul 5, coperta și fila 118¹¹⁵, în care apare menționat la poziția 17592 numele BĂSESCU TRAIAN, cu datele sale de identitate, cu numărul de înregistrare a dosarului personal 3990 și cu următoarea mențiune: „Dosar personal distrus cu procesul-verbal nr.58212 din 15 august 1979, cu „procesul-verbal de distrugere nr. 0058212, încheiat în data de 15 august 1979 de Inspectoratul Județean [de Securitate] Constanta”. Documentele de mai sus au fost transmise către CNSAS în copii autentificate de SRI”¹¹⁵.

Dar, în final, temerile lui Traian Băsescu s-au arătat a fi neîntemeiate. Cu prudență, Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității dădea verdictul în „cazul Băsescu” peste numai șapte zile de la primirea noilor informații de la SRI. Prin Decizia Colegiului CNSAS cu numărul 310 din 26 septembrie 2006, președintele Băsescu era exonerat de bănuiala că ar fi colaborat cu Securitatea „ca poliție politică”, așa cum spunea legea, în baza documentelor care se aflau în posesia Colegiului CNSAS, până la acea dată.

Această nouă „victorie a la Pyrrus” înregistrată de Traian Băsescu, după cea din care făcuse o „chestiune de onoare”, în cazul scandalului de la Anvers cu nava „Zimnicea” și a anchetei ce i-a urmat, nu a fost sărbătorită cu șampanie. Dând dovadă de înțelepciune, Traian Băsescu nu a făcut prea mare caz de „certificatul” obținut de la CNSAS, cum nu a făcut nici în legătură cu victoria obținută, cu ajutorul justiției, împotriva lui Mugur Ciuvică. În fond, l-a salvat „sintagma Turianu”, și anume împărțirea Securității în două, dintre care numai o parte ar fi de condamnat — Securitatea „ca poliție politică”. În rest, toată această bătălie cu umbrele trecutului a avut darul să-l uzeze moral și să nască semen de întrebare printre susținătorii săi, printre care o vreme s-a numărat și autorul acestor rânduri.

¹¹⁵ Prin adresa nr. S/113959/19 septembrie 2006, menționată în Decizia Colegiului CNSAS nr. 310/26.09.2006

La capătul atâtor dezvăluiri, al apariției numelui Traian Băsescu în două registre care cuprind colaboratori și „surse” membri de partid folosiți ca informatori de către Securitate, după publicarea documentelor care probează existența unui dosar de colaborator al contrainformațiilor militare în vremea în care el învăța la Institutul de Marină, distrus la un moment dat, la finalul numeroaselor declarații asupra cărora fie a revenit cu noi precizări, fie le-a contrazis, pur și simplu, rămâne o singură certitudine, ca un gust amar: Traian Băsescu a colaborat cu Securitatea. Rămâne încă învăluită în umbrele trecutului numai *natura* acestei colaborări. Căci dosarul încă „nu e”. Dincolo de ceea ce se declară acum, nu se știe de fapt ce s-a scris, ce s-a spus, ce s-a întâmplat în acel trecut, între două părți — instituție și om.

Capitolul IV:

Un președinte providențial. Pentru sine

Președintele mai că dă să plângă din nou pe umerii generoși ai coafezei care îi alinia şuvițele, gândindu-se la soarta sa ingrată, de Șef-de-stat-care-vrea-binele-supușilor-care-nu-îl-merită. Oglinda îi întoarse chipul tras și obosit de atâtea nedreptăți. Cum, tocmai el? De ce, el care a condus „Biruința”, „Independența”, a rezolvat apoi toată flota, drumurile, pe Petre Roman, pe Stolo, vărsând de fiecare dată o lacrimă sinceră? De ce, de ce nu îl înțelege lumea? De ce nu sunt scuipați de cetățeni cei câțiva nebuni care îi cer demisia? De ce îl umilesc Antenele, invitații Realităților, de ce l-au părăsit consilierii? Ei bine, uite cum se uită la el, mai nou, Aneta coafeza. Și ieri i-au adus grătarul de vițel uscat ca o talpă, și cartofii reci, pe jumătate fierți. „Munții noștri aur poartă, eu jignit din poartă-n poartă...”, mormăi furios, în vreme ce strângea în pumni șervetul de hârtie, sub ochii condescendenți ai Anetei, gândindu-se la cei câțiva nebuni care nu înțeleg profitul de la Roșia Montană. Pudrat pe față și pe frunte până la ceafă, pentru a nu luci la camerele riguros aranjate într-un unghi bun, se așeză în fața ziariștilor smeriți, care îl așteptau cu genunchii lipiți de mai bine de un ceas. Răsufă adânc și își stăpânește furia, schimbând-o în milă față de sine.

Un om singur

Poate că lucrurile s-au petrecut aievea, ca mai sus, înainte ca președintele Băsescu să ne anunțe duminică, 11 martie 2012, cum s-au găsit tocmai atunci niște bani pentru a crește

salariile cu 15% și alte câteva lucruri. Dar toate acestea au pălit atunci în comparație cu două enunțuri ale domniei sale: anume că din 2007 încoace s-a simțit umilit și că la încheierea celui de-al doilea mandat se va retrage din viața publică. Calm, surâzând amar în fața camerelor de luat vederi. Președintele nu și-a atins însă scopul. Nimeni nu a venit în fața Palatului Cotroceni să-și manifeste simpatia, să îl roage să se răzgândească, să-i ceară iertare. Nimeni. Probabil că numai domnia sa se miră. Probabil că, întors în biroul său auster, a privit oftând fotografia fiicelor sale, a cotrobăit prin sertar și și-a așezat pe creștet căciulița de la Mărăcineni. Și, peste ea, cascheta de comandant. Iar noi ne-am întors la ale noastre, la socotelile noastre simple, la lecția zilnică de supraviețuire. La umilința zilnică. Da, președintele a dat un bun diagnostic, dar fără a avea proprietatea termenilor. Umlința era altundeva. Era la gospodina care lua teancul de facturi fără să le deschidă, le arunca spre tavanul apartamentului și le culegea de pe jos spre a le plăti pe cele care cad cu fața în sus. Era la bolnavul de cancer care s-a stins în dureri greu de imaginat, la copilul mâncând, în pauză, în curtea cenușie a școlii de țară. Intre două felii de pâine, o foaie de varză murată, dată cu un strop de ulei și toată amărăciunea mamei. În multe asemenea întâmplări ale vieții noastre banale. Președintele Băsescu nu a trăit niciodată așa ceva. Domnia sa a fost, de fapt, supărat că tot mai mulți oameni, ajunși la limită și identificând în el rădăcina umilințelor cotidiene, l-au contestat și îl contestă, că tot mai mulți oameni simpli, mulți, odinioară, foștii lui admiratori, nu îl mai cred, nu îl mai vor. Că tot mai des este luat public în derâdere. Că tot mai mulți au încetat să îl iubească, să îl aclame și au ajuns să îl urască de-a binelea. Dar toate acestea nu s-au născut din nimic. Am fi trecut poate cu toții prin criză ceva mai senini și solidari, dacă președintele nu s-ar fi jucat atât de mult de-a președintele, fără să își ia vreodată fișa postului în serios. Dezbinând, jucând un șah politic în care a sacrificat tot ce era de sacrificat, renunțând, spre finalul partidei, să susțină că nu mai vrea să joace, deoarece partenerul îl amenință că îi dă mat. Acum, președintele culege ceea ce a semănat. În Piața Universității, unde promitea consultarea lunară a cetățenilor, a fost luat în derâdere luni bune, pe ger, în ninsoare sau ploaie și i s-a cerut pe diferite tonuri demisia. Dar nu el, ci protestatarii au rămas cei umiliți.

Traian Băsescu confunda și confundă o mare și continuă suferință a sufletului cu o înjurătură. El nu cunoaște și nu a cunoscut cu adevărat, vreodată, umilința. Băsescu nu a stat niciodată la coadă la lapte de la ora patru dimineața, nu l-a interesat și habar n-are cât era rația lunară de ulei, zahăr, carne, nu a mâncat zile în șir numai mazăre și creveți vietnamezi. El, cum declara senin, a dus-o bine în anii comunismului, aducea carpete, blugi, țigări și cafea, avea cont în valută și lua carne, cașcaval și salam de Sibiu de la Comturist — tocmai de aceea a avut nevoie de „dovezi” pentru a socoti drept ilegal și criminal un regim care așa a și fost. Asta era România lui și a altora ca el. Noi, cei cu adevărat umiliți, aveam România noastră: 0,5 kg de carne de porc cu os și grăsime, dar și aceea de negăsit, 600 grame de mezeluri, un pachet de unt de 125 de grame, 0,7 litri de ulei, 1 kilogram zahăr, 1 pui. Pe lună. El avea peste trei sute de casete video — se uita la acestea pe televizorul color din apartament - pe care soția și fiicele le mai închiriau, făcând un ban în plus. Noi aveam cozi, la care o mare parte a istoriei țării și a vieților noastre s-a irosit, în contemplarea sticlelor de oțet și a picioarelor de porc din „Alimentară”.

Președintele, cum spuneam, nu a trăit vreodată umilința. Dar nici nu s-a bucurat, cred, de o sinceră și devotată prietenie a cuiva. Poate nici de dragoste. Privește înapoi cu nostalgie, poate se contemplă în oglindă după ce își pune adesea, singur în birou, cascheta de comandant de navă și vechea uniformă, impecabil păstrată. Spre România lui de

odinioară, incomparabil mai bună decât aceea de azi. Noi privim înapoi cu stânjeneală, spre un trecut în care umilința ne încolțea zilnic, strivindu-ne bucată cu bucată demnitatea și uscându-ne sufletele. Aici e diferența. Noi știm ce e dragostea și prietenia totodată. Cât despre umilință, președintele Băsescu ne-a făcut, pe zi ce trece, mai ales în acest al doilea mandat, să o reținem. Nu sărăcia doare, ci România doare. România lui, care a încetat de mult să mai aibă vreo legătură cu România noastră.

Abia acum președintele Băsescu a făcut marea sa descoperire: e greu să conduci România, e de-a dreptul infernal. România nu îi mai răspunde la comenzi, o parte a echipajului s-a răsculat și îi cere să părăsească timona. Mai mulți ofițeri de punte au părăsit postul. Se simte înjurat pe la spate, ieri și-a surprins stewardul cum i-a scuipat în ceai. De dimineață, un grup de marinari i-au cerut socoteală pentru că le-a tăiat diurnele. Un fleac. Da. Hotărât lucru, l-au umilit. Echipajul ăsta nu îl merită. Nici nava. Odată ajuns la țarm, acolo va rămâne, să vadă ei. Chiar așa. O să vadă ei..

Surzând amar în fața camerei de luat vederi, președintele s-a ridicat încet, a salutat scurt din cap și a plecat încet spre biroul său. A închis ușa. A rămas singur.

Un om trist

Mă tot gândesc de o bună bucată de vreme la cel mai singur om din România. Traian Băsescu. La tristețea lui. O tristețe de-a dreptul asurzitoare. La singurătatea lui, un om care nu mai vrea să se scalde în mulțime ca în apa mării. Oare ce face el acum? Se uită la televizor? S-a mai spălat pe față în ziua din urmă? A mai vorbit cu soția, cu fetele lui? Are cearcăne? Mai este în țară, sau e în China, unde pare a se simți mai bine? De fapt, mai trăiește, sau lumea cere demiterea unui om sfârșit? Nimeni nu știe. Eu cred că Băsescu a murit. E un cadavru politic, care acum își așteaptă îmbălsămarea cuvenită fiecărui lider de talia sa. Este finalul apoteotic al unei cariere politice pe măsură. O carieră în care acest om deosebit, datorit cu o putere de distrugere echivalentă cu a unei întregi flote de cuirasate, a scufundat tot ce i-a ieșit în cale.

Căpitan de vas fiind, a început prin a incendia un port. Ca reprezentant al Navrom la Anvers, a continuat prin a-și torpila foștii colegi din flota comercială. Ca revoluționar, a avut grijă să ia legătura cu șeful Securității din Constanța pentru a se asigura că voluminosul său dosar cu faptele de arme în slujba defunctului regim nu-i va face probleme în viitoarea carieră. O carieră pe care în serile lungi ale primelor zile de democrație și-o croia încet, precum așezase odinioară pe hărțile lumii traseul cargoului său „Biruința”. Ajuns de la malul mării la București, pe uscat, a avut grijă să se „așeze” corespunzător și să-și aducă lângă sine oameni devotați și tăcuți, precum Călin Marinescu, zis „Shogunul”, cu care, după un plan bine chibzuit, a tăiat flota bucăți și a vândut-o la fier vechi. Sau, mă rog, la preț de fier vechi, diferența alimentând conturi din care avea să-și înzestreze corespunzător fetele. La guvernare, ajuns ministru al transporturilor, nu l-au interesat prea mult jalnicele șosele ale patriei, pentru care a perceput doar o taxă și a așezat la marginea gropilor panouri pe care, cu umor negru, a pus să se scrie „Aici sunt banii dumneavoastră”. Apoi, pentru că un raport intitulat „Apartamentul”, conceput de șeful corpului de control al prim-ministrului a scos la iveală matrapazlăcurile sale imobiliare, s-a răzbunat crunt. A făcut nu doar să fie înlăturat acel șef al corpului de control, un om onest, pe numele său Valerian Stan, ci l-a adus la exasperare și demisie chiar pe prim-ministru Ciorbea. A dus răzbunarea mai departe, împingând partidul acestuia pe marginea prăpastiei și distrugând Convenția Democrată.

Nici în propria ogradă nu a avut prea multă răbdare să stea în linia a doua a partidului care l-a adoptat. Printr-o lovitură de maestru al pirateriei, și-a debarcat șeful. Petre Roman, cel care îl propulsase în fotoliul ministerial, s-a trezit peste noapte aruncat peste bord, iar Băsescu, prin bine-cunoscutul său hohot de satisfacție, i-a luat locul la Cârma Partidului Democrat. Ajuns apoi primar al Capitalei, ne-a anunțat solemn că nu va părăsi această funcție pentru nimic în lume. L-am crezut, pentru că uităm repede și nu am stat să decriptăm, în acele timpuri, hățișurile carierei acestui adevărat Principe. După ce, o vreme, a dăruit buticuri și a omorât niște câini, cu lacrimi în ochi l-a îmbrățișat pe „dragă Stolo“, luându-i și lui locul drept candidat la președinție și torpilând Partidul Național Liberal, care îi salvase de la eșuare pe democrații lui Băsescu. Nava de sub pavilionul celor trei trandafiri a fost prima care s-a bucurat de foloasele intrării în apele calde ale Puterii, odată cu comandantul său.

După care, salvă după salvă, Băsescu i-a bombardat neîncetat pe aliații săi liberali. Sabotată de propriul comandant, Alianța Dreptate și Adevăr s-a rupt și s-a scufundat. Nu se știe cine ce a mai salvat, care e dreptatea și unde s-a dus adevărul. Apoi, s-a autointitulat „popular”. Dar nici un moment setea de luptă a comandantului navei-amiral România nu s-a ostit. Nemaiavând inamici, și i-a inventat. Și-a aruncat peste bord securzii și ofițerii de cart, care au îndrăznit să comenteze manevrele sale din ce în ce mai nesăbuite. A atacat cu toată forța Parlamentul și i-a scufundat pe aliații săi vremelnici social-democrați. Până ce, într-un târziu, a rămas cu totul singur, având alături doar o sirenă blondă și un mic steward, care îi umple când și când paharul, după rețeta cunoscută — numai un deget peste patru cuburi de gheață. Acum, după ce a distrus tot ce era de distrus în jur, comandantul Traian Băsescu e trist. Nu i-a mai rămas decât un singur lucru. Să se distrugă pe sine. A reușit și asta. Dumnezeu să-l ierte.

Un dilematic: comunist anticomunist

Era în primăvara anului 2005. Alături de Radu Ioanid, mă aflam pentru a doua oară la Palatul Cotroceni, în încercarea de a-l determina pe președintele Băsescu să condamne comunismul. Nu am fost singurul care a întreprins asemenea demersuri. Aș menționa-o aici doar pe Rodica Palade, care a bătut aceleași drumuri și a bătut la aceleași uși ca și mine, sau pe neobositul Sorin Ilieșiu, de la Alianța Civică. Eu, cel puțin, în acea primăvară, alături de Radu Ioanid, așteptam răspunsul la un memoriu de peste 80 de pagini, care documenta necesitatea unei abordări frontale a crimelor săvârșite în timpul comunismului, a deconspirării, investigării și condamnării lor, cât și a măsurilor reparatorii pentru victimele regimului, un gest asumat în campania electorală de către Alianța Dreptate și Adevăr. Nu doream, în fond, decât să se facă dreptate și să se spună adevărul.

„Președintele e foarte ocupat și, de altfel, acest subiect nu este pe agenda sa în prezent”, ne-a spus din prima un consilier prezidențial. Radu Ioanid, director la Memorialul Holocaustului din Washington și, deopotrivă, un bun cunoscător al istoriei comunismului în România, a început prin a susține că un asemenea act de condamnare a regimului comunist, pe de o parte simbolic, prin întocmirea unui raport precum cel din timpul regimului Iliescu privind Holocaustul, cât și prin aducerea în fața justiției a celor vinovați pentru crime și abuzuri înainte de 1989 nu va fi privit cu nici un fel de suspiciune de către comunitatea evreiască drept o acțiune concurențială, ci complementară, o asumare necesară. În fond, am completat eu, Holocaustul și crimele comunismului sunt cele două fețe ale aceleiași monede — crima împotriva umanității, ambele sunt imprescriptibile și trebuie tratate ca atare, ceea ce, în timpul celor zece ani cât Iliescu și eșalonul doi din fosta nomenclatură au deținut

puterea politică, nu avea cum să fie posibil. Nu se puteau condamna pe sine.

Am ascultat apoi înmărmuriți răspunsul domnului consilier. Președintele, spunea el, nu vede de ce trebuie condamnat comunismul. E drept, s-au comis unele crime și abuzuri, dar majoritatea populației nu a avut de suferit. Traian Băsescu însuși nu se poate plânge că a dus-o rău, avea bani, un serviciu bun, un apartament mare în Constanța, avea peste 300 casete video și alte asemenea, așa că, personal, nu vede de ce trebuie condamnat întregul regim pentru că o minoritate, opozanții săi, au avut de suferit rigori ale legilor în vigoare atunci. Am rămas și eu și Radu Ioanid înmărmuriți și fără replică și am părăsit, atât eu, cât și Radu Ioanid, palatul prezidențial. Îmi fusese returnat și raportul transmis anterior, fără vreo rezoluție scrisă.

Nu mult după aceea, președintele-jucător se antrena într-o cursă de impunere a lui Corneliu Turianu, autorul amputării Legii Ticu prin impunerea în dezbaterile parlamentare a nefericitei sintagme de „Securitate ca poliție politică”, drept președinte la CNSAS, împotriva regretatului Constantin Ticu Dumitrescu. Acțiunea a reușit, prin stranii defecțiuni la vot. Au urmat însă și protestele îndreptățite ale angajaților, susținuți de societatea civilă și președintele Băsescu a fost pentru prima dată huiduit, în fața sediului CNSAS. Lecția a fost usturătoare și cred că atunci președintele a realizat că miza condamnării comunismului este una politică, pe care, ca jucător, trebuie să o câștige. Cu atât mai mult cu cât, la 21 decembrie 2005, premierul Tăriceanu, cu care se afla deja într-o situație conflictuală incipientă, crease Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului, al cărui președinte am fost numit. Băsescu a intrat deci în joc, prin înființarea unei comisii prezidențiale, ulterior cunoscute drept „Comisia Tismăneanu”. Am fost nominalizat membru al comisiei, situație pe care am acceptat-o (eram pe atunci consilier de stat în Guvern și, indiferent de suspiciunile mele cu privire la sinceritatea prezidențială, nu puteam să refuz expertiza). Am scris în Raportul comisiei capitolele cu privire la istoria Securității. De fapt, la prima ședință, am și predat materialul pe care îl aveam deja scris. La restul ședințelor comisiei nu am mai participat - nu am fost nici invitat, și nici nu mai vedeam de ce trebuie să o fac. Am rămas cu gustul amar al unui eșec previzibil — presimțeam că nu se va întâmpla nimic. Așa a și fost. Președintele a câștigat de partea sa inteligența anticomunistă, după gestul spectaculos de condamnare a comunismului drept regim ilegal și ilegitim, în fața plenului Camerelor reunite ale Parlamentului. Dar discursul nu a avut nici un efect practic. A rămas doar un gest simbolic, fără nici o valoare juridico-legislativă. Însă președintele-jucător a luat potul.

Până în ziua în care și Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului a fost practic amputat de către Guvernul Boc, prin aceea că nu s-a mai ocupat de investigații, ci de studii fundamentale și de organizarea de colocvii (sugestiv, din Hotărârea de Guvern care îi statua din februarie 2010 activitatea sub tutela profesorului Tismăneanu lipsește termenul „Securitate”), nici un activist de partid sau ofițer de securitate nu a fost nici măcar citat de organele judiciare în vreo anchetă cu privire la faptele sale din trecut. Deși, dacă e să-l credem pe președintele Băsescu, aceștia au slujit un regim „ilegitim și criminal”. Fără îndoială, un în raport cu domnia sa. Așa că toți cei ce au crezut sincer în condamnarea comunismului s-au dovedit a fi niște naivi. Au chibițat doar un joc politic, în care Traian Băsescu a câștigat la cacealma, cu un singur as scos din mânecă, susținerea intelectualității. Din care o mare parte nici până azi nu vrea să admită că a fost trasă pe sfoară.

Un om fără istorie

În Decembrie 1989, în momentul căderii regimului comunist, Traian Băsescu făcea

parte din eșalonul al treilea al nomenclurii comuniste, așa cum apare funcția sa de atunci în „Nomenclatorul funcțiilor de partid și de stat”, documentul care statua cine face parte din elita comunistă. El era, reamintesc, directorul general al Inspectoratului de Stat al Navigației Civile din Ministerul Transporturilor. De altfel, într-un interviu acordat cotidianului Evenimentul zilei în timpul campaniei electorale pentru alegerile prezidențiale din 2004, Traian Băsescu a recunoscut, după cum am mai arătat, că dosarul său de director a fost aprobat de Elena Ceaușescu: „În octombrie 1989 am fost chemat acasă [de la post de la Anvers, unde era șeful Agenției Comerciale NAVROM — n.n.] și numit, de către ministrul Transporturilor de atunci, inspector general al navigației civile. Era o funcție foarte mare, cu rang de director general în Ministerul Transporturilor [...]. Fusesse destituită toată conducerea Ministerului Transporturilor pe departamentul naval și au fost căutați oameni noi, care să nu fie contestați [se înțelege că pe linie de partid — n.n.], fiindcă dosarul îl aproba Cabinetul 2: Elena Ceaușescu”. Dar, până să ajungă în fața Elenei, dosarul său a stat ani de zile sub ochii Securității, cu care colaborase.

Am prezentat pe larg în această carte în ce a constat colaborarea lui Traian Băsescu cu poliția politică comunistă. Aici, la final, rezum documentele care o probează. În primul rând, numele său apare în Registrul cu persoanele din rândul membrilor PCR din județul Constanța pentru care s-a dat aprobarea să sprijine munca de Securitate. În acest Registru, în care se regăsesc informatorii membri de partid din județul Constanța, la poziția 19 de la litera B, se găsește Băsescu Traian, care lucra pe atunci ca ofițer II la întreprinderea de Exploatare a Flotei Maritime (TEFM) Constanța. Traian Băsescu era folosit ca „sursă” de locotenentul major de securitate Mihai Avramides. Numele lui Traian Băsescu mai apare în Registrul jurnal pentru evidența rețelei informative din județul Constanța, conținând datele de identificare a colaboratorilor Securității din acest județ. La numărul de înregistrare 17592 din data de 25.02.1977, apare același Băsescu Traian, colaborator al Securității, cu dosarul personal nr. 3990. Registrul mai arată că, la data de 3 august 1978, dosarul personal de colaborator al lui Traian Băsescu a fost primit la Arhiva Securității cu adresa de însoțire nr. 0043467, iar, ulterior, se menționează că dosarul personal 3990 al colaboratorului Traian Băsescu a fost distrus, întocmindu-se în acest sens un proces verbal cu numărul 58212, la 15 august 1979, în conformitate cu normele interne care priveau colaborarea Securității cu membrii de partid.

Cum am mai arătat, colaborarea președintelui Băsescu cu Securitatea este dovedită și de corespondența internă din cadrul Ministerului Apărării Naționale (MAPN) din 2004, în urma căreia MAPN a transmis CNSAS-ului o adresă prin care confirma că acesta a fost colaborator al Direcției a IV-a a Securității (Contrainformațiile Militare). Aceasta avea la bază adresa nr. 0860 din 16 august 2004, trimisă de generalul de brigadă dr. Gheorghe Nicolaescu, șeful Direcției Siguranță Militară, generalului locotenent Gheorghe Rotaru, șeful DGIA, care confirma colaborarea lui Traian Băsescu cu „ceiștii”. Conform documentului, „În evidența depozitului de arhivă se află Registrul-jurnal pentru evidența rețelei informative a Comandamentului Marinei Militare Constanța, Băsescu Traian, născut la data de 04.11.1951, a fost colaborator al organelor de contrainformații militare, pe timpul cât era elev al Institutului de Marină, având dosarul personal nr. 3990/ 09.11.1973”. Serviciul Român de Informații a negat că ar deține documente cu privire la colaborarea președintelui Băsescu cu Securitatea. Dar, ulterior, chiar CNSAS Confirma că a primit și de la SRI, nu doar de la MAPN, mai multe documente referitoare la colaborarea lui Traian Băsescu (potrivit Deciziei nr. 310/ 26.09.2006 a CNSAS). Ele sunt astfel enumerate: Registrul inventar-arhivă al fondului rețea Constanța,

În care se regăsesc toți colaboratorii Securității din județul Constanța, Registrul Jurnal pentru rețeaua informativă al U.M. 02150 Mangalia, în care se regăsesc toți colaboratorii Securității de la Institutul de Marină, Procesul-verbal de distrugere al dosarului nr. 3990/1972, dosarul de colaborator al Securității pe numele Traian Băsescu. Așa cum cu satisfacție abia ascunsă, acesta afirma: „problema cu dosarul meu e că nu e”. Oricum, decizia Consiliului CNSAS cu privire la președinte a fost salvatoare: nu a colaborat cu Securitatea ca poliție politică, după sintagma impusă în parlament de domnul Corneliu Turianu, cel propus de Partidul Democrat al domnului Băsescu în colegiul CNSAS.

Așa se face că trăim într-un veșnic „paradox român”, după expresia consacrată a lui Sorin Alexandrescu. Într-o țară în care, pe lângă grava criză economică, accentuată de incompetența Guvernului și corupția cu care președintele s-a luptat aproape două mandate până ce a reușit să o aducă la putere, ne aflăm în situația unei disoluții morale fără egal în trecut. Nu e de mirare; cum se spune în popor, „peștele de la cap se împute”. Am avut un președinte, fost colaborator al Securității, fost nomenclaturist de partid, care a condamnat comunismul, regimul în timpul căruia „a dus-o bine și avea peste 300 de casete video”, drept un regim „ilegitim și criminal”. Ca urmare, și-a atras simpatia unei mulțimi de naivi, în schimb, nici o crimă, nici un abuz din timpul fostului regim nu a fost pedepsit, și pensiile securiștilor au rămas neatinse. Doar foștii deținuți politici nu-și mai primesc de mult medicamentele gratuite la care aveau dreptul prin lege, iar pensia lor medie este echivalentul a mai puțin de 150 de euro. În timp ce a unui general de Securitate a rămas, cu toată criza, la aproape 1.000.

Și din aceste motive nu îmi place Traian Băsescu.

Din toate aceste motive și multe altele am scris această carte: să aibă și domnia sa o istorie.

EPILOG

Așa arată Traian Băsescu, cum îl văd eu, autorul acestor rânduri. Un Alexandru Macedon care a câștigat bătălie după bătălie cu sine, ajungând la granițele demnității umane. De aici încolo, a început războiul său cu ceilalți. Mai întâi prieteni sau colegi de partid, pe care i-a trădat pe rând, în numele victoriilor sale. Al cuceririlor sale. Apoi războiul cu un guvern și o coaliție din care a făcut parte, apoi cu orașul pe care îl câștigase în stilul său, într-un iureș sălbatic și al cărui cadavru l-a lăsat soldaților săi credincioși, să îi fie jefuite podoabele și să fie purtat în sulile puterii, profitului și mândriei de cuceritor. Ajuns pe tronul imperial, s-a arătat la fel de gol sufletește cu consilierii săi, de care s-a folosit și pe care i-a lepădat rând pe rând. Apoi a făcut ceea ce știa deja cu o țară întreagă.

Are însă o singură problemă. El nu e Alexandru Macedon. Cu toată oștirea credincioasă și sicofanții săi, a rămas un împărat gol; iar noi nu suntem învinși.

De mai bine de un sfert de secol, îl cunosc pe Marius Oprea. De mai bine de un sfert de secol, îi admir tenacitatea și entuziasmul cu care CAUTĂ: dacă e ceva care merită calificativul de seeker, acela e Marius. Cu un molipsitor elan juvenil, a căutat în pământ urmele dacilor lui Decebal la Sarmizegetusa Regia, și în arhive - modestele documente referitoare la meșterii tipografi la pragul dintre sec. al XVIII-lea și al XIX-lea. Cu o îndârjire care l-a singularizat în peisajul istoriografie românească, a căutat apoi, în alte arhive, urma grea de bocanc a represiunii, după care a conjugat arheologia cu arhivele și s-a dedicat aflării diferitelor feluri de a muri — el a numărat deocamdată șase — pe care instaurarea regimului comunist le-a inventat într-o sinistă banalizare a răului. Acum caută, cu aceeași fervoare atentă la detaliu, urma aproape pierdută a ascensiunii lui Arturo Ui. Li țin, ca întotdeauna, pumnii.

Zoe Petre

Așa arată Traian Bănescu, cum îl văd eu, autorul acestor rânduri. Un Alexandru Macedon care a câștigat bătălie după bătălie cu sine, ajungând la granițele demnității umane. De aici încolo, a început războiul său cu ceilalți. Mai întâi prieteni sau colegi de partid, pe care i-a trădat pe rând, în numele victoriilor sale. Al cuceririlor sale. Apoi războiul cu un guvern și o coaliție din care a făcut parte, apoi cu orașul pe care îl câștigase în stilul său, într-un iureș sălbatic și al cărui cadavru l-a lăsat soldaților săi credincioși, să îi fie jefuite podoabele și să fie purtat în sulile puterii, profitului și mândriei de cuceritor. Ajuns pe tronul imperial, s-a arătat la fel de gol sufletește față de consilierii săi, de care s-a folosit și pe care i-a lepădat rând pe rând. Apoi a făcut ceea ce știa deja, cu o țară întreagă.

Are însă o singură problemă. El nu e

Alexandru Macedon. Cu toată oștirea credincioasă și sicofanții săi, a rămas un împărat gol; iar noi nu suntem învinși.

Marius Oprea